

Iskra

Med letošnjimi 24 Iskrinimi nagrajenci za inovacije je tudi magistra Meta Limpel iz tovarne Feritov v IEZE. Nagrado ji je izročil predsednik delavskega sveta SOZD Iskra Janez Kern. (Foto: Lado Drobež)

Znanje

Letošnje 8. interno posvetovanje o problematiki razvojno-inovacijske dejavnosti v SOZD Iskra, združeno s podelitvijo letošnjih Iskrinih inovacijskih nagrad 24 delavcem Iskre, je znova potrdilo staro resnico, ki jo ponavljamo že vrsto let, resnico namreč, da je samo in le znanje danes tisto, kar predstavlja mogočno proizvodjalno silo in omogoča nadaljni gospodarski razvoj, s tem pa tudi dvig življenjske ravni in socialne varnosti delavcev.

Vendar pa so pri vsem tem zgolj besede odločno premalo, potrebna so dejanja, odločitve in seveda tudi gnotna sredstva. Iskra se je že prej, v svoji celotni naravnosti, opirala v pretežni meri na lastno znanje, znanje pa sedanji trenutek terja še v mnogo večji meri. Zato ni nič čudnega, če bo Iskra v letošnjem letu namučila za razvoj svojih strateških razvojnih programov za združena sredstva 1,3% dohodka SOZD, ali 7% vseh vlaganj v razvojno-raziskovalno dejavnost v Iskri.

Pri vsem tem pa seveda sredstva še zdaleč niso vse. Tu so predvsem ljudje in njihovo znanje, znanje, ki ga je treba podpirati, vzpodbujati, pravilno vrednotiti in seveda tudi ceniti ter spoštovati, pri čemer je zagotovo uresničitev inovacijskih in drugih zamisli v opredmetenem delu nekje tudi največje priznanje in uspeh človeka-ustvarjalca.

In v tem smislu, moralnem, pri čemer seveda ne gre zametavati tudi materialnega stimulansa, je podelitev letošnjih inovacijskih nagrad 24 Iskrašem samo eden izmed mejnikov na naši poti, na kateri prav znanje zdaj in ta hip igra še kako usodno vlogo.

D. Ž.

VIII. Iskrino inovacijsko posvetovanje

Ali smo pripravljeni

Udeležence posvetovanja je v odsotnosti predsednika KPO SOZD Iskra Borisa Lasiča pozdravil Pavle Gantar.

»Tiste firme, ki so bile v kriznih obdobjih brez vizije, so propadle, okrepile pa so se tiste, ki so imele jasno vizijo in strategijo,« je na 8. internem posvetovanju o problematiki razvojno-inovacijske dejavnosti v SOZD Iskra v uvodnem referatu med drugim dejal član KPO SOZD Iskra Rado Faleksini.

Posvetovanje je bilo v četrtek, 30. maja, osrednjo pozornost pa so na njem namenili Iskrinim strateškim razvojnim programom v obdobju 1986-1990. Tradicionalnega posvetovanja so se udeležili številni Iskrini vodilni delavci s področja razvojnega in inovacijskega dela, med uglednimi gosti pa sta bila tudi prorektor Univerze v Ljubljani France Vreg in profesor na tehnični fakulteti mariborske univerze Dalij Džonlagić.

Uvodno besedo na posvetovanju je imel v odsotnosti predsednika KPO SOZD Iskra Borisa Lasiča Pavle Gantar. Poudaril je predvsem pomen razvojno-inovacijske dejavnosti ter udeležencem zaželel uspešno delo.

Posvetovanje se je nadaljevalo s podelitvijo letošnjih Iskrinih inovacijskih nagrad. Posebna komisija je med prispelimi predlogi izbrala 5 nagrad, prejele pa so jih skupine delavcev iz Avtomatike, Kibernetike, Delte, Mikroelektronike in

Elementov. Nagrade sta podelila predsednik Komisije za inovacijske nagrade Franček Hudej in predsednik DS SOZD Iskra Janez Kern. (Utemeljitev za podelitev nagrad, kot tudi pogovore s posameznimi nagrajenci objavljamo posebej.)

Delovni del posvetovanja sta z uvodnima referatoma podprla člana KPO SOZD Iskra Rado Faleskini in Franc Vreček, sledilo pa jima je devet koreferatov s področja mikroelektronike (Ivo Banič), računalništva (Vanja Bufon), teleinformatike (Janez Stare in Jernej Virant), avtomatizacije procesov (Julij Bertonecelj), kibernetike (Rudi Zorko), profesionalnih elementov (Igor Pompe), elektronskih in elektromehanskih sklopov (Peter Pleško) tehnologije (Danilo Dolgan) in kadrovskih možnosti za izvajanje agresivne inovacijske politike v Iskri (Judita Bagon).

V obširni razpravi, ki je sledila referatoma in koreferatom, je izstopal prispevek člana KPO SOZD Iskra Miloša Kobeta in ga zato tudi objavljamo v celoti.

Vodilna tema tokratnega, že osmega posvetovanja je bila: strateški razvojni programi SOZD Iskra v srednjeročnem obdobju 1986-1990.

na izzive prihodnosti?

Skupina delavcev iz DO Avtomatika: Radivoj Čebokli, Artur Predan in Marjan Šeme iz TOZD Razvojni institut ter Stanislav Jere iz TOZD Tovarna elementov za avtomatizacijo prejme inovacijsko nagrado za razvoj, konstrukcijo in prenos v proizvodnjo miniaturnega releja TRK 22.

Skupina nagrajencev iz Avtomatike

Skupina je na podlagi opravljene tržne analize in z računalniško podporo razvila sodoben monostabilen, nevtralen elektromagnetni rele, v miniaturi pralno-tesni izvedbi, za neposredno vgradnjo na tiskana vezja, kot gradnik na področju telekomunikacij, računalništva, avtomatizacije, zabavne elektronike in aparatov za splošno rabo, avtoelektrike ter v celotni krmilni, regulacijski in merilni tehniki.

Nato je skupina v izredno kratkem času enega leta izbrala najustreznejšo, moderno tehnologijo velikoserijske izdelave releja na avtomatiziranih napravah, izdelanih po zahtevah skupine, kar predstavlja novost v proizvodnji relejev v Jugoslaviji, izdelala več prototipnih serij, opravila meritve in pridobila homologacijo ter izdelala konstrukcijsko dokumentacijo in tehnološke postopke za vse faze izdelave, od priprave in pretoka materiala ter ureditve posameznih delovnih mest, do računalniško vodnega zagotavljanja izhodne kakovosti izdelka.

Rele ustreza mednarodnim in nacionalnim standardom kupcev, je zamenljiv z releji najbolj znanih svetovnih proizvajalcev in njimi konkurenčen ter zaradi uporabljene moderne konstrukcije in tehnologije tudi cenen.

Za te releje, katerih serijska proizvodnja je vpeljana na nerazvitem področju v TOZD Tovarna programskih stikal in relejev v Makolah, vlada na domačem in inozemskem tržišču izredno povpraševanje. Leta 1985 bo izdelanih 500 tisoč kosov, leta 1986 en milijon in naslednja leta po 2 milijona kosov. Kar 95% celotne proizvodnje bodo prodali na zahodnoevropskem tržišču, pri čemer je že zdaj izvoz 2,3 krat večji, kot potrebni uvoz.

S proizvodnjo tega izdelka bodo nadomestili proizvodnjo drugega izdelka, ki je v upadanju in zagotovili socialno varnost zaposlenih.

»Prvo tržno analizo za rele tega tipa so opravili že leta 1982« je povedal Artur Predan. »Prve osnutke za prototipno dokumentacijo pa smo izdelali februarja 1983. leta. Ker je v svetu že več proizvajalcev takih relejev, je bilo treba izbrati takšno konstrukcijo, ki bi bila konkurenčna tujim, z vsemi zahtevanimi karakteristikami in takšna, ki bi jo bila naša proizvodnja tudi sposobna izdelati ter zagotavljati stalno kakovost. Predvsem pa bi morala že konstrukcija omogočiti velikoserijsko proizvodnjo, saj edino ta zagotavlja nizko ceno izdel-

ka. Na konstrukciji releja sta največ dela Marjan Šeme, strojni tehnik in Radivoj Čebokli, diplomirani inženir iz razvojnega oddelka »releji na Savski c. 3 v Ljubljani.

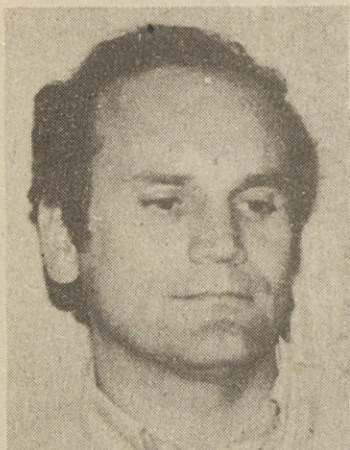
Prvo prototipno serijo smo izdelali februarja 1984. Da smo v tako kratkem času prišli do prototipnih izdelkov je zasluga vseh v prototipni delavnici, ki so delali velikokrat več kot osem ur na dan, zasluga predvsem zato, ker je bila prototipna delavnica takrat še v ustanavljanju in ni bila niti dovolj opremljena, niti dovolj kadrovsko zasledena. Zaradi tega je moral tudi razvojni oddelek sodelovati zlasti pri kontroli vseh sestavin delov in hitrem izvajanju vseh sprememb, ki so se pokazale, kot nujne iz konstrukcijskih razlogov, ali pa so bile pogojene z dodatnimi zahtevami tržišča. Prototipno serijo so potem še trikrat ponovili tako, daje bilo do avgusta 1984 izdelanih in pomejenih prek 350 kosov relejev, ki so služili kot tržni vzorci.

Pri pripravljavanju nekega izdelka za redno proizvodnjo ima najpomembnejšo vlogo tehnološka obdelava, saj mora pripraviti najbolj optimalno tehnologijo izdelave. V decembru 1983. leta smo formirali projektni team ter določili nosilce in sodelavce za posamezne

naloge. Postavili smo tudi terminski plan za posamezne faze, vse do prve poskusne serije, ki bi naj stekla konec leta 1984. Ker v začetni fazi ni bilo mogoče računati na popolne avtomatske linije, je bilo treba izdelati več variant delilnih linij, tu pa se je pojavil problem medfaznega transporta, embalaže, čiščenja in kontrole podsestavov. Kot izvajalec avtomatskih linij za stavek kontaktov, preklopne lamele in njihovo montažo smo izbrali orodjarno iz Bagata, ker ima največ izkušenj na tem področju predvsem pri enotah za varjenje kontaktnih profilov. Orodja za vse ostale sestavne dele: jarem, jedro, kotvo, odmikač, vzmet, dno in pokrov ter vsa orodja za kovičenje, kalibriranje in sestavo celotnega releja je izdelala orodjarna v TOZD TELA.

Lahko trdimo, da tako hitro doslej še nobenega releja nismo osvojili. Razlog za to je velika prizadevnost vseh, ki so sodelovali v tem projektu, predvsem pa pritisk tržišča, ki je zahteval releje čimprej. Uspeh na trgu bo predvsem odvisen od tega, koliko bomo sposobni zagotavljati kakovost in zanesljivost relejev še vnaprej in kolikor bomo sposobni redno dobavljati naročene količine.«

Delavca iz DO Kibernetika: Henrik Ciglič in Štefan Rozman iz Raziskovalno razvojne enote prejmeta inovacijsko nagrado za razvoj in prenos v proizvodnjo prostoprogramiranega sistema IPK 20.

Štefan Rozman, dipl. ing., vodja projekta za razvoj prostoprogramskih sistemov (prejemnik inovacijske nagrade Iskre, drugi avtor Henrik Ciglič je v JLA)

»Na podlagi dogovora med DO Kibernetika in Avtomatika o delitvi programa proizvodnje med seboj kompatibilnih prosto programiranih sistemov, je bil pod vodstvom tov. Rozmana izdelan zahtevnik za celotni sistem nižjega nivoja in za posamezne module, opravljen njihov razvoj ter osvojena pro-

izvodnja vseh enot, s katerimi lahko izvajamo nekatere logične, pomnilne in številne operacije v krmiljih, kjer nam vhodne informacije posredujejo binarni senzori, z izhodnimi signali krmilimo močnostne porabnike, zlasti na kovinsko predelovalnih in obdelovalnih strojih, na tekstilnih in usnjarskih strojih, na strojih za brizganje plastnih mas, v energetskih in transportnih sistemih ter v industrijskih procesih in jih s tem avtomatiziramo. Ob tem pa je bila ne le osvojena še manjša kompaktna izvedenka IPK 10, zasnovana na isti procesni enoti, ampak so bile zasnovane tudi originalne rešitve, na podlagi katerih je Iskra vložila patentni prijavi za dva izuma Henrika Cigliča pri centralni enoti.

Izdelanih je že 10 sistemov IPK 20 in 5 IPK 10, v pripravi je proizvodnja 70 IPK 20 in 25 IPK 10. Oba sistema sta bila predstavljena na vseh pomembnejših domačih in tujih sejmih tovrstne opreme in dobila ugodne ocene, opravljene so že uspešne demonstracije pri nekaterih jugoslovanskih porabnikih, zaradi lastnih inovacijskih rešitev je odprta možnost trženja sistema in inženiringa po vsem svetu.

Uvedena redna proizvodnja predstavlja osvajanje novih kompleksnih izdelkov in s tem prestrukturiranje proizvodnje ter omogoča

uvajanje fleksibilne avtomatizacije tudi v vseh delovnih organizacijah Iskre.

S tem projektom je bila tudi dokazana možnost hitre realizacije razvoja in poskusne proizvodnje, s pravilno organizacijo dela, ki jo profesionalno vodi sodelavec, zadolžen za projekt.

Že v Iskri Elektromehaniki so leta 1980 začeli razvijati prostoprogramirane sisteme. Vzporedno so v Iskri Avtomatiki razvijali sorodne naprave. Po ustanovitvi Iskre Kibernetike in njene razvojno-raziskovalne enote sta se Kibernetika in Avtomatika dogovorili o delitvi programa prostoprogramiranih sistemov, ki bodo imeli enake periferne enote.

Za uspešnejše izvajanje omenjenega dogovora je bil v Iskri Kibernetiki za vodjo razvojnega projekta postavljen Štefan Rozman, dipl. ing., ki je že pred tem razvijal te sisteme. S svojim organizacijskim in strokovnim znanjem ter prizadevnostjo je uspešno opravil razvojno nalogo. Sodeloval je tudi pri reševanju strokovnih problemov, ki so se pojavili pri snovanju novih modulov. Prebroditi je bilo treba vrsto težav v fazi razvoja in poskusne proizvodnje, pri čemer je sodeloval predvsem Henrik Ciglič, dipl. ing. in ostali razvojni sodelavci v projektni skupini.

Strokovni sodelavec Henrik Ci-

glič je razvil centralno enoto prosto programiranega krmilnika IPK 20. Že v času študija je pokazal izjemno raven tehniškega znanja.

Zaradi njegove izredne delavnosti so ga honorarno zaposlili v tehničnem razvoju Tovarne stikal, kjer je opravljal razna razvojna dela. Zaradi uspešnega dela so mu zaupali tudi omenjeno razvojno nalogo. Iskra je vložila tudi patentni prijavi za dva Cigličeva izuma pri centralni enoti.

Izdelanih je 10 sistemov IPK 20 in 5 sistemov IPK 10, pripravila se izdelava nadaljnjih sistemov. Oba sistema sta bila predstavljena na vseh pomembnejših domačih in tujih sejmih, kjer sta dobila ugodne ocene. Več sistemov že uspešno krmili stroje, ali procese pri jugoslovanskih uporabnikih.

Izdelava prosto programiranih sistemov pomeni osvajanje novih kompleksnih izdelkov in nadomestilo za zmanjšano proizvodnjo krmilnih kontaktorjev v Iskri Kibernetiki. Novi sistemi omogočajo uvajanje fleksibilne avtomatizacije v vseh delovnih organizacijah Iskre.

S tem projektom so naši strokovnjaki dokazali možnost hitre realizacije razvoja in poskusne proizvodnje. Pomembno je tudi sodelovanje razvojnih oddelkov obeh delovnih organizacij.

Skupina delavcev iz DO Iskra Delta — Vanja Bufon, Marjan Murovec, Dušan Fišer, Tomaž Jenko, Franc Turk, Franc Pučko, Bogdan Vožič in sodelavec iz Ljubljanske banke — Gospodarske banke — Iztok Lajovic prejme inovacijsko nagrado za razvoj in osvojitve proizvodnje sistema računalniške programske opreme »IDA programska orodja« ter osvojitve novega segmenta tržišča.

»Skupina je ob sodelovanju več kot petintridesetih delavcev Iskre Delte in več zunanjih občasnih svetovalcev, v okviru domačega reševanja problemov optimizacije informacijske tehnologije zasnovala, razvila, vpeljala v proizvodnjo in eksploatacijo IDA (Iskra Delta arhitektura) programska orodja kot celoto, ki jo tvorijo trije osnovni podsklopi

IDA BAZA — večuporabniški sistem za upravljanje s podatkovnimi bazami

IDA EKTRAN — generator programov relacije človek — računalnik

IDA COGEN — generator standardiziranih programov v COBOL izvorni kod, ki jih je mogoče instalirati, kot sistem programske opreme za računalnike Iskra Delta DEC.

IDA programska orodja sodijo med relativno redke proizvode te vrste v svetu, v jugoslovanskem prostoru pa so unikat. Namenjena so projektantom informacijskih sistemov in programerjem, omogočajo dvig njihove produktivnosti vsaj za petkrat, zagotavljajo optimalno uskladitev strojne in programske opreme, avtomatično dokumentiranje, zaščito podatkov, večjezičnost, uporabniško prijaznost ter enostavno dopolnjevanje in rast informacijskih sistemov.

Izvirna rešitev omogoča trženje doma in v inozemstvu. V letu 1984 je bila izvedena akcija zamenjave vseh podatkovnih baz tipa TOTAL firme CINCOM. ZDA na področju celotne Jugoslavije z domačo IDA BAZA, stekla je redna proizvodnja in instalacija prek 100 IDA prog-

ramskih orodij na 16- in 32-bitnih mini računalniških sistemih v Jugoslaviji, pripravljena so IDA programska orodja za izvoz v letu 1985 na zahodnoevropsko in ameriško tržišče, na kitajsko tržišče je bilo prodano 21 kompletov. Uvoz bo zmanjšan za 3 do 6 mio \$ letno, izvoz je planiran v znesku 0,5 do 1 mio \$ letno, prihodek pa 700 mio din letno.

Takšna je bila uradna utemeljitev, mi pa smo se potrudili, da od naših nagrajencev dobimo nekaj izčrpnih informacij o njihovem razvojnem uspehu. Najprej smo se obrnili na mag. Vanjo Bufono.

Eden izmed stebrov, na katerih se izgrajuje Iskra Delta, je tudi IDA programska orodja. Inovacijska nagrada zanjo nas je zavezala, da jih nekolkolko bolj izčrpno predsta-

vimo našim bralcem. V uvodu nas zato zanima celota, oz. osnovna izhodišča pri njihovi izgradnji?

»Predvsem bi želel opozoriti, da ni težišče le na posameznem proizvodu naših orodij, ampak predvsem v medsebojni povezavi teh proizvodov v neko celoto. Zato tudi poudarjamo, da so ti proizvodi grajeni po enotni Iskra Delta arhitekturi (IDA).

To pomeni, da smo si najprej postavili za cilj enotno funkcionalno specifikacijo in tehnologijo, kateri morajo vsi ti proizvodi zadostiti. Pri tem izhajamo iz načela, da je vsak proizvod zase pomemben, vendar je že bolj pomembno, da se ti proizvodi med seboj modularno dopolnjujejo ter tako, kot celota, predstavljajo prava informacijska orodja.

Vemo, da človek, ki ima samo kladivo, klešče, ali le žebelj, še nima s tem v rokah orodja, s katerim bi lahko nekaj naredil. Enako je pri programski opremi. Posedovati moraš vrsto skladnih orodij, ki ti pomagajo dvigniti produktivnost in omogočijo gradnjo takih programov, da bodo med seboj kompatibilni. To je v bistvu osnovna ideja in osnovna vizija.

Nadalje, ker so programska orodja namenjena uporabnikom, smo izhajali s stališča, da morajo biti enostavno uporabna ter prilagojena hitremu delu. Odpraviti morajo problem rutinskih del ter hkrati omogočiti gradnjo takšnih programov, ki se bodo pozneje dali povezati v večje celote. Zato morajo

biti produkti, s katerimi generiramo vsklajeni na višji ravni.

Jasno je, da je to kar imamo šele prvi nabor nekaj takšnih orodij. Je pa to usmeritev, ki se je želimo držati. Izgrajevali in dodajali bomo nova informacijska orodja. Izrazno moč orodij bomo še povečali, ko bomo dodali grafično podprte metode projektiranja. Danes so ta orodja v prvi fazi usmerjena v pospeševanje in izboljšavo programiranja, v drugi fazi z uveljavitvijo IDA LEKSIKONA pa bodo naša orodja pokrila tudi potrebe projektanta. Načrtujemo sistem orodij, ki bo pokrival vse, od idejne zasnove, projektiranja, kodiranja in testiranja, do končne izdelave informacijskih modulov.

Drugi pomembni cilj, ki smo ga uresničili je, da so ta orodja prirejena za vse sisteme iz proizvodnje Iskre Delte na enak način, kar omogoča uporabniku, da enkrat pridobljeno znanje, lahko koristi na vsakem računalniškem sistemu Iskre Delte.

Poudarim naj, da je osnova teh orodij zelo premišljena funkcionalna specifikacija oprta na standardizacijo. Najprej smo postavili osnovo: standarde, kaj želimo in kakšni standardi naj veljajo za naše proizvode. Potem smo poskušali izdelati takšna orodja, ki te standarde vključujejo že sproti ob uporabi, kar pomeni, da ob pisanju programov orodja sama poskrbijo za standardizacijo.

Seveda smo glede na to, da je Iskra Delta sama proizvajalec teh sistemov, izdelali ta orodja tako, da optimalno izkoriščajo zmogljivosti naših računalnikov.

Morda še nekaj besed o inovativnih dosežkih v teh izdelkih?

Glede vprašanja inovativnih dosežkov lahko računamo, da vsebujejo ta orodja določene elemente in ideje, ki jih podobna orodja po svetu ne vključujejo. To pomeni, da proizvod, ki sicer ima v sebi integrirane določene ideje, kot drugi tovrstni proizvodi, vendar ima še nekatere povsem izvirne rešitve. Zato tudi predvidevamo, da ga bomo uspešno prodajali na tujih trgih, kamor je njihova prodaja že stekla.

Skupina iz DO Iskra Delta

Skupina razvijalcev Marjan Murovec, Dušan Fišer, Tomaž Jenko in Franc Turk, ki je prejela letošnje nagrado v okviru IDA programska orodja (IDA Baza) pa nam je v nevezanem pogovoru povedala o svojem delu naslednje:

Dobri rezultati so danes že praviloma rezultat teamskega dela, torej — sposobnih in uigranih skupin strokovnjakov. Kako je nastala vaša skupina?

Zametek je nastal na izvoznem poslu, ko smo začeli raziskovati področje podatkovnih baz. Na posebnih tečajih smo pridobili nekaj znanja in nato nekaj najnujnejše opreme za tovrstno delo. Glede na tržno zanimivost teh proizvodov z relativno visoko ceno smo potem dobili v Iskri Delti zeleno luč — torej finančno podporo za našo nalogo.

Vaša skupina je hitro narasla. Kako je bilo z vključevanjem mlajših strokovnjakov?

Dobro uigrana skupina strokovnjakov zlahka sprejme nove sodelavce. Tudi, ko smo povečevali naše število za 100% nismo imeli težav z vključevanjem. Bistveno je

le, da je v jedru dovolj izkušenih specialistov z dovolj znanja, mlajši strokovnjak pa prispeva svoj delež z inovativnostjo.

Večuporabniški sistem za upravljanje s podatkovnimi bazami IDA BAZA je vaše delo. Nam ga lahko predstavite?

Zmogljivost računalniških sistemov je odvisna, tako od strojne, kot programske opreme. Naš sistem IDA BAZA sodi v programski del, ki bistveno poveča uporabnost računalniških sistemov. Glede na to, da so računalniki pri nas relativno dragi je to pomembna postavka. Primerjava s tovrstnimi izdelki v svetu pokaže, da je naša podatkovna baza zmogljivejša od uvoženih.

Bolj nazorno lahko vidimo uporabnost IDA BAZE, če se zavemo problematike, ki jo nosijo s seboj številni podatki v naših proizvodnih in poslovnih organizacijah. Ti podatki so lahko namreč izredno številni in raznoliki. Posameznik je med njimi prav zaradi njihove množičnosti kaj hitro izgubljen. Administrativna dela, ki upravljajo s temi podatki so zato izjemno zahtevna, predvsem pa dolgotrajna, zamudna in zato zmanjšujejo učinkovitost poslovanja. Ob vsem tem pa je v sodobnem poslovanju še vrsta zahtev po takojšnjem dostopu do raznih podatkov in določenih analizah na osnovi teh podatkov. Predvsem slednje je dodatna postavka, ki jo IDA BAZA uspešno rešuje.

Skratka IDA BAZA prevzema večino tovrstnega zamudnega dela

in tako izredno poenostavi vsa opravila, vezana na uporabo podatkov. Posameznik, ki je prek terminala povezan na osrednji računalniški sistem IDA BAZE se za njegovo preprostejše koriščenje lahko usposobi že v nekaj dneh. Pri vsem tem je pomemben hiter dostop do podatkov in kot rečeno, omogoča prav IDA BAZA hitrejši dostop do podatkov, kot ostali tovrstni sistemi.

Nadaljnja prednost IDA BAZE je varnost podatkov, ki je zagotovljena ne da bi bila zmogljivost celotnega sistema bistveno okrnjena. Po vprašanju varnosti je IDA BAZA prav tako med najzanesljivejšimi.

Se je IDA BAZA že potrdila v praksi?

Doslej smo jih že instalirali v nadsto računalniških sistemih po Jugoslaviji. Ljubljanska banka jo npr. uporablja na 8 računalniških sistemih Iskre Delte, za proizvodne namene pa jo koristijo v tovarni zdravil KRKA iz Novega mesta. Sicer pa je prirejena za naše računalnike D 800, D 4780, za naš novi mikro-računalnik TRIGLAV in za računalnike firme DEC. Velika prednost IDA BAZE je tudi v tem, ker omogoča povezavo z že obstoječimi programi, na osnovi baze TOTAL tako, da lahko ohranimo vse tiste razvojne napore, ki so bili narejeni za razvoj aplikacij, kar marsikdaj pomeni prihranek izredno veliko inženirskih let.

Zdaj pripravljamo razvoj relacijske baze podatkov. Tu bomo tudi naredili most iz IDA standardne

baze na relacijsko podatkovno bazo, kar pomeni, da bodo spet vsi programi in vsa programska oprema pri uporabnikih, za katero so leti morali oddvojiti znatna denarna sredstva, še naprej uporabni. Uporabnik pa bo imel na voljo še relacijske možnosti.

Skratka, vse to pomeni trenutno, da vsi programi na osnovi baze TOTAL delujejo tudi v IDA bazi z znatno širšimi možnostmi, oz. zmogljivostmi. Seveda bo imela relacijska podatkovna baza še širše možnosti uporabe od sedanje.

Kakšna je tržna zanimivost vaše podatkovne baze?

Lahko rečemo, da je zadovoljliva. Kljub temu naše proizvode izboljšujemo. Z razvojem novih proizvodov smo se še usmerili v distribuirane baze (razmeščenih na več posameznih računalniških sistemih) in v povezovanje podatkovnih baz na različnih računalnikih, ki izmenjujejo podatke prek komunikacijskih linij. Na tem področju se tudi povezujemo v širše projekte, v katerih sodelujejo še ostale DO Iskre.

Nadalje pripravljamo razvoj vpraševalnega jezika, ki bo omogočal tudi uporabniku brez računalniškega znanja poseg v bazo podatkov, iz katere bo lahko dobil zelene informacije.

Uporabnost in zmogljivost podatkovne baze še povečujete?

Naše produkte želimo še izboljšati. Predvsem povezujemo naše proizvode z računalniško grafiko in z njenimi izredno zanimivimi uporabnimi možnostmi. Tako bo

med drugim možno dobiti informacije, namesto prek nepreglednih tabel; v preprosti grafični slikovni obliki.

Kot rečeno, omogoča podatkovna baza takojšno dosego tistih podatkov, ki jih uporabnik potrebuje in to v taki obliki, kot želi. Prav zdaj delamo na tistem delu podatkovne baze, ki ne bo omogočala samo dostopa do podatkov, ampak tudi posredovanje celovitejših informacij. Če npr. želi določeni uporabnik narediti neko kalkulacijo, recimo želi dobiti celotno vsoto denarja za regres v delovni organizaciji, pri čemer je ta odvisna od velikosti osebnega dohodka vsakega posameznika, lahko pride do tega podatka na preprost način. Pove le, da dobi 11.000 din vsak z manj kot 400 točk, 9.000 tisti s točkami med 400 in 500 ter 7.000 za več kot 500 točk. In prav v možnostih izvrševanja takih zahtev se podatkovne baze v osnovi razlikujejo. Nekatere omogočajo samo pridobivanje podatkov med tem ko druge tudi poizvedovanje po celovitejših informacijah.

Doslej si do podobnih informacij kot ste jih navedli, lahko prišel le, če si predhodno izdelal program?

Tako je, mi pa delamo prav to, da ne bi bilo več potrebno izdelovati programov zanje, ker bo podatkovna baza lahko samostojno opravila to delo. Skratka več dela za nas razvijalce in poenostavljeno delo za uporabnike.

Kako je urejen podatkovni režim?

Pri klasičnem zapisovanju podatkov so se le-ti velikokrat ponavljali. Posamezne službe so si podatke shranjevale ločeno in jih nato jemalo po potrebi. Te informacije niso imele medsebojnega pretoka, vsaj ne dovolj, da bi lahko sproti preverjali njihovo spreminjanje. Torej so tudi različne službe v delovnih organizacijah lahko izračunavale na osnovi različnih podatkov, kar je seveda povzročilo zmedo. Podatkovna baza pa omogoča centralni nadzor nad podatki.

Torej je to tako, kot če bi vsi v neki delovni organizaciji metali podatke v en koš, podatkovna baza pa bi poskrbela, da bi bili vsi ti podatki takoj na voljo vsem, ki jih v tisti DO kakorkoli uporabljajo in tudi v taki obliki kot jih potrebujejo?

Da, to je središče, kjer se podatki azurirajo, so v vsakem trenutku pravi in, ker se ne ponavljajo, so tudi enotni za vse službe, oz. uporabnike.

Danes ne valja le vprašanje, če si sposoben dokončati neko razvojno nalogo ali ne temveč, ali si jo sposoben uresničiti dovolj hitro. Pogosto slišimo tudi o kritični masi strokovnjakov za posamične razvojne naloge. Kaj vi menite o tej problematiki?

Povezovanje razvojnih prizadevanj ni zadovoljivo, ne v Jugoslaviji, ne v Sloveniji in tudi ne v Iskri. Pogosto si povsem brez razloga konkuriramo, komercialni učinek pa je izredno odvisen od pravočasnega nastopa na tržišču. Zato je za nas zanimivo povezovanje z zunanjimi sodelavci, ne glede na to, če smo sposobni določeni produkt sami narediti. Za našo razvojno skupino bi bilo v tem smislu že zaželeno tesnejše sodelovanje z obema slovenskima unive-

rzama in strokovnjaki iz ostalih DO Iskre.

Kako je z združevanjem uporabnikov ter uvajanjem in vzdrževanjem vaših proizvodov?

V ta namen imamo v Iskri Delti ustrezno organizirano šolanje, programski servis medtem, ko naš oddelek poseže ob zahtevnejših napakah. Lahko rečemo, da imamo dovolj strokovnjakov za vpletljivo uporabo in pomoč pri njihovem uvajanju. Tu se pokaže tudi prednost proizvajalca pred posrednikom. Če si izdelal določen produkt sam, ga strokovno gotovo obvladaš. Tisti, ki je kupil licenco ima po drugi strani že manj možnosti, da v kratkem času popravi napako.

Spet prednost lastnega znanja?

Vključevanje v svetovno delitev dela brez lastne tehnologije na programskem področju ni možno. Iskra Delta je to že občutila, ko se v tako delitev dela ni mogla vključiti, ker tedaj še ni imela ustrezne lastne tehnologije. Vedeti namreč moramo, da lastna tehnologija ne pomeni odstopanja od svetovnih standardov, temveč je to osnovni pogoj, da se lahko vključiš v svetovno delitev dela.

Nagrajenec Franc Pučko pa nam je v odgovoru predstavil generator programov relacija človek—računalnik IDA EKTRAN.

Kako ste začeli delati na vašem projektu?

S tehnološko problematiko tega področja sem se spoznal že kot uporabnik, ko smo začeli vpeljevati računalnike s terminali, torej tudi interaktivne obdelave. Tedaj se je pokazala potreba po neodvisni uporabi programa od samega tipa terminala. Hkrati je, glede na manjše spominske zmogljivosti tedanjih računalnikov, zasedlo programiranje terminala velik del spomina in to za vsak program posebej. Pri vsem tem je bilo to programiranje izredno težavno, vsaj s tedaj obstoječimi programskimi jeziki in pomagali. Zato smo želeli narediti modul, ki naj bi potem, ko ga pokličеш iz programa, samostojno omogočil prilagoditev določenemu terminalu. Ukazi, s katerimi ga upravljaš, naj bi seveda bili dovolj enostavni. Ta projekt je imel potem nekaj razvojnih stopenj, saj sem celo kot uporabnik, ko še nisem bil zaposlen v Iskri Delti, napisal podoben modul.

V Iskri Delti, kjer sem se nato zaposlil se je pokazala še potreba po enotnem konceptu programskega orodja in glede na to, da sem imel na tem področju že določene izkušnje sem prevzel zadolžitve za ta projekt.

Morda še nekaj besed o uporabnosti tega modula?

Uporabniku terminala, recimo računovodji, je povsem vseeno, kako je določen program napisan. Njemu je pomembno le, da ga lahko uporablja. Se pravi, da je ta modul namenjen bolj programerju, ki mu na tem področju bistveno poenostavi delo. Namesto, da bi risal na papir izgled ekrana lahko končno sliko nariše

kar na ekranu in potem na osnovi te slike s pomočjo IDA orodij, generatorja COGEN, generira program tako, da odpade še zamudno pisanje programa. S tem se izogne tudi raznim testiranjem tako, da v celoti vzeto lahko prihrani do 80% časa, pri zapletenejših problemih pa 50%. Seveda ob uporabi vseh IDA orodij, EKTRAN sam pa lahko prihrani programerju približno 30% njegovega časa.

Bogdan Božič je o namenu generatorja standardiziranih programov v COBOL izvorni kodi IDA COGEN povedal:

»Če se ozremo nekoliko nazaj vidimo, da si za delo z računalnikom moral imeti veliko računalniškega znanja in so zato uporabljali računalnike samo računalniški strokovnjaki. Sedaj se to povsem spreminja. Računalnik je vse bolj namenjen širšemu krogu uporabnikov, torej ne več le poklicno usmerjenim v to dejavnost, ampak ljudem različnih poklicev za uporabo pri njihovem vsakdanjem delu. Temu trendu sledimo tudi proizvajalci računalniške opreme, ki moramo računalnik »usposobiti« za take namene. Vendar je to pogojeno z nekaterimi dejstvi. Tako na primer, razmišlja uporabnik o svojih problemih na svoj način, računalnik pa zna te probleme reševati točno po določenih postopkih. Tu nastaja med uporabnikom in računalnikom vrzel, ki so jo zapolnila programska orodja. Ta posredujejo uporabnikovo zahtevo računalniku na tak način, da jo računalnik »razume«. S tem je uporabniku bistveno olajšano delo z računalnikom, saj niti ni več potrebno, da je računalniški strokovnjak. Eno izmed takih orodij je programski generator COGEN. Ko uporabnik želi napisati določen program za svojo uporabo, poda zahteve prek dialoga z računalnikom, COGEN pa na osnovi teh zahtev uporabnika naredi program.

Ta program je sestavljen iz posameznih rutin, ki so že preizkušene, testirane in s tem očiščene napak, hkrati pa ta program vpelje določeno standardizacijo v načinu programiranja in obnašanja v tem računalniškem okolju. Slednja je še toliko pomembnejša čez vemo, da moramo programsko opremo, ki jo zgradimo, vzdrževati. To je namreč zelo težko, če npr. vsak na svoj način pristopa do baze podatkov ter se na svoj način obnaša do nastajajočih napak. Zaradi tega lahko izgubljamo veliko energije in časa.

Povsem drugače je, če na enak način razmišljamo in programiramo ter s tem pridemo tudi do standardiziranih programskih modulov, ki jih lahko sestavljamo. Potem več ni potrebno, da rešuje vsak svoj problem, od začetka, do konca, ampak določene standardne module enostavno vgradi in si s tem prihrani ogromno dela.

Na področju komercialnih problemov iz poslovne informatike lahko COGEN opravi 70% do 80% dela in le 20% do 30% ga ostane

programerju. Torej mora probleme, ki še niso rešeni z COGENOM reševati programer. Zato COGEN tudi napiše program v cobolski izvorni kodi, da lahko programer doprogramira vse tisto, kar COGEN za sedaj še ne more.

Kako poteka dialog med uporabnikom in računalnikom pri uporabi vaših programskih orodij?

Vse IDA proizvode kreiramo s pomočjo menuev. Uporabnik se usede za terminal in pove, da želi npr. napisati program. Torej izbere funkcijo kreiranja programa. S tem mu menu pokliče COGEN, ki vpraša po imenu programa in po vseh ostalih parametrih, na osnovi katerih nato COGEN izdelava program.

Na tak način je uporabnik razbremenjen rutinskih del in se lahko posveti reševanju svojega osnovnega problema. COGEN ga vodi skozi razvoj, od zasnove, do izvajanja in mu zgradi celotno okolje, potrebno za razvoj in izvajanje programa.

V katero smer gre zdaj vaš razvoj?

V osvajanje nadaljnjih standardnih rutin za reševanje še preostalih problemov, ki jih COGEN še ne more. Seveda pa s tem prehajamo na področje bolj specifičnih problemov, ki jih je vse več in bo zato potrebno zanje vložiti več časa.

IDA LEKSIKON pa nam je predstavil nagrajenec Iztok Lajovic z besedami:

To je ime za informacijsko in razvojno orodje, namenjeno tako načrtovalcem, kot uporabnikom računalniško podprtega informacijskega sistema v delovni organizaciji.

To ni samo podatkovni slovar, ampak je informacijski sistem vseh uporabnikov računalnika. Vsebuje lahko opise vseh pomembnih entitet, to je pomembnih pojavov v materialni ali nematerialni obliki, kot so npr. množica dokumentov, množica uporabnikov in množica procedur (z besedo entiteta torej označujemo vse, o čemer zbiramo podatke). Nadalje vsebuje LEKSIKON razvojne procedure za generacijo baz podatkov IDA BAZA in za generacijo posameznih orodij. Vsebuje tudi mehanizme na nadzor uporabe programov in baze podatkov ter mehanizme za kontrolo dostopa do sistema. Pri tem je osnovni element oz. izvor izvajanja in vzdrževanja standardizacije dokumentiranih dogajanj pri razvoju in organizaciji projektov.

LEKSIKON je izredno kompleksen projekt, ste ga osvajali samostojno?

LEKSIKON je produkt, razvit v celoti v Iskri Delti, ob upoštevanju pozitivnih izkušenj obstoječih podatkovnih slovarjev. Je integralni del sistema za vodenje baze podatkov IDA BAZA, a je ne glede na to odprt sistem za uporabnikove lastne dopolnitve informacijskega sistema. Vsebuje že od začetka definicije naslednjih skupin entitet:

— podatkovne: podatkovni elementi, datoteke, sheme

- procedurne: ekrani, programi, procedure, aplikacije
- procedurno-podatkovne: programski zapisi, podsheme
- uporabniške: uporabniki, meniji
- sistemske: navodila za vpis posameznih pojavkov.

K tem lahko uporabnik doda svoje entitete, nad katerimi želi imeti kontrolo, idr. Entiteto terminali ali entiteto formularji itd. LEKSİKON mu omogoča opisati opise atributov entitete, kar je pogoj za vpis podatkov o novi entiteti. Pojasni bi le še pojem atribut: za vsako entiteto ugotovimo, kateri podatki o njej nas zanimajo; npr. za entiteto programi bi radi vedeli za oznake in pomen programa, za programski jezik, avtorje, itd. Te podatke imenujemo atribut entitete.

Kakšne so zmogljivosti in omejitve LEKSİKONA?

Omejitve ima le v pomnilnem prostoru, ki mu ga dodelimo. Če teh omejitev ne bi bilo, bi lahko imeli opis čez 1000 entitet, za vsako entiteto neomejeno število pojavkov, za vsako entiteto neomejeno število atributov, pri čemer so lahko atributi obvezni ali neobvezni, enkratni ali večkratni (seznam), nepovezani ali povezani z drugimi entitetami in razvrščanje

entitet v hierarhično organizirane direktorije.

Organizacija LEKSİKONA je v bistvu relacijska, s tem, da so relacije določene z navodili za izpolnjevanje vrednosti atributov entitete. Iskanje po teh povezavah je tako hitro, kot to omogoča uporabljeni sistem za upravljanje z bazo podatkov.

Torej, če imamo vse vrste podatkov, ki jih povezujemo v različne skupine in potem vse vrste povezav med temi skupinami, nastane izredno kompleksen sistem. Pomeni to, da je tudi uporaba tega LEKSİKONA prav tako zapletena?

Ne, uporaba je prav nasprotno zelo enostavna. LEKSİKON je namreč vođen s pomočjo menijev. To pomeni, da uporabnika vodi pri delu, tako pri posredovanju informacijske baze kot pri ažuriranju podatkov. Pri samem ažuriranju sistem skrbi za konsistenco podatkov in za pravilne vrednosti posameznih atributov, le-te lahko predpišemo ob času definicije atributov entitete.

Bodo LEKSİKON lahko uporabljali tudi na drugih jezikovnih področjih?

LEKSİKON ni omejen na eno samo jezikovno področje. Istčasno ga lahko uporablja več jezikovno različnih uporabnikov, ki si ob pričetku dela izberejo jezik, v

katerem želijo komunicirati z njim. To možnost pa nudi tudi našim programom — če jo potrebujemo, jo lahko vstavimo v program.

Bo LEKSİKON omogočil uporabnikom velike prednosti?

LEKSİKON je mehanizem za shranjevanje in poizvedovanje informacij o kateremkoli predmetu zanimanja uporabnika. Pri tem ni omejitev glede povezovanja atributov, oz. z drugimi besedami, uporabnik lahko definira poljubno število poizvedovalnih pojmov, le-ti so ključni pojavki in povezani z drugimi entitetami (njihovi pojavki) preko relacij in ravno poizvedovanja potekajo ali s pregledovanjem seznama pojavkov entitete ali seznama relacij.

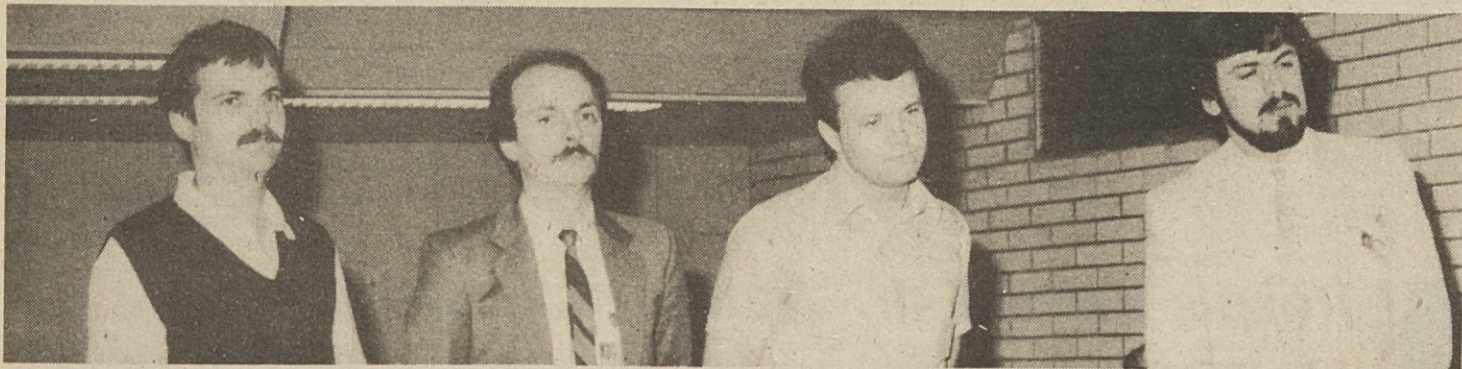
Kot primer si vzemimo, da je eden od uporabnikov arhitekt in bi želel imeti pregled nad proizvodnjo različnih tipov oken. Definira si lahko tri entitete: izdelovalci oken, dimenzije oken in načini steklitve oken (enojno, dvojno, trojno). Za vsako od navedenih entitet si zamisli svoje atribute, npr.: za proizvajalce poleg imena še naslov, normalne dobavne roke, za tipe oken standardne dimenzije in oznako surovine, za načine steklitve še normalno toplotno prevodnost. Poleg navedenih atributov si zamisli še povezave — relacije med entitetami: dimenzije oken, ki jih

izdeluje nek proizvajalec, in steklitve različnih dimenzij oken. Na ta način ima na voljo celoten mehanizem, da lahko poizve, kateri proizvajalec mu lahko nudi trojno steklena-okna in katere dimenzije izdeluje.

Prava vrednost možnosti, ki jih LEKSİKON nudi, je v dejstvu, da si uporabnik sam pripravi definicije svojih entitet in njihovih atributov. Za vse nadaljnje akcije ne potrebuje posredništva programerjev ali analitikov, saj mu LEKSİKON omogoča, da sam vpiše želene podatke o karakteristikah entitet v sistem in zatem tudi sam vnese podatke. Ko so le-ti vnešeni, obstajajo in so mu na voljo prav vsi poizvedovalni mehanizmi. To je način, da uporabniku, ki ni več programiranja, približamo računalnik za neposredno uporabo pri reševanju njegovih problemov.

Zelo pomembna postavka za uporabo LEKSİKONA je še dinamična možnost definicije entitet in njihovih atributov. To je možnost, ki daje uporabniku LEKSİKONA enake možnosti definicije svojih entitet, kot jih je imel snovalec sistema! Uporabnik lahko vstavi v sistem svoje definicije za nove entitete, ki s tem postanejo enakovredne definicijam, ki so že od začetka v sistemu.

Skupina delavcev iz DO Mikroelektronika v ustanavljanju, Iztok Šorli, Marijan Maček, Zlatko Bele, Matjaž Hiršman, Matjaž Novak, Martin Bizjak prejme inovacijsko nagrado za zasnovo, konstrukcijo in vpeljavo izvirne verzije NIA tehnološkega procesa NMOS v proizvodnjo mikroelektronskih vezij.

Skupina iz DO Mikroelektronika v ustanavljanju

Skupina je delno spremenila NMOS v proces firme ITT, prvotno predvsem zaradi možnosti izdelave in prodaje dveh vezij za firmo Intermetall, Z. Nemčija, pri čemer je vpeljala bistvene spremembe, ki sta jih kvalificirali obe firmi kot ustrezne.

Proces je bil postavljen v izredno kratkem roku treh mesecev. Izplen vezij je enak, ali večji od standardnega za tovrstna vezja.

S tem se je sprožilo sodelovanje s firmo ITT tudi na drugih procesih (PMO, CMOS), omogočena je bila realizacija prvega izvoza rezin na zahod v letu 1984 v višini 120.000.-\$, vsako morebitno novo naročilo vezij načrtanih v tem procesu pa

DO Mikroelektronika lahko izpolni takoj.

Nagrajenci so ob tej priložnosti poudarili naslednje:

»Naša DO je pri ameriški firmi AMI kupila po 1 inačico NMOS in CMOS tehnologije. Izkazalo se je, da je ITT zainteresirana, da bi zanjo delali dve vezji v njihovi inačici NMOS tehnologije. Mi smo to inačico priredili naši, oz. združili obe skupaj. Tista vezja, ki so jih oni načrtovali za svoje potrebe, so delovala tudi s to inačico, ki je bila povsem naša konstrukcija. Vpeljali smo bistvene spremembe, ki sta jih obe firmi kvalificirali kot ustrezne. V Nemčiji, v firmi Intermetall (podružnica ITT) so naredili t. im. življenjski test, ki je pokazal ustrezno kvaliteto, zato smo lani izv-

ozili že 700 rezin v vrednosti 120.000 DM.

S tem, da smo razvili svojo izvirno verzijo, smo prihranili vsaj pol milijona dolarjev, kolikor bi veljal nakup licence. Sodelovanje s firmo ITT še ni končano, pričakujemo še dodatna naročila, pač glede na potrebe tujega partnerja. Kakršnokoli naročilo v tem procesu in v tej inačici lahko v bistvu naredimo takoj. Pomembno je, da smo osvojili tehnologijo in to v pičlih treh mesecih, kolikor je preteklo od pobude do realizacije prvih vzorcev.

Določene izkušnje smo imeli že od prej, saj smo postavljali že podoben AMI proces. Ti procesi so si v določeni meri podobni, v

vsakem pa se pojavljajo specifični problemi, ki zahtevajo določen čas. Vendar ne zaostajamo za svetovnimi trendi razvoja na tej ravni tehnologije. Stalno izmenjujemo izkušnje s tujimi partnerji in preverjamo svojo kvaliteto na zahodnem trgu.

Mikroelektronika je področje, kjer je treba biti odprt, dovzeten za vse, kar se dogaja v svetu, zato bi bilo vsakršno zapiranje zgolj v okviru Iskre, škodljivo. Seveda zelo dobro sodelujemo tudi znotraj Iskre. Zelo pomembno je, da so naša vezja brezhibna, saj se vgrajujejo v vrsto sistemov, ki jih Iskra prodaja na zahod in zato smo v veliki meri soodgovorni za ime, ki si ga utrjuje v tujini.

Skupina delavcev iz DO Elementi, TOZD Feriti: Meta Limpel, Vojin Gardašević, Borivoj Šuštaršič in sodelavec instituta Jožef Stefan, Ljubljana, Miha Drogenik, iz Odseka za keramiko, prejme inovacijsko nagrado za razvoj in prenos v proizvodnjo visokopermeabilnih feritnih materialov in družine izdelkov.

Skupina DO Elementi, TOZD Feriti

Skupina je v sodelovanju z Institutom Jožef Stefan razvila vrsto feritnih materialov z začetno permeabilnostjo od 6000 do 16000 (H/m), kar predstavlja vrhunski dosežek tudi v svetovnem merilu. Zviševanje začetne permeabilnosti feritnih materialov je podlaga za miniaturizacijo, s tem pa tudi za profesionalizacijo izdelkov, saj omogoča med drugim tudi znaten prihranek energije in zmanjšanje mase.

Na podlagi teh dosežkov je bila izdelana družina izdelkov, kot npr. razna toroidna, lončasta RM in EP ter E - jedra, ki se uporabljajo pretežno za izdelavo širokopasovnih in impulznih transformatorjev.

Naloga je bila vključena v raziskovalni projekt »Profesionalizacija elementov« v okviru Raz-

iskovalne skupnosti Slovenije, sofinancirana pa tudi v okviru strateških razvojnih programov SOZD Iskra, kjer je od strokovne komisije dobila posebno priznanje za kakovostni pristop k reševanju naloge in za poglobljene raziskave, ki so dale vrhunske rezultate.

V celotnem prihodu TOZD Feriti za leto 1984 znaša delež teh feritov 12,5%, postopno se bo povečal, glede na usmeritev jugoslovanske elektronske industrije na proizvodnjo izdelkov za profesionalno rabo na 30%. Izvoz teh feritov na zahodnoevropska tržišča v letu 1984 je znašal 812.000 \$.

V TOZD Feriti si že vrsto let prizadevajo za intenzivno vključevanje inovacijskega znanja v proizvodni proces. Zasedovanje

svetovnih trendov razvoja je temeljno načelo, na katerem sloni razvojno delo v tovarni. V razgovoru z nagrajenci smo želeli izvedeti nekaj o predmetu in ciljnih raziskovalnih naloge, o poteku in metodah dela ter o ekonomskih učinkih, ki jih že prinaša nagrajena inovacija.

Visokopermeabilna feritna jedra uporabljajo predvsem v profesionalni in industrijski elektroniki, telefoniji, prenosni tehniki, v induktorjih in transformatorjih. Za cilj so si zastavili doseganje čimvišje permeabilnosti feritnih materialov in to v razponu od 6000 do 16000. S temi, visokokvalitetnimi feriti je možno dosegati na zahodnih trgih ugodne cene, ker je vanje vložena veliko znanja.

Osnovne, težnje, ki so jih zasedovali pri razvojnem delu, pa

so naslednje: povečanje permeabilnosti, miniaturizacija in s tem manjša poraba uvoženih materialov in energije in povečanje obsega proizvodnje. Raziskave tržišča so namreč pokazale, da na zahodnih tržiščih vlada veliko povpraševanje po teh izdelkih.

Leta 1978 so se lotili projekta in to ob finančni pomoči Raziskovalne skupnosti Slovenije, kasneje pa je bil projekt uvrščen med strateške raziskovalne naloge SOZD Iskra.

Osnovne raziskave materiala je v tovarniškem laboratoriju je vodila Meta Limpel, v sodelovanju z delavci Inštituta Jožef Stefan, kjer je na razpolago sodobna raziskovalna oprema. Z naslednjim, prav tako zahtevnim delom procesa, ki pa še

Razpis nagrad dr. Vratislava Bedjanića

Delavski svet delovne organizacije Avtomatika je na 3. seji, dne 28. 5. 1985 sprejel sklep o razpisu nagrad dr. Vratislava Bedjanića za doktorsko disertacijo, magistrska in diplomska dela s področja sistemov, naprav in elementov avtomatizacije, zaščite in stikalne tehnike.

Nagrade so namenjene doktorjem in magistrskim elektrotehničnim znanosti ter diplomantom elektrotehničnih fakultet, ki so svoje delo zagotavljali v študijskem letu 1984/85.

V študijskem letu 1984/1985 bomo podelili:

- eno nagrado za doktorsko disertacijo v znesku 70.000,00 din
- tri nagrade za magistrska dela v znesku 50.000,00 din
- pet nagrad za diplomska dela v znesku 30.000,00 din

Predloge za razpisne nagrade posredujejo fakultete in sicer le za tiste kandidate, ki so svoje delo zagovarjali v študijskem letu, za katerega je razpis objavljen.

Predlogu mora biti obvezno priložena doktorska disertacija, magistrsko, oz. diplomsko delo z mnenjem fakultete.

Vsaka fakulteta lahko poda največ 3 (tri) predloge za diplomska dela.

Predlagatelje opozarjamo, da lahko za nagrade predlagajo le tiste kandidate, ki do sedaj še niso prejeli nagrade dr. Vratislava Bedjanića.

Komisija za nagrade dr. Bedjanića v sestavi: prof. dr. Anton OGORELEC — Elektrofakulteta Ljubljana, prof. dr. Mihajlo GOLUBOVIĆ — Elektrofakulteta Beograd, prof. dr. Nedat PAŠALIĆ — Elektrofakulteta Zagreb, iz DO Iskra Avtomatika dipl. ing. Ivo DREMELJ, dipl. ing. Marko JEGLIĆ, dipl. inž. Jože PUKL bo sprejemala prijave, oz. predloge za podelitev nagrad v letu 1985 do vključno 15. oktobra 1985.

Vsak predlog za podelitev nagrade mora vsebovati tudi točen naslov kandidata ter ime in priimek njegovega mentorja, z naslovom.

Po sprejemu sklepa o podelitvi nagrad, komisija o sprejetem sklepu obvesti vse predlagatelje.

Nagrade bodo podeljene 12. decembra 1985, ob obletnici smrti dr. Vratislava Bedjanića.

Nagrajenci prejmejo poleg denarne nagrade tudi pismeno priznanje.

Prijave z vso potrebno dokumentacijo je potrebno posredovati na naslov:

Predsednik »komisije za nagrade dr. Vratislava Bedjanića«, prof. dr. Anton OGORELEC, Fakulteta za elektrotehniko, 61000 Ljubljana, Tržaška c. 25.

Š D.

traja, sta se spoprijela Vojin Gardašević, vodja proizvodnega sektorja in Borivoj Suštaršić, vodja procesne tehnologije. Med drugim sta uspela rekonstruirati peč za sintranje, ki bi jo bilo treba sicer kupiti v tujini. Proizvodnja visokopermeabilnih feritov je stekla leta 1982 in takoj so začela prihajati naročila iz Švice, vendar jih niso uspeli količinsko in kakovostno v celoti izpolniti. To je bil poglavitni razlog za nadaljnje delo v razvoju, pa tudi za odločitev kolektiva za vlaganja v sodobno opremo.

V evropskem merilu se TOZD Feriti že sedaj uvršča med najpomembnejše proizvajalce visokopermeabilnih feritov. Z vrhunsko ravnijo znanja, vgrajenega v te izdelke lahko zelo uspešno konkurirajo na zahodnih tržiščih. V Jugoslaviji prodajo le manjši del proizvodnje, največ od tega znotraj Iskre.

V celotnem prihodku TOZD za leto 1984 je znašal delež teh feritov 12,5%, postopno pa se bo zviševal, tudi glede na usmeritev jugoslo-

vanske elektronske industrije v proizvodnji izdelkov za profesionalno rabo. Na zahodnoevropskem trgu pa so lani realizirali 812.000 dolarjev izvoza. Samo v maju 1985 so izvozili že za 130.000 dolarjev teh visokokvalitetnih izdelkov, po predvidevanjih naj bi se do konca leta celotni izvoz povzpela na 1,5 milijona dolarjev.

Visokopermeabilni feriti postajajo eden izmed najpomembnejših strateških izdelkov temeljne organizacije, saj zavzemajo že 30% celotnega obsega proizvodnje.

S povečevanjem proizvodnih zmogljivosti in obstalnim izpopolnjevanju feritnih materialov in oblikovanja izdelkov bodo tudi v prihodnje lahko uspešno sledili svetovnim trendom profesionalizacije in miniaturizacije.

Razvojno delo strokovnjakov iz Feritov in IJS pomeni tako še en dokaz izredne kvalitete domačih raziskovalnih potencialov, ki pa jih je mogoče izkoristiti predvsem z dobro organizacijo in sodobnimi metodami dela.

Posvetovanje

Rado Faleskini:

Propadli so tisti brez vizije

Letošnje leto je v veliki meri prelomno leto za Iskro. V teku so priprave na oblikovanje in sprejemanje srednjeročnih planov na vseh ravneh v — v TOZD, v DO, v SOZD. Tudi občine, v katerih delamo, kjer so sedeži naših DO in TOZD, mesto Ljubljana, SR Slovenija in Jugoslavija, kot celota pripravljajo različne planske dokumente. Iz šol srednjega usmerjenega izobraževanja začnajo prihajati prvi delavci, na univerzi se začne reforma. Oči celotne politične javnosti so uprte na naše raziskovalne potenciale na univerzah in inštitutih in od njih zelo veliko pričakujejo.

V realizaciji programa gospodarske stabilizacije, zlasti proinflatcijskega programa je prišlo do resnih motenj, zaradi česar so se okrepile zahteve, da se drastično spremenijo gospodarski sistem v Jugoslaviji, pri čemer te zahteve izvirajo iz zelo različnih predpostavk in imajo tudi zelo različne vizije, kako naj se sedanji sistem spremenijo.

Za Iskro, ki je velik izvoznik, so pomembne tudi mednarodne politično-tržne in tehnološke razmere. Poleg tradicionalnih se odpirajo novi veliki trgi, kot je Kitajska, začnajo se novi veliki tehnološki projekti, kot je »vojna zvezda« in Eureka v Evropi. Vse korporacije, s

katerimi se Iskra srečuje na svetovnih trgih, so se odločile, da najprej same sebe množično opremijo z avtomati, roboti, računalniki, da najprej same informatizirajo svoje reprodukcijske procese v vseh njihovih členih. Naša konkurenca na tujih trgih se širi s ponudbo Južne Koreje, Taiwana, Hong Konga, Singapura. Množična uporaba mikroelektronike, novih materialov in nove tehnologije hitro zmanjšuje interes sveta za jugoslovanske surovine in za ceneno jugoslovansko delovno silo.

Določene prednosti, ki jih je Iskra imela v preteklosti v svojih tehnologijah, v svojih kadrih in v svoji kvaliteti, v primerjavi z drugimi jugoslovanskimi proizvajalci so se v zadnjih letih rapidno manjšale, ker Iskra ni dovolj radikalno prodirala na področje ponudbe kompleksnih inženiringov in rešitev ter se je zadovoljevala z obstoječimi tržnimi segmenti, ker ni dovolj investirala v sodobno kompleksno opremo in, ker ni dovolj težila h kadrovskemu prestrukturiranju. Bilo bi nedialektično, ko bi videli samo zunanje težave, izvirajoče iz zmanjšanja ambicij po izgradnji kompleksnih telekomunikacijskih, energetskih, informacijskih itd. sistemov v Jugoslaviji, iz drastičnega omejevanja investicij in iz premajhnih zmogljivosti tehničnih fakultet in, ko bi prezrli lastne slabosti. Prepričan sem, da sta nas ravno premajhna pozornost pri spremljanju tega, kar se dogaja v okolju in nekritičnost do tega, kar počnemo sami, pripeljali letos prvič v položaj, da se v večjem obsegu srečujemo z izgubami v Iskri.

V razmišljanju o tem, kaj narediti, ne smemo pozabiti, da so se velike spremembe že dogajale v preteklosti, da se dogajajo tudi danes, da so v krizah številne jugoslovanske in tuje, celo transnacionalne organizacije, oz. korporacije in, da so številne iz njih izšle okrepljene, da pa so druge v krizah propadle.

Za tiste, ki so bili brez vizij, je značilno, da so propadle, za tiste, ki so se okrepile, je značilno, da so imele jasno strategijo.

Danes se to ve, zato se o strategiji govori celo v krogih, ki tega pol-

ma ne razumejo dovolj. Najkrajša definicija strategije, kot jo sprejemamo je, da je strategija sistem znanstvenih spoznanj in veščin (teorija in praksa) o organiziranju in vodenju organizacije ter uporabi in pridobivanju resursov zaradi doseganja določenih gospodarskih, družbenih in osebnih delavskih ciljev, ki morajo biti opredeljeni v obliki vizije, kakšna naj bo organizacija v določenem prihodnjem trenutku, ali razdobju glede na trge, produkte, tehnologije, strukturo delavcev, strukturo osnovnih sredstev in strukturo obratnih sredstev.

Naše planiranje najpogosteje uporablja metodo ekstrapolacije trendov, kar privede do disperzije ciljev posameznih TOZD in DO, do kontraverznih investicij, do nasprotij namesto sinergije. Ker so bili ti učinki v doseganem planskem sistemu tudi materializirani, smo začeli na vseh ravneh govoriti o strategijah. Strategija, katere bistveni del je celovit pogled na bodoč položaj, seveda planiranja ne more zamenjati, temveč ga samo bistveno dopolni in osmisli.

V Iskri nimamo na ravni SOZD uzakonjene metodologije napovedovanja razvoja tehnologije in globalnega tržnega razvoja. Naši metodi sta predvsem metoda opazovanja gibanj v okolju in njihovega spremljanja v strokovni literaturi in metoda posvetovanj z eksperti za različna področja, kakršno je tudi današnje posvetovanje. Na podlagi predvsem teh dveh metod sem s svojimi sodelavci prišel do določene vizije Iskre v letu 1990 in kasneje, katere najkrajša vsebina so naslovi današnjih povabljenih referatov.

Pri oblikovanju te vizije smo si postavljali nekaj ključnih vprašanj, kot so: Kaj se v tržnem in tehnološkem pogledu dogaja na jugoslovanskem in svetovnem trgu? Katere tehnologije so pomembne za Iskro kot celoto, zaradi svojih potencialnih sinergijskih učinkov, katere projekte je smiselno izvajati na ravni SOZD, ali celo v širših povezavah? Za kaj imamo kritično maso virov (kadrov, osnovnih sredstev, obratnih sredstev), ki lahko predstavlja razvojno jedro za

nove tehnološke prodore? Kaj je z obstoječimi programi, kaj je s sanacijami. Kakšna bo strategija tehnološkega razvoja Slovenije, kakšna bo strategija tehnološkega razvoja Jugoslavije.

Kaj je možno in kaj je nujno potrebno v Iskri opustiti in na kakšni osnovi sprejemati odločitve o tem.

Na podlagi analize teh vprašanj, smo prišli do zaključkov, da je najprej potrebno pregledati in kritično oceniti obstoječe programe in v sanacijah v, kriznih razmerah jasno razmejiti tisto, kar je sposobno živeti naprej od tistega, kar je že danes gnilo in česar ni možno uporabiti drugje v Iskri.

Kot dobri gospodarji zato menimo, da je potrebno še naprej gojiti in razvijati v smeri profesionalizacije ponudbe in izboljševanja kakovosti naše programe elementov in sklopov ter širokopetrošnih izdelkov, ki so stroškovno ustrezni, ki so izvozno sposobni in, ki zaposlujejo tudi veliko število delavcev. Področja elektronskih aktivnih in pasivnih komponent, elektromehanskih elementov, avtoelektronike in avtoelektronike, zabavne elektronike, gospodinjstkih aparatov in električnih orodij prinašajo danes Iskri več kot pol prihodka, zato mora biti tudi v prihodnje deležna vse pozornosti, hkrati pa se moramo zavedati velike surovinske vsebine teh izdelkov v primerjavi z vložnim delom in biti zato sposobni, če je potrebno tudi z opuščanjem določenih produkcij reagirati na nezdružive stroškovne strukture.

Kot med seboj povezane projekte ključnih Iskrinih tehnoloških in tržnih prodorov v prihodnjih petih letih pa vidimo aktoriko, teleinformatiko, računalništvo in mikroelektroniko. Naloga teh projektov je, da omogočijo Iskri na določenih tržnih segmentih pretežno ponudbo kompletnih rešitev namesto sedanje pretežne ponudbe sistemov, kjer rešitve kreirajo sami investitorji, ali druge specializirane organizacije. Naslednja naloga teh projektov je, da se pri posameznem kupcu investitorju pojavi kompleten asortiman sistemov in izdelkov Iskre in končno najvažnejša naloga je da ti projekti bistveno

Rado Faleskini

izboljšajo strukturo uporabljenih proizvodnih resursov za posamezno rešitev v korist živega in opredmetenega znanja in na škodo porabljenega materiala, kar je hkrati naloga, ki jo pred Iskro postavljata jugoslovanska in slovenska strategija.

Kot projekt, ki se matrično pojavlja v vseh naših projektih pa je razvoj tehnologije v smeri uporabe računalnikov, robotov, CNC strojev, avtomatov, fleksibilnih proizvodnih celic in tudi v smeri tehnološke specializacije naših temeljnih organizacij.

Dosedanja inovacijska posvetovanja pa tudi tuje izkušnje nam ne dopuščajo mnogo maneverskega prostora pri tem, kako je možno realizirati predloženo vizijo. Organizacijska oblika, ki pride v poštev, je projekt. Za to, da bi za posamezne usmeritve najprej na novo formirali TOZD in DO po mojem času ni ustrezen, čeprav teh usmeritev pri reorganizacijah ne bi smeli pozabljati.

Zdaj pa se postavlja dilema: ali naj imamo na ravni SOZD še naprej strateške razvojne programe, ali naj jih nadomestijo našti makroprojekti, ali naj živita naprej obe obliki. Verjetno še bolj pomembno je vprašanje, ali naj projekti zajamejo samo razvoj, ali popolnoma inovacijsko verigo od znanosti, prek razvoja, prek investiranja v razvojno opremo, v proizvodno opremo v obratna sredstva, v kadre, v razvoj trga, prek financiranja, prek ugotavljanja plačilno sposobnega povpraševanja in razvoja trženja, do zagotavljanja ustrezne družbene klime, ki mora razvoj podpirati in vzpostavljati odnosov s partnerji z Univerz in institutov v proizvodnji, raziskavah, razvoju, transferu znanja in izobraževanju.

Osebnostno se zavzemam za to, da s projekti zajamemo kompletne inovacijske verige.

Postavlja se vprašanje, kako take projekte financirati in voditi. V strateških razvojnih programih je nujno potrebno zbirati po dosežem principu sredstva za pravo te projektove za izdelavo predprojektov, ki naj določajo natančno vsebino in obseg ter časovno dinamiko posameznih projektov. Ta dela morajo izvajati kompetentni in motivirani strokovnjaki s posameznih področij, vendar morajo biti plačana iz združenih sredstev.

V izvedbeni fazi pa morajo zainteresirane DO namensko združevati sredstva za izvedbo projektov. Ta sredstva pa se ne združujejo po metodologiji, kot velja za strateške razvojne programe, temveč po metodologiji, ki je dogovorjena v projektu in, ki je pogojena tudi s pričakovanimi materialnimi koristmi za posamezno DO.

Predložena strategija predpostavlja relativno in absolutno povečanje sredstev, ki se združujejo, tako na ravni SOZD, kot tudi zlasti tistih, ki se združujejo namensko za posamezne projekte.

Hkrati se zmanjšuje obseg sredstev, prostor za razvoj in za investicije vseh vrst, ki ne prinašajo sinergetskih učinkov na ravni DO, oz. TOZD. Ker pa makroprojektove ne moremo voditi in izvajati izven konkretnih naših DO in TOZD, to v

kumulativno ne pomeni, da se obseg RR dela in investicij pri njih zmanjšuje, temveč le, da se zaradi polarizacije, ki jo prinašajo našti makroprojekti, usmerja tako, da prinaša sinergetske učinke tudi za druge.

Odgovoriti moram na vprašanje, kdo bo teh sedem makroprojektov oblikoval, kdo so kompetentni in motivirani kadri, ki lahko jamčijo za uspeh. Odgovarjam, to ste vi, to sem jaz. Vsi skupaj se moramo

Franc Vreček:

Znanje bo delilo razvite od nerazvitih

Franc Vreček

V drugi polovici 70. let je svetovno gospodarstvo prešlo v obdobje, ki ga ekonomisti označujejo z imenom »obdobje turbulence«. Z gotovostjo lahko računamo, da se bo »obdobje turbulence« podaljšalo tudi v 90. leta, da pa bo jugoslovansko gospodarstvo v obdobju, ki je pred nami, izpostavljeno še dodatnim pretresom, ki imajo svoj izvor v tehnološki zaostalosti, prezadolženosti, plazoviti inflaciji, odsotnosti ekonomske selektivnosti, divergenci regionalnosti interesov in ne nazadnje gospodarskim ukrepom, ki niso vedno in v celoti uporabni za svet usmerjeno firmo.

Značilnost turbulentnega obdobja je v tem, da so pojavi in procesi nelinearni in iregularni. Takih pojavov in procesov sicer ni možno načrtovati, vendar pa jih je možno analizirati, predvideti in delno tudi upravljati. V turbulentnem okolju mora biti organizacija usposobljena, da:

1. prenese nepredvidene udarce, kot so npr.: konjunkturna in strukturna nihanja,
2. prilagodi vse svoje resurse stalnemu spreminjanju okolja,
3. izkoristi nove in nepredvidljive možnosti, ki se v praksi kažejo, kot izredno donosne tržne niše.

Na turbulentnost okolja imajo epohalen vpliv strukturne in demografske spremembe v populaciji, katerih vzrok sta visok, oz. nizek prirastek prebivalstva ter ustrezno, ali neustrezno šolanje, kar se potem odraža kot:

— pomanjkanje nekvificirane in višek kvalificirane delovne sile v razvitem svetu,

zavedati, da lahko prihodnost gradimo, ali pa čakamo. Tisti, ki se ne mislijo boriti, bodo pričakali krizo, tisti ki so prepričani, da ne potrebujejo DO in SOZD, da lahko vse naredijo sami, miže pred tem, kar se dogaja v Sloveniji, v Jugoslaviji in v svetu.

Tisti, ki ste prepričani, da sem v zmoti in, da je potrebno stvari pospraviti na drug način pa ste kot strokovnjaki in kot samoupravljalci dolžni, da opozorite na slabosti

predložene strategije in, da predlagate alternative.

To je tudi namen tega posvetovanja.

Samoupravna procedura okrog sprejemanja planskih dokumentov zahteva določeno strokovno in pravno formalno disciplino, na kateri vztrajam in od vseh, ki se s predloženo strategijo strinjate pričakujem, da jo boste v svojih okolišjih tudi aktivno zagovarjali in spravili v planske dokumente.

— pomanjkanje delovne sile v deželah SEV,

— višek nekvificirane in pomanjkanje kvalificirane delovne sile v deželah v razvoju.

Tako stanje v delovni sili je ustvarilo pogoje za nastanek »transnacionalnih korporacij«, ki temeljijo na delivi produkcije in kontroli trga. Te korporacije nadomeščajo nekdanje »multinacionalne družbe«, ki so temeljile na kontroli financ. Iz navedenega izhaja, da bo znanje temeljni resurs, na katerem bodo grajene komparativne prednosti, oz. delitev na razvite in nerazvite.

Surovinski in infrastrukturni materialni resursi (mikroelektronika, računalništvo, elementi in ne nazadnje črna in barvna metalurgija) so in bodo bistveni temelji nadaljnega razvoja in varnega

poslovanja Iskre. Velika odpornost velikih koncernov temelji v znatni meri na lastnih tehnologijah pomembnih gradbenih elementov ter na zanesljivi oskrbi z osnovnimi surovinami. Vlaganja v infrastrukturne materialne resurse (v obliki znanja in sredstev) je rentabilno samo, če ga ocenjujemo v najširšem smislu. Veliki gospodarski sistemi poskušajo predvsem na ta način zadržati, ali pridobiti kontrolo nad proizvodnimi programi in s tem nad trgom in nad dohodkom.

Tudi na področju tehnologij živimo v turbulentnem obdobju, ki v nobenem primeru ni primerljivo z obdobjem v prvi polovici tega stoletja in s 60. leti. Fizikalna odkritja medvojnih in povojnih let postajajo predmet dnevne aplikacije. Pojavi, ki so bili pred 50 leti predmet fantastičnih romanov,

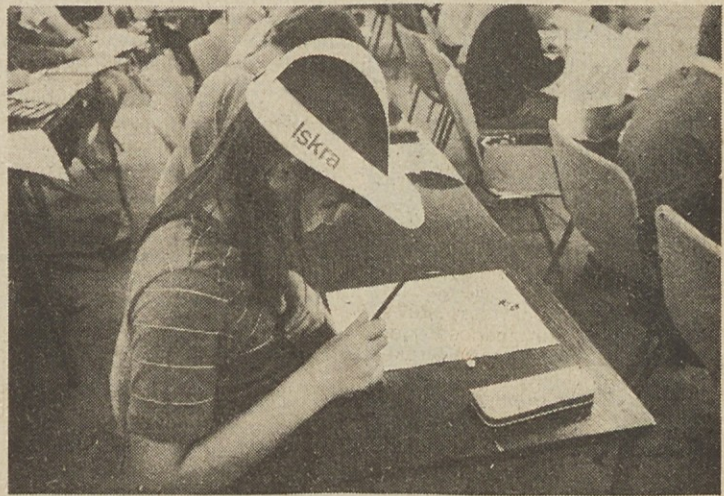
SOZD Iskra sedmič pokrovitelj

Preteklo nedeljo so se v Cankarjevem domu zbrali veselošolci in veselošolke pa mentorji in starši tekmovalcev iz vse Slovenije, da bi pomerili svoje moči v znanju na že 17. republiškem tekmovanju v znanju iz Vesele šole.

V letošnji Vesele šoli je sodelovalo kar 92.000 osnovnošolcev od tretjega do osmega razreda, na republiškem tekmovanju v nedeljo v Ljubljani pa je moči pomerilo še 411 tekmovalcev. Med njimi so sodelovali tudi učenci s šol s prilagojenim programom za katere je uredništvo Vesele šole pripravilo

poseben program. Tekmovanja pa se je letos udeležilo tudi tekmovalec Zavoda za slepo mladino.

Veselošolke in veselošolke je poleg urednice Vesele šole Suzane Šoster pozdravil še urednik Pionirskega lista Valter Samide, v imenu Mladinske knjige, ki ta list izdaja. Janez Mušič, v imenu pokrovitelja Vesele šole — SOZD Iskra pa Miloš Kobe, ki je mladim spregovoril o pomenu zgodnjega vključevanja v razmišljanje o tehniki in tehniških poklicih in poudaril: »Iskra je največja organizacija s področja elektroindustrije v Jugoslaviji. Z

postajajo naše življenje. V panogah kot so: mikroelektronika, biokemija in novi materiali, se porajajo rešitve, ki smo jih še včeraj šteli za futurizem. Vzporedno s turbulentnim razvojem tehnologij se srečujemo še z dejstvom, da se nova odkritja izredno hitro pojavijo na trgu ter, da so na tem področju posebno aktivne in uspešne majhne firme z interdisciplinarnimi kadri. V tem pogledu »Silicon Valley« ni več nobena izjema, saj ima vsaka industrijsko naprednejša država svojo silicijsko dolino, v kateri se zbirajo strokovnjaki, ki z vrhunskim interdisciplinarnim znanjem in takojšnjim nastopom na trgu ustvarjajo največje dohodkovne efekte.

V »Analizi razvojnih možnosti SOZD Iskra« smo za obdobje 1986—1990 postavili nekatere temeljne cilje, katerih realizacija bo v opisanem okolju zahtevala maksimalne interdisciplinarne napore v vseh dejavnostih, vendar pa bosta motor vseh aktivnosti predvsem tržna in razvojna dejavnost.

Naj navedem nekatere cilje s stališča trženja, katerih ni možno realizirati brez ustrezne podpore s strani razvoja:

1. Konec obravnavanega obdobja se mora izvoz na tuje trge povečati na velikostni red 500 mio \$ letno s tem, da gre na tuje trge 50% proizvodnje.

2. Število izdelkov in programov, ki dosegajo kvaliteto in tehnološko raven razvitega sveta, se mora bistveno povečati. Realizacija te naloge bo bistveno vplivala na

ekonomiko izvoza in ekonomiko sploh.

3. Izvoz na konvertibilno področje bo edini generator deviz za uvoz repromateriala in proizvodne opreme.

4. Tržne deleže na domačem trgu je potrebno ohraniti, oz. povečati.

5. Storitvene dejavnosti predprodajnega, prodajnega in poprodajnega servisa je potrebno dvigniti na kvalitetno raven, ki jo diktira trg in prestrukturiranje proizvodnje iz enostavnih produktov v zahtevne kompleksne sisteme.

6. Lastna tržna mreža in kadrovska struktura Iskre je in bo najpomembnejši resurs za realizacijo postavljenih ciljev.

Se enkrat moram poudariti, da je možno realizirati postavljene cilje le z vzporednim delovanjem vseh

dejavnosti, da pa je pri tem potrebno upoštevati pojem nosilca naloge, ki kot tak predstavlja določeno hierarhijo, z vsemi praviciami in odgovornostmi.

Zadnje in ne najmanj pomembno dejstvo, ki ga želim poudariti na tem posvetovanju, je dejstvo, da bomo morali znaten del dohodka ustvariti na obstoječih izdelkih in programih. Obstoječi izdelki in programi so po eni strani manj donosni zaradi staranja, po drugi strani pa so izpostavljeni cenovnim škarjam, ki so posledica gibanja cen surovin in končnih izdelkov. V Jugoslaviji imamo na tem področju turbulentno stanje, kateremu je dnevno izpostavljen vsak izdelek in program. Naj navedem nekaj primerov cenovnih gibanj:

— cene Iskrinih izdelkov so se v obdobju zadnjih dveh let dvignile

na jugoslovanskem trgu na 2,5 do 3,5-kratno vrednost,

— za izdelke prodane v izvoz smo zaradi cenovnih gibanj in predvsem zaradi spremljenih tečajev iztržili 3,2 (za področje DM) do 4,2 (za področje \$) kratno vrednost,

— cene polizdelkov na osnovi črne in barvne metalurgije so se v istem obdobju dvignile na jugoslovanskem trgu na 5 do 5,5-kratno vrednost.

Zgoraj navedeni podatki so poprečni, vendar imamo v nekaterih navedenih kategorijah primere, kjer je dvig cen tudi trikrat višji od navedenih povprečij. V zvezi s tem želim poudariti, da se srečujemo s cenovnimi gibanji, ki jih je treba kompenzirati tudi z ustreznimi rekonstrukcijami in s prekanaliziranjem nabavnih tokov.

Miloš Kobe:

Sistemski razvoj Iskre in družba

V svoji razpravi se želim dotakniti dveh problemov, za katere mislim, da sta zelo aktualna in, da bo njihovo reševanje v odločilni meri krojilo našo razvojno usodo v prihodnjih 15 letih.

Prvi problem zadeva organiziranost SOZD Iskra v smislu ugotovitev s posvetovanja v Poreču.

Ugotovili smo, da smo kot sistem ostali na ravni organizacije iz leta 1975 in, da smo se v vmesnem času spreminjali predvsem kvantitativno, da pa je tehnološki in tržni razvoj svetovnega pa tudi domačega okolja doživel radikalne spremembe. To terja, da se nemudoma na novo prestrojimo, da pregledamo, kje so možni in realni sinergični učinki zaradi bistveno večje in tesnejše povezanosti naših izjemno razdrobljenih reprodukcijskih potencialov. Na to razdrobljenost pri razvoju smo opozarjali že vrsto let prav na posvetovanjih, kot je letošnje in vsi smo se vedno strinjali, da ga moramo opraviti, vendar je bil uspeh v praksi skromen.

V Poreču smo tudi ugotovili, da moramo in želimo oblikovati SOZD, kot celovit poslovni sistem, v katerem ne gre za mehanični SEŠTEVEK samo posameznih interesov subjektov in podsistemov, ki ga sestavljajo, ampak za nov, INTEGRALNI interes na ravni sistema kot celote. Ta integralni interes je hierarhično nadrejen posamičnim, kljub temu pa ima v odnosu do le-teh bistvene značilne parametre. Prvo od teh je dejstvo, da morajo skupni interesi ZAJEMATI tiste fundamentalne interese

posameznih subjektov, ki so dolgoročno vitalnega pomena tudi za vsak posamezni subjekt. V tem smislu smo posebej izpostavili DOLGOROČNO SOCIALNO VARNOST vseh zaposlenih, kar pomeni jamstvo za razvoj in napredek prav vseh, ki v sistemu združujejo

delo. Ta navidez sicer jasna in nesporna ugotovitev pa se takoj pokaže v drugi luči, ko hkrati ugotavljamo tudi izredno konzervativno, toda globoko zasidrano mišljenje, da mora zato tudi vsak subjekt ohraniti svoje dosedanje proizvodne programe, oz., da je v

vesele šole

njenimi izdelki in napravami se srečujete praktično na vsakem koraku. Mnogo svojih izdelkov pa Iskra izvozi tudi na tuja tržišča. V Iskri se dobro zavedamo, da brez znanja ni napredka in uspehov. Prizadevamo si, da bi bili naši delavci čim bolj strokovno usposobljeni, da bi čim več znali, ker bomo le tako uspešno sledili izrednemu razvoju elektronike v svetu in proizvajali zahtevne izdelke, kot so roboti, računalniki, moderne telefonske centrale in podobno. Zato je neprestano osvajanje novega znanja za Iskro izrednega pomena. Se posebej zanimivi so za nas mladi strokovnjaki, ki imajo sveže, izvirne ideje in pred seboj še vse možnosti za stalno izpopolnjevanje in poglobljanje znanja.

Ni torej naključje, da Iskra že vrsto let podpira tekmovanje v znanju Vesele šole. V Veseli šoli vidimo namreč nazoren primer sproščene in prostovoljnega pa vendar sistematičnega in trajnega razširjanja in poglobljanja znanja. Se posebej pa nas veseli, da vsebuje Vesela šola tudi vrsto testov s področja tehniških znanosti, kjer na neprisiljen način vzgaja otroke za tehniške poklice. S privlačnimi in igrivimi prijemi seznanja mlade ljudi z elektroniko, elektrotehniko in računalništvom, ki vse bolj posegajo v naše življenje in ga tudi močno spreminjajo.

Miloš Kobe

Ivo Banič, DO Mikroelektronika:

Mikroelektronika

Kot pomemben infrastrukturni člen pri prestrukturiranju elektronske industrije želi to področje v obdobju 1986—1990 polno proizvodno izkoristiti načrtovalske in procesne zmogljivosti 5 μm MOS tehnologije, realizirati naložbeni projekt »Mikroelektronika III«, osvojiti 3 μm in raziskovati 1 μm tehnologijo. Vseskozi pa bo poudarek na usposabljanju načrtovalcev mikroelektronike.

Jernej Virant: Fakulteta za elektrotehniko

Teleinformatika

Profesor Virant je na posvetovanju govoril o teleinformatiki, zlasti z vidika raziskovalnega projekta v SR Sloveniji. Ta projekt prav zdaj nastaja in vključuje predvsem Iskro in druge izvajalce in uporabnike teh raziskav.

Letošnje Iskrine inovacijske nagrade in posvetovanje o

interesu NJEGOVE dolgoročne socialne varnosti predvsem to, da svoje proizvodne programe čim bolj in čim dlje OHRANI in, da SAMO v tej smeri tudi razvija, proizvaja, trži in seveda tudi investira. V krogu razvojnikov je seveda odveč dokazovati, da je za velik del programov Iskre resnica prav nasprotna.

Ta resnica pomeni, da moramo alokacijo proizvodnih programov optimirati glede na celotni sistem, izhajajoč iz ugotovljenega dejstva, da imamo izredno široko paleto programov — od takih, ki sovisoko akumulativni in dolgoročno perspektivni do takih, ki jim zvoní navček (ali pa jim bo to vsak čas) zaradi njihove tehnološke zastarelosti in neakumulativnosti. Nadalje imamo programe, kjer niti približno ne moremo slediti povpraševanju zaradi premajhnih zmogljivosti, hkrati pa take, na katerih se že sedaj drenja mnogo preveč zaposlenih, ne najdejo pa več ustreznih tržišč, ki bi bila pripravljena plačati našo stroškovno nerentabilnost.

Seveda je jasno, da takih programsko-strukturnih sprememb ni možno izvajati brez ustreznega angažiranja vseh vrst virov, predvsem materialnih sredstev in kadrov. Tu smo zato pri imperativu, da ustrezne potencialne koncentriramo prav na tista področja, kjer

bo njihov učinek največji, predvsem pa tako velik, da bo imel ugodne materialne posledice za VES SISTEM.

Hkrati s tem bo nujno znova izpostaviti sedanjo funkcionalno organiziranost dveh temeljnih segmentov reprodukcije — razvoja in trženja. Že leta 1983 smo na RR posvetovanju izpostavljali ta dva segmenta, kot neustrezno organizirana za prevzem kompleksnih projektov, ki terjajo udeležbo več subjektov, bodisi da gre za komplementarno povezavo različnih tehnologij, ali pa za kompleksno ponudbo sistemskim kupcem. Že tedaj smo skušali začrtati osnove tkim. projektov, pri čemer smo si predstavljali eni bolj, drugi pa bistveno manj trdno povezanost z jasno definiranimi cilji in interesi. Danes se tako s strani tehnološkega, kot tržnega razvoja okolja to vprašanje zastavlja kot vprašanje PREŽIVETJA. Kategorično postavljam trditve, da če se ne bomo organizirali v oblike učinkovitih projektnih skupin, kot POSLOVNO SPOSOBNIH subjektov, zmognih koncentrirati ustrezne materialne in kadrovske potencialne za izpolnitev ključnih rokovno in vsebinsko natančno določenih nalog s predvidenimi rezultati vred in to najprej na nekaterih razvojno najpomembnejših udarnih področjih, ne bomo več dolgo živeli v pogojih

sodobnega sveta. Trdim, da to leži ko prej velja tudi za nekatere, danes ekonomsko še sorazmerno dobro stoječe subjekte v sistemu. Negotovost svetovnih razmer, še bolj pa labilnost našega ekonomskega sistema je tolikšna, da se ZA VSE zastavlja problem dolgoročne rizične odpornosti. Menim, da konstantno slabšanje družbeno-ekonomskega položaja objektivno vleče za sabo ogromne potencialne rizike in, da se ne smemo slepiti, da teh ne bo, ko bomo vendarle morali uvesti vsa pravila ekonomske logike. Majhnih in monokulturnih, za večje in kompleksne podvige objektivno nesposobnih, subjektov ne bo reševal nihče izven sistema, ne glede na socialne posledice, če je sam sistem za to neustrezno organiziran.

Slepili pa bi se, če ne bi hoteli videti krepitve prav paradoksalno nasprotnih teženj, izraženih nekako v logiki, da »čim hujši so časi, tem bolj verjamem le sebi in tem manj se zanašam na druge«. Ta nedvomna kriza zaupanja je značilna za vse ravni našega družbeno-ekonomskega življenja, od federacije do krajevne skupnosti in TOZD in bi zaslužila poglobljeno obravnavo v najodgovornejših političnih vodstvih. Tudi sam se ne čutim sposobnega, da to globoko kompleksno krizo kakorkoli analiziram, prepričan pa sem, da je nje-

na glavna geneza v bistvu in dolgotrajnem zanemarjanju tržno-ekonomske selekcije in v vzpostavitvi sistema vsesplošnega reševanja vseh in vsakogar s strani anonimne družbe, ki sicer nikogar ne nagrajuje, toda tudi nikogar ne kaznuje za njegovo gospodarjenje. To pa v resnici pomeni le neke vrste zanašanja na »državo«, na »družbo«, na družbenopolitično skupnost, saj te kategorije tudi z vedno bolj grandiozno množico normativov V RESNICI gospodarijo NAMESTO gospodarskih subjektov samih. Na ta način so subjekti objektivno vedno bolj omejeni pri lastnem gospodarjenju in v svojih stiskah vedno bolj kličejo na pomoč družbo, ki je dosedaj bila edini varen zaščitnik in rešitelj.

Bolj naraščajo stiske, bolj — čeprav potihem — vsi računamo na to najvišjo rizično skupnost, na to »najvišjo SOZD«, ki nam v kriznem položaju zaradi socialnopolitičnih vzrokov ne more odreči pomoči, čeprav nas pa pri uspešnem gospodarjenju nemalokrat ovira. To gre res v stilu izjave Nikole Pašiča, predsednika vlade predvojnne Kraljevine SHS, ko je v parlamentu dejal »Gospodo, nema nam spasa, ali propasti ne možemo!«

Zato se objektivno NE KREPI potreba po povezovanju s »sebi enakimi« subjekti v prodorne in us-

Vanja Bufon, DO Iskra Delta:

Računalništvo

Koreferat je podal vizijo razvoja računalništva v obdobju 1986—1990, oceno okolja ter pregled pospeševalnih in zaviralnih parametrov. Podane bodo globalne ocene tržnih, finančnih, investicijskih, razvojnih, proizvodnih in drugih parametrov ter komparativne prednosti SOZD Iskra.

Neizogibna bo tipizacija in standardizacija v računalništvu in informatiki ter določen odnos med domačimi in tujimi tehnologijami. Predložene bodo organizacijske oblike, ki na vodijo k realizaciji zamišljene vizije. Prikazane bodo relacije do projektov mikroelektronike, teleinformatike in aktorike.

Janez Stare DO Telematika

Teleinformatika

Podal je osnovne definicije s področja teleinformatike, opredelitev vsebine projekta, namen, cilj in etapni cilji ter strategija in pogoji za realizacijo projekta.

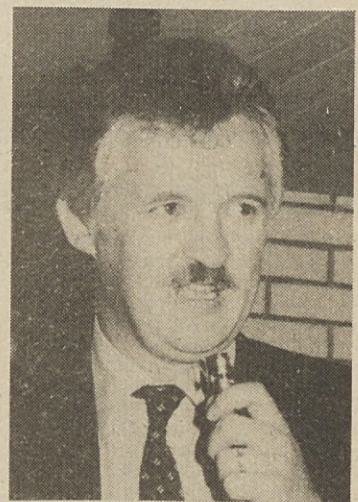
Kot prve etapne cilje predvidevamo uporabne majhne teleinformatične sisteme, s katerimi želimo izvajati promocijo teleinformatike v našem prostoru, praktično potrjevati raziskovalne rezultate in zagotoviti postopno večanje kompleksnosti, tako glede na število uporabnikov, kot glede na funkcionalnost sistema. Prikazujemo ocene tržnih možnosti programa teleinformatike na domačem, oz. tujem trgu in razgrinjamo oceno možnosti proizvodnje v Iskri za zadovoljevanje teh potreb z upoštevanjem dodatnih naložb v razvojno in proizvodno tehnologijo, kar je potrebno za akumulativno proizvodnjo v zelenih količinah.

Julij Bertoncej, DO Avtomatika:

Avtomatizacija procesov

Prikazal je razvojne možnosti na programu avtomatizacija procesov in delovnih postopkov ter nekateri pogoji za uspešen razvoj tega programa. Navedene bodo tržne možnosti, tehnični in tehnološki trendi, predlagani razvojni cilji, potrebna vlaganja v kadre in opremo in potrebni strateški inovacijski projekti v SOZD Iskra za uspešen razvoj na področjih avtomatizacije v integralnem transportu, v industriji, v energetiki in v integralni zaščiti prostora in objektov.

Rudi Zorko, DO Kibernetika:

Kibernetika

Pretežne končne plasman-ske panoge tega področja bodo procesi (energetika, hrana, farmacija, stanovanja, železarne..., tovarne (krmilja, regulacije, proizvodni stroji, obrt...) in družbene dejavnosti (šolstvo, zdravstvo, okolje, servisi, pisarne...). Za te panoge bomo oblikovali programe na tehnikah merjenja, procesov, robotizacije in optike ter jih povezali vertikalno in horizontalno v Iskrini produkcijski matriki za uspeh pri kompleksnejših projektnih poslih in tudi pri vrhunskih velikostih velikoserijskih proizvodih.

pešne poslovne, oz. učinkovite in varne rizične skupnosti, v sisteme in subjekte višjega reda, ki bi morali vse to zagotavljati mnogo bolj poslovno kot država.

Toda vsi vemo, da leži dolgoročna rešitev družbenogospodarskih razmer izKLJUČNO v povečanju vloge tržnoekonomskih zakonitosti in samih gospodarskih subjektov pri gospodarjenju. S tem se bo objektivno POVEČALO tveganje, ki ga ne bo več mogoče prevaliti na družbo, ne glede na socialne posledice v samem subjektu. Razvojne in rizične skupnosti bo treba iskati v združenem delu samem, ki bo zaradi delovanja trga mnogo bolj izpostavljen razvojno-tržni selekciji. Seveda se zavedam, da bo za to treba ustvariti še mnogo pogojev, ne nazadnje mobilnost kapitala, ljudi in še marsikaj. Toda ne smemo sprejeti logike čakanja, da bodo najprej ustvarjeni vsi pogoji ekonomskega motiviranja, nato se bomo pa organizirali v skladu z njimi. Tega ne moremo preprosti zato, ker se ŽE DANES s 40% svoje proizvodne vrednosti soočamo v svetu najbolj neusmiljene tržno-tehnološke selekcije, ki je dovolj huda, da terja našo integracijo v skupnost, sposobno trajno preživeti to selekcijo. Ne delajmo si utvar, da tega ne bomo slej ko prej doživeli tudi doma, ko se bo bolje in učinkovitejšo znašel v novih

razmerah tisti, ki bo TEM POGOJEM ustrezneje organiziran. Res pa je, da moramo zato danes v prizadevanjih za reintegracijo ubirati težjo pot, pri kateri nam deformirana domača ekonomika pravi nič ne pomaga, namreč pot VERBALNEGA prepričevanja, ki ima seveda mnogo skromnejše učinke in trdovratnejše odpore. Hkrati pa nas je vseh malo strah, ko podzavestno čutimo, da nas naša razdrobljenost »nese navzdol« in vsi pričakujemo, da se mora »nekaj zgoditi« v nasprotni smeri. Vendar dlje od te neartikulirane ugotovitve žal še nismo prišli.

S tem sem v tej svoji meditaciji prišel do drugega aktualnega problema, ki sem ga hotel izpostaviti v kontekstu nadaljnjega razvoja Iskre. Gre za medsebojni odnos med sistemom in družbo. Tu gre najprej za opredelitev odnosa, ki ga ima družbeno okolje do Iskre, ko ji tako, ali drugače »kroji« pogoje gospodarjenja. Ti niso dovolj ukrojeni na inovativni značaj naglo se razvijajoče elektronike in informatike, o čemer pa toliko govorimo, da gremo že marsikomu na živce. Manj pa govorimo o odnosu Iskre do družbe, o vlogi sistema v dosežanjem razvoju Slovenije in o pričakovanjih, ki jih širša skupnost naslavlja Iskri kot največjemu reprodukcijskemu sistemu, brez katerega bi danes

Slovenija pa tudi Jugoslavija, ne bila na tej razvojni stopnji, kot je danes. Gotovo ni brez podlage trditev, da te vloge ne bi mogli v tolikšni meri izpolniti, če ne bi bili povezani v sistem, ki danes vendarle stoji na čelu po parametrih izvoza, po vlaganjih v RR in ne nazadnje po zagotovitvi desetstisočev novih delovnih mest z vsemi regionalno —razvojnimi učinki vred, ki so zrasli na novih programih, spočetih in iniciranih v okviru povezanega sistema. Nesmiselno bi bilo zato pričakovati, da bi razvoj Slovenije in Iskre v njej v obdobju, ko se v svetu že danes, jutri pa se bo doma do skrajnosti zaostri rizična ekonomika, lahko bil uspešen BREZ velikih (v svetovnem merilu pa kar bolj majhnih) reprodukcijskih sistemov — čeprav tudi NE SAMO z njimi. To spoznanje je trdno zasidrano tudi v političnih opredelitvah in bo seveda našlo svoj odraz tudi v praktičnih parametrih materialnega izvajanja politike razvoja Slovenije. Pri tem pa je izredno pomembno, KAKŠNA bo ta Iskra, kako bo urejena in učinkovita KOT SISTEM, saj le 10%, ali 15% njenega človeškega pa tudi 30% njenega materialnega potenciala niso zadosti za izpolnitev te razvojne vloge sistema. Leta MORA zagotoviti razvojno učinkovitost vseh resursov in družba bo vztrajala, da jo sistem tudi

realizira ZA VSE v sedanji in v bodočih generacijah. Samo s kakšno logiko bomo upravičeno terjali RAVNOTEŽJE ODNOSOV med Iskro in družbenim okoljem, od katerega pričakujemo sistem EKO-NOMSKIH motivacij za inovacijsko naravnano gospodarjenje, ne pa svežje pretežno restriktivnih ukrepov. Če se temu domačemu in zelo bližnjemu izzivu ne bomo pričeli ustrezno odzivati s pozitivnimi praktičnimi reintegracijskimi in prestrukturiranimi akcijami znotraj nas samih, bomo povzročili nepopravljivo razvojno škodo, ne le sedanjim in še bolj bodočim generacijam, ampak tudi razvoju naše ožje pa tudi širše domovine. Njenega napredka ne bo uresničilo samo obvladovanje modernih svetovnih tehnologij, ampak tudi obvladovanje svetovnih načinov organiziranja in optimizacije reprodukcijskih sistemov. Odločitev za to je v NASIH glavah in NASIH rokah.

Gradivo z inovacijskega posvetovanja so pripravili in uredili Alojz Boc, Boris Cerin, Špela Dietrich, Lado Drobež, Drago Pečenik, Irena Stok in Dušan Zeljeznov.

Igor Pompe, DO IEZE:

Profesionalni elementi

Nenehen razvoj integriranih vezij in montažnih tehnologij diktira stalno prilagajanje diskretnih elementov novim zahtevam, zlasti miniaturizaciji, širšemu območju delovanja, večji stabilnosti, novim načinom avtomatske montaže ter večjim zahtevam po kakovosti in zanesljivosti. Naš cilj je proizvoditi in realizirati na tržišču takšne elemente in s tem omogočiti Iskrinim uporabnikom elementov gradnje tržno konkurenčnih naprav. Iskra bo še nadalje vodilni jugoslovanski proizvajalec elementov in pomemben izvoznik na zahtevna konvertibilna tržišča ter ponudnik opreme in tehnologij za njihovo proizvodnjo.

Brez ustrezne organizacije in sovlaganj zainteresiranih partnerjev ciljev ne bo možno v celoti realizirati.

Peter Pleško, DO Široka potrošnja:

Elektronski in elektromehanski sklopi

Koreferat je utemeljil potrebo in postavil okvire projekta električnih rotacijskih strojev znotraj programa elektronskih in elektromehanskih sklopov. Za sam projekt električnih rotacijskih strojev bodo podani cilji, vsebina in pogoji, ki bi jih bilo treba izpolniti za njegovo izvedbo. Podane bodo značilnosti možnih skupnih tehnologij (npr. CAD) in s projektom zvezana preusmeritev v nove smeri razvoja, oz. v nove programe.

Danilo Dolgan, DO Kibernetika:

Tehnologija

Strateški razvojni projekti s področja tehnologije vsebujejo razvoj, uvajanje in izpopolnjevanje operacij, postopkov in procesov, potrebnih za proizvodnjo izdelkov iz programa Iskre, pri čemer bomo upoštevali je tiste, ki so ključnega pomena za napredek Iskre, kot celote.

Ob upoštevanju trendov razvoja tehnologije v svetu, bi morali med te projekte uvrstiti predvsem:

— avtomatizacijo in robotizacijo tehnoloških operacij, postopkov in procesov,

— računalniško podprto načrtovanje in konstruiranje,

— razvoj tehnologije in opreme za avtomatizacijo proizvodnje elektronskih enot z novimi načini montaže,

— razvoj metod in opreme za kontrolo in testiranje elektronskih elementov in enot.

Judita Bagon, SOZD Iskra:

Kadrovske možnosti za izvajanje agresivne inovacijske politike Iskre

Akcije, ki so potrebne in možne, da si v Iskri zagotovimo ustrezen kadrovski potencial: DO leta 1990 potrebujemo 1000 novih elektroinženirjev. Demografske možnosti Slovenije in trendi usmerjanja mladine v študij zadovoljujejo, vendar pa so zmogljivosti fakultet za elektrotehniko premajhne. Kar 25 doktorjev in 100 magistrav elektrotehnike bo moralo zrasti v okviru lastnih raziskav, ki jih bo Iskra lansirala pri fakultetah za elektrotehniko.

Doseči želeno število inženirjev še ne zadostuje za doseganje ciljev. Kaj motivira in kaj bomo morali ukreniti, da bomo (tudi že obstoječi) kadrovski potencial ustrezno angažirali?

Do leta 1990 še ne predvidevamo drastičnih viškov delavcev ozkega profila.

Iskra v Šentjerneju — vzor dobrega in uspešnega sodelovanja

TOZD Hipot in TOZD Upori sta trdna in uspešna kolektiva, ki se složno spopadajo z vsakodnevnimi problemi in skupno načrtujeta razvoj. V razgovoru predstavnikov SOZD, DQ IEZE in temeljnih organizacij je bil večkrat poudarjen prav vidik sožitja obeh TOZD, ki lahko služi za vzor v Iskri. Precejšnjo pozornost so udeleženci namenili tudi osvetlitvi razvojnega, tehnološkega in dohodkovnega povezovanja v SOZD, saj sta obe temeljni organizaciji izredno pomemben dobavitelj nekaterim našim DO, posebno Telematiki.

Franc Baznik je v uvodu nanizal nekaj osnovnih kazalcev poslovanja in predstavitev dopolnil z načrti, ki si jih je kolektiv zastavil za naslednje srednjeročno obdobje. Proizvodni program TOZD Hipot sestavljata dve glavni dejavnosti: potenciometri in debeloslojna hibridna vezja na keramičnih substratih, mnogo pa obeta program displayev s tekočimi kristali, ki je zaenkrat še v fazi poskusne proizvodnje. V letu 1985 nameravajo ustvariti 2,3 milijarde celotnega prihodka, izvozili naj bi za 3,9 milijonov dolarjev izdelkov, od tega polovico na konvertibilno tržišče. Rezultati v letošnjih prvih petih mesecih kažejo na dokaj ugodno realizacijo zastavljenih ciljev, zataknilo pa se je pri plasmaju na konvertibilno področje. Več naporov bo treba vložiti v izboljšanje kakovosti in v profesionalno izvedbo hibridnih vezij, ki predstavljajo prehodno stopnjo iz klasičnih vezij v mikroelektroniko. Te izdelke vgrajujejo v zahtevne telekomunikacijske sisteme, sprejemno-oddajne naprave in kot sestavne dele v avtoelektroniki.

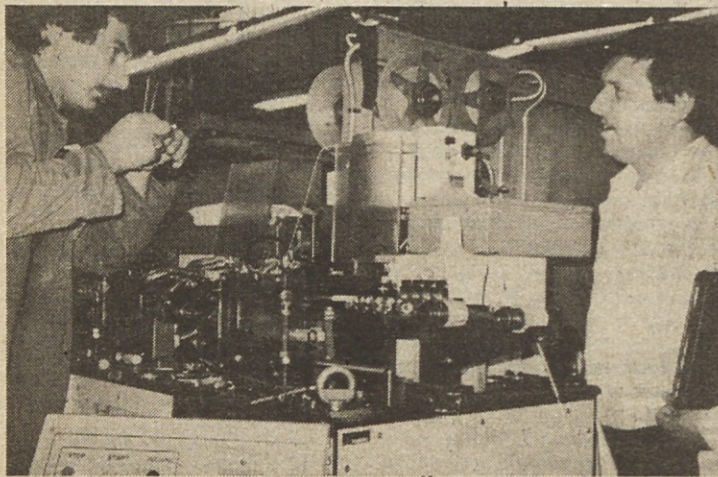
Na zahodnih tržiščih imajo probleme s prodajo potenciometrov, v Jugoslaviji pa jim uspejo prodati le 15% proizvodnje teh izdelkov, ker potrebe pri nas še niso dovolj razvite.

Naloge, ki so si jih začrtali v naslednjem srednjeročnem načrtu pa so naslednje:

— preiti na proizvodnjo še bolj zahtevnih izdelkov iz skupine potenciometrov

— povečati proizvodnjo hibridnih vezij in pokriti čimveč jugoslovanskega tržišča

— zagotoviti normalne zmogljivosti za proizvodnjo displayev s tekočimi kristali, v ta namen bodo vlagali v izgradnjo dodatnih zmog-

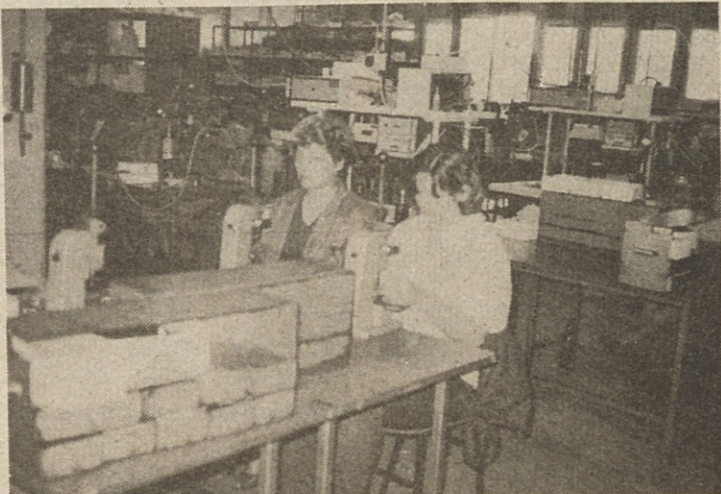

ljivosti, saj se jim za ta tržno zanimiv izdelek odpirajo velike možnosti na domačem trgu, kjer so trenutno edini proizvajalec. Dogovarjajo se tudi z EI, da bi jim pomagala sofinancirati ta program.

Zavedajo se izredne pomembnosti vlaganj v lastni razvoj, zdaj združujejo 3,5% celotnega prihodka, v naslednjem srednjeročnem obdobju pa naj bi se ta delež povzpел na 6,5%. Svojem raziskovalcem omogočajo stalno izpopolnjevanje in seznanjanje z dosežki v svetu, zato imajo v Ljubljani na različnih inštitutih in fakultetah 12 strokovnjakov.

Boris Škedelj je predstavil proizvodni program TOZD Upori, ki obsega proizvodnjo karbonplastnih, metaloplastnih in nekaterih zičnih uporov. V dodatni proizvodni program pa sodi oprema za čiste tehnologije na osnovi ultrazvoka in pa razvojna oprema, ki je plod dela domačih strokovnjakov. O koncu letošnjega leta naj bi ustvarili 1,1 milijarde celotnega prihodka, z izv-

ozom pa nameravajo iztržiti 1,4 milijona dolarjev. Izračuni kažejo, da so v prvih petih mesecih ze prese-gli nekatere planirane vrednosti za to obdobje, izpadi na ameriškem trgu pa so jim onemogočili dose-

ganje načrtovanega izvoza, zato ga bodo skušali nadoknaditi drugje. Izredno neugoden dejavnik je konkurenca z Daljnega Vzhoda, ki jih sili v stalno zniževanje cen, tovrstne težave jih spremljajo tudi na jugoslovanskem trgu, kjer se pojavljajo ceneni izdelki sovjetskih proizvajalcev.

Eden izhod vidijo v večji cenovni konkurenčnosti, zato se bodo preusmerili predvsem v proizvodnjo metalplastnih uporov, ki so zahtevnejši glede vložene znanja in tudi kvalitetnejši. Nov pristop — površinska montaža elementov je perspektiva, ki pa zahteva tudi ustrezno opremo. Večina sedanje je namreč stara že nad 20 let, zato bodo do leta 1990 investirali v na-

kup sodobnejše, nekaj pa so je sposobni skonstruirati sami. Prilagoditi se bo treba namreč povpraševanju, ki stalno narašča, vedno bolj pa kupci postavljajo zahteve po popolnosti v kakovosti, ki se ji bodo skušali približati predvsem s pomočjo nove opreme. Veliko dela v prihodnosti jih čaka v razvoju in to na področjih tankih plasti, senzorskih plasti, ultrazvo-

kov in proizvodnje lastne opreme. Struktura zaposlenih zaenkrat še ne zagotavlja uresničitve predvidenih rezultatov, predvsem pa nameravajo okrepiti skupino lastnih raziskovalcev na Inštitutu Jožef

Stefan, štipendirajo pa tudi 42 študentov in dijakov in upajo, da bodo lahko sčasoma popravili sedanj, še dokaj nizko izobrazbeno raven v sami proizvodnji.

Na izvajanja obeh poslovnih organov se je navezal Marjan Henigman, ko je poudaril nujnost posodabljanj proizvodnih procesov obeh temeljnih organizacij, saj sta pomembna dobavitelja izdelkov znotraj Iskre. Za posebno uspešno se je izkazalo sodelovanje s Telematiko, s katero načrtujejo skupna vlaganja v razvoj. Povečevati je treba tudi proizvodnjo elementov za izvoz na zahodno tržišče, kjer se potrjuje kakovost. Le tako bi lahko nudili domačim kupcem, predvsem v Iskri, res kon-

kurenčne in sodobne izdelke. V Šentjerneju je sicer storjen že precejšen korak — pospešeno uvajajo računalniško vodeno opremo, vedno pa lahko računajo na podporo celotne delovne organizacije, saj je združevanje sredstev v IEZE vedno temeljilo na prepričanju, da le napredek vsakega posameznega subjekta vodi k uspešnemu poslovanju delovne organizacije, kot celote.

Drago Plaper je podprl stališče, da ti odnosi lahko služijo za model dobrega sodelovanja. Podobne oblike koordinacije bi pričakovali tudi med drugimi subjekti v Iskri.

Janez Kern je omenil izreden posluh delovne organizacije IEZE za težave Telematike, še posebej obeh šentjernejskih TOZD, saj so s pravočasnimi dobavami pripomogli, da je Telematika zaustavila

saj se v obeh tovarnah pojavljajo tovrstna nihanja. Rešitev je nakazal v modernizaciji kontrolne opreme, ki naj bi v veliki meri izključila vpliv subjektivnih faktorjev na kakovost. Napor in sredstva, vloženi v izvedbo sistema IS 9000 pa se bodo še dodatno obrestovali z večjo ekonomsko učinkovitostjo.

Franc Rabzel je poročal o delovanju sindikata v TOZD Upori in pojasnil, da potekajo razprave po sindikalnih skupinah. Osrednja tema je spremljanje izpolnjevanja planskih obveznosti, veliko pozornosti pa posvečajo tudi predlogom za izboljšanje učinkovitosti in kakovosti. Trenutno imajo na programu mesec inovacij, akcija je zastavljena v očitnih okvirih. V obeh temeljnih organizacijah so že spoznali koristnost delovanja krožkov za kakovost. Organizirali so že posebno izobraževanje za vodje

OBISK PREDSTAVNIKOV SOZD, DO IEZE V TOZD HIPOT IN TOZD UPORI ŠENTJERNEJ

V razgovoru so sodelovali:

PREDSTAVNIKI TOZD UPORI: IPO Boris Škedelj, predsednik DS Jože Pavlin, predsednik OO ZSMS Roman Lešnjak, predsednik OO ZS Franc Rabzel, sekretar OO ZK Franc Božič.

PREDSTAVNIKI TOZD HIPOT: IPO Franc Baznik, predsednik DS Miha Recelj, predsednik OO ZS Franc Žičkar, predsednik OO ZSMS Srečko Suštaršič, namestnik sekretarja NO ZK Vinko Škofljanc.

PREDSTAVNIKI DO IEZE: predsednik KPO Marjan Henigman, predsednik DS Drago Plaper, predsednik KO ZSMS Franc Hudoklin.

PREDSTAVNIKI SOZD: član KPO Gojmir Blenkuš, predsednik DS Janez Kern, sekretar DPO Miloš Pavlica, predsednik KOS Avguštin Ciuha, predsednik aktiva ZB Tone Orožim.

krožkov in pospeševalce. Aktivnosti sindikata je čutili tudi na področjih kot so: obveščanje, organiziranje vzajemne pomoči, skrb za oddih, kulturne in športne dejavnosti. V zadnjem času so precej zaskrbljeni za socialno varstvo delavcev, kajti OD so v velikem nesorazmerju s strahovitim naraščanjem cen. V tej smeri bo treba stvari spremeniti, saj so poprečni dohodki med najnižjimi v delovni organizaciji.

Franc Žičkar iz TOZD Hipot je prav tako navedel najvažnejše iz vsebine delovanja sindikata: Poudaril pa je tudi vračun celotne šentjernejske Iskre v življenje KS. Omenil je tudi vzorno sodelovanje

vseh DPO in to tudi na občinski ravni.

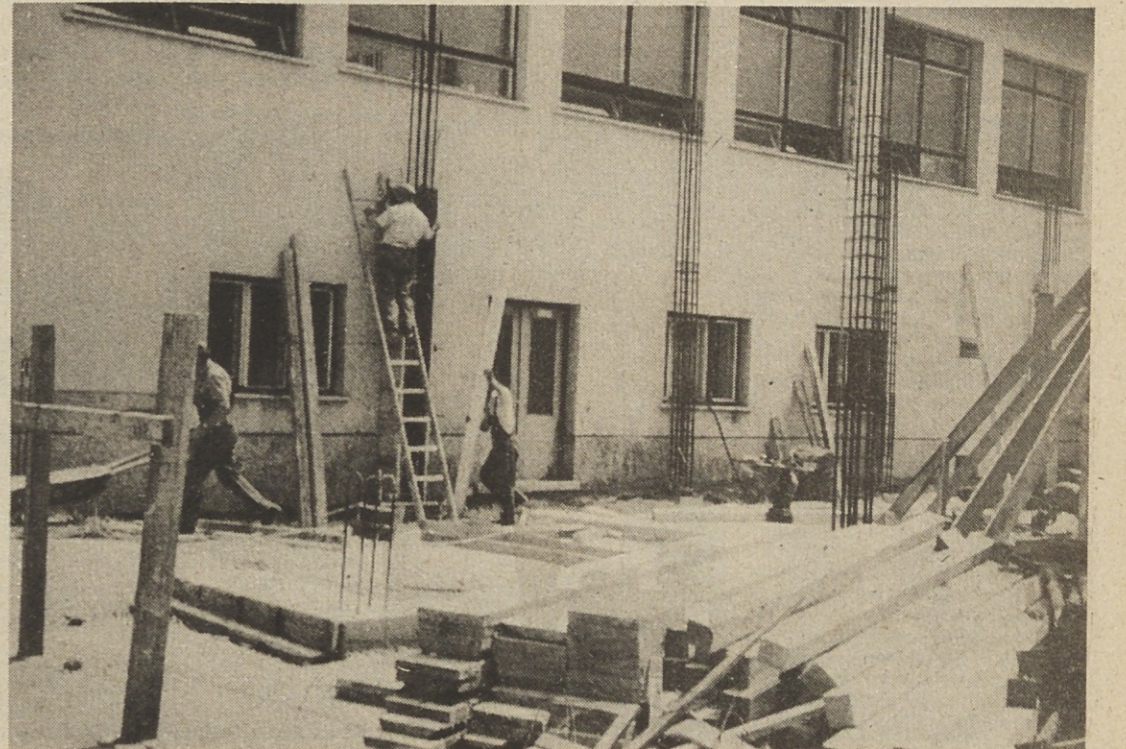
Janeza Kerne je zanimal predvsem odnos političnih struktur v tovarni s poslovodnimi. Govoril je o tem, da bi moral sindikat v vsakem trenutku vedeti, kakšno je vzdušje v kolektivu, zaznati miselnost znotraj njega in tudi do okolja, da bi lahko usmerjal razvoj, delo in življenje v pravi smeri. Vsi predstavniki DPO iz obeh TOZD so označili komuniciranje s poslovodnimi strukturami kot dobro, saj razhajanj praktično ni, kar je tudi izraz velikega medsebojnega zaupanja in odnosov v kolektivu.

Besedilo in slike: Irena Rok

trende stagnacije. Poudaril je, da se na tem primeru lahko marsikaj naučimo glede notranjega povezovanja v Iskri. Ze nekaj časa tečejo intenzivna razmišljanja o reintegraciji v SOZD, o novem procesu samoupravnega dograjevanja Iskre, katerega bistvo je v tem, da v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja Iskra, v odnosu do okolja nastopa, kot organsko povezana celota, da se odpravijo nestrpnosti v odnosih in sredobežne sile, ki zavirajo doseganje poslovnih rezultatov, ki bi jih lahko dosegli z boljšim usklajevanjem. Treba bo najti ustrezne organizacijske oblike, ki bodo dale optimalne rezultate na osnovi obstoječih virov in ob ustreznih delitvi dela omogočile več manevrskega prostora v razvoju programov in strokovnih potencialov na vseh delih reprodukcijske verige.

Gojmir Blenkuš je poudaril pomen izmenjave razvojnih izkušenj med posameznimi temeljnimi in delovnimi organizacijami, še posebej na področjih elektronike in robotike. V tej smeri sta obe šentjernejski Iskri že do sedaj pokazali veliko mero solidarnosti in odprtosti.

Drug vidik, ki se mu je posvetil v razpravi pa je področje kakovosti,

Pohvala Borbe za dobro delo

V začetku maja je vodstvo TOZD ZTS od časopisne delovne organizacije »Borba iz Beograda prejelo naslednji dopis, ki ga na tem mestu navajamo v prevodu:

V prilogi tega dopisa vam dostavljamo zapisnik komisije za spremljanje poskusnega obratovanja telefonske centrale Iskra 2000/020, montirane v NIGRO Borba.

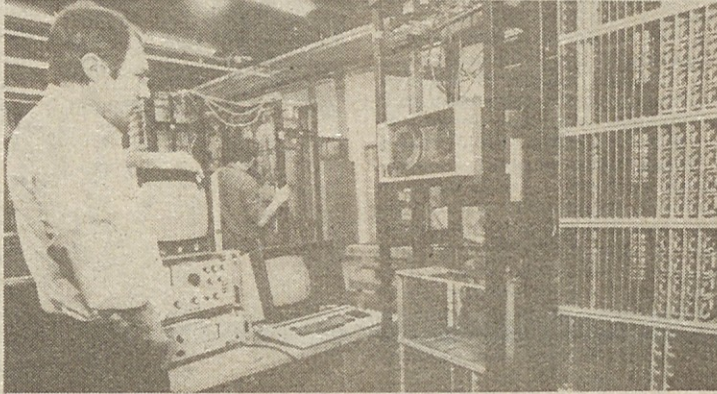
Iz omenjenega zapisnika je razvidno, da bo NIGRO Borba v začetku maja 1985 izdala zahtevo za kvalitetni in tehnični prevzem telefonske centrale Iskra 2000/020.

Ob tej priložnosti se vam zahvaljujemo za angažiranje vseh vaših delavcev v obdobju poskusnega obratovanja telefonske centrale, pri čemer bi radi posebej omenili Franca Bajžlja, ki je s svojim posebnim angažiranjem prispeval, da je možno začeti s tehničnim prevzemom naše telefonske centrale.

V upanju, da se bo tako sodelovanje nadaljevalo tudi v bodoče, vas tovariško pozdravljamo!

Beograd, 25. 4. 1985

Za NIGRO Borba
Srdjan Drakulić

Slobodan Đukić je izmed sodelavcev iz naše moštva servisne organizacije, ki so usposabljali borbino centralo za tehnični prevzem

se je bilo treba pri samem preizkušanju. Pri tem so veliko pomagali strokovnjaki iz TOZD RR.

Nazadnje smo centrale po vrstnem redu odpremili kupcem in tudi tu so se seveda pojavile težave. Vsaka centrala zahteva določeno preizkusno dobo, da se uteče, pri tem pa zanesljivo doživi določene spremembe. Kljub razlogom za težave, kot so razvojna nedorečenost izdelka, slaba kakovost ne-

katerih materialov, neizkušenost kontrolorjev in pomanjkljiva in zastarela kontrolna oprema, smo skupaj s kupci doživeli pozitivno presenečenje. Od vseh novih sistemov, ki smo jih doslej vključevali v promet, smo sistem Iskra 2000 vključili v najmanj težav in sprememb. Sistem se je izkazal kot zanesljiv in žilav. Iz tega lahko sklepamo, da so bila razvojna izhodišča dobro zasnovana.

Pomanjkljivosti centrale Iskra 2000/020 so zdaj v glavnem odpravljene. Lani decembra smo za centralo dobili atest ZJ PTT. Imamo zelo malo reklamacij, oz. posegov na centralah, ki obratujejo.

Seveda smo Franca Bajžlja vprašali tudi o tem, kako je prišlo do pohvale časopisnega podjetja »Borba«. Takole je odgovoril:

»Pri Borbi so bili z nami izredno nezadovoljni, saj smo dobavni rok zamudili za skoraj dve leti. Pripravili so prostor, ki je potem dolgo ostal prazen. Po naši zakasneli dobavi pa je bilo seveda treba odpraviti še pomanjkljivosti centrale.

Od direktorja Wirtha smo dobili nalogo, da za vse štiri objekte opravimo tehnični prevzem in pridobimo atest pošte. Sam sem odšel v Beograd in z direktorjem Borbe sva se dogovorila o dokončanju del.

Pohvala je seveda dokazala, da smo delo dobro opravili, namenjena pa je seveda vsem delavcem, ki smo sodelovali pri tem — delavcem iz TOZD MSO, RR in ZTS.

Franco Bajžlju in njegovim sodelavcem seveda iskreno čestitamo! Želimo jim še veliko podobnih uspehov, saj njihovo uspešno delo vrača zaupanje kupcev v Telematiko!

KAZIMIR MOHAR

Franc Bajželj je vodil vpeljavo digitalnih central Iskra 2000/020 v proizvodnjo

Star ljudski pregovor pravi, da ena sama lastovka še ne prinese pomladi. Vendar — začetek je: po dolgem obdobju srditih pisem domačih (pa tudi tujih) kupcev se ton zlagoma spreminja nam v korist! Držimo pesti, da se bo to nadaljevalo, saj nam popravlja močno načeti ugled.

Znano je, da smo imeli pri uvajanju novih central Iskra 2000/020 precej težav, ki pa glede na razmere vendarle niso presegle meja normalnega. Centrale smo začeli vpeljovati v proizvodnjo leta 1982, ko še niso bile do konca razvite. Prvo, prototipno centralo smo postavili kar v Telematiki, z namenom, da na lastni koži občutimo njene pomanjkljivosti in jih odpravimo. Tako smo kupcem prihranili veliko težav.

Franco Bajželj iz tehnične kontrole TOZD ZTS takole pripoveduje: »Za zunanje kupce smo začeli izdelovati štiri prototipne centrale vzporedno — za Ljubljansko banko, časopisno podjetje »Borba«, SSUP (Savezni sekretariat unutrašnjih poslov) in delovno organizacijo TAM Maribor.

V maju 1983 so bile te centrale izdelane in postavljene v kontrolo, ki pa takrat še ni imela usposobljenega kadra in se je otepalas pomanjkljivo opremo. Prekaliti

Pogodba s PTT Ljubljana

Okvirna pogodba za glavno telefonsko centralo in razširitev vozliščnih in rajonskih central v Ljubljani.

Telematika in delovna organizacija PTT Ljubljana sta te dni podpisala okvirno pogodbo za razširitev obstoječe mednarodne in tranzitne centrale v Ljubljani z glavno centralo ter razširitev vozliščnih in rajonskih central v Ljubljani. Glavna centrala bo vrste Metaconta 10 C, z istim sistemom bo Telematika razširila tudi rajonske centrale, vozliščne pa z Iskro 58.

Vrednost pogodbe je 600 milijonov dinarjev, dela pa morajo biti končana v 30 mesecih.

Pogodbo sta podpisala direktorica DO PTT Ljubljana Štefanija Žagmeister in komercialni direktor Telematike Blaž Kavčič.

Razširitev omenjenih central sodi v okvir srednjeročnega načrta razvoja PTT prometa v Sloveniji. Lado Drobež

Pogodbo sta podpisala Štefanija Žagmeister in Blaž Kavčič.

Zadnjo soboto v juniju v Novo Gorico

Le še tri tedne je ostalo, dragi Iskraši in prijatelji, do našega srečanja, do naše prireditve, dan Iskre, dan borca, ki bo zadnjo soboto v tem mesecu, 29. junija v Novi Gorici. Priprave na to veličastno manifestacijo tečejo nezadržno naprej, organizatorji — novogoriški Iskraši mislijo na vse, saj želijo izpeljati prireditev v zadovoljstvo tisoč in tisočev Iskrašev, vaših svojcev, prijateljev in znancev, ki boste ta dan prišli v mesto cvetja in mladosti.

Po mnenju pripravljalnega odbora bo letošnja prireditev res rekordna po številu udeležencev. Kar dvajset tisoč ličnih skoledic so naročili, vojaki iz Ajdovščine bodo skuhalo 20 tisoč porcij golaža, že predlansko leto so Vipavci obrali toliko grozdja, da so za nas že rezervirali 20 tisoč litrov vrhunskega rizlinga (naj vas spomnimo, da je bila predlanska vinska letina mnogo boljša in slajša od lanske) skratka, vse se vrti okrog dvajset tisoč. To bo res enkratno srečanje, zato tudi zahteva veliko organizacijskih posegov in priprav. V Iskri — Avtoelektriki je imenovan poseben pripravljalni odbor, čigar predsednik je **Robert Žerjal**, pomočnik glavnega direktorja. Obiskali smo ga z namenom, da bi iz »prve roke« izvedeli, kako tečejo zadnje priprave na največjo Iskrino prireditev — srečanje.

Bi se lahko prireditev pričela že naslednjo soboto?

Praktično lahko, saj smo s pripravami res že tako daleč, da jih bomo kmalu zaključili. Seveda tiste največje, najvažnejše, drobnih organizacijskih priprav pa bo sigurno še na predvečer praznika dovolj. Za dovoljni pa smo, da teče doslej

vse po začrtanem programu. Vsi tisti, ki nameravate priti v Novo Gorico gotovo že veste, da je lokacija prireditve v samem središču mesta, za novogoriško skupščino občine, kjer se bohotijo visoki in košati topoli, le streljaj stran pa je košat borov gozdiček. Vmes, na travniku, bomo postavili dva lesenega odra, kjer se bo odvijal uradni del prireditve, takoj za tem pa sproščenejši, zabavni del programa.

Ostaniva za trenutek pri programu. Kaj nameravate ponuditi obiskovalcem?

Prireditev sama se bo začela z Internacionalo, dobrodošlico predsednika skupščine občine Nova Gorica, pozdravom glavnega direktorja naše delovne organizacije ter slavnostnim govorom. Na slavnosti bodo podeljene tradicionalne Iskrine nagrade in priznanja, predsedstvu SFRJ bomo poslali pozdravno brzojavko, naslednjemu prireditelju bomo predali prehodno zastavo, med programom pa bodo kratke recitacije in nastop pevskih zborov »Srečko Kosovel« in »Ciril Silič«. Prireditev bo popestrila tudi folklorna skupina iz zamejstva, iz Beneške Slovenije,

godba na pihala, padalci, balonariji itd.

Za ples in razvedrilo bosta skrbela priznana ansambla — Lapos Hertz iz Nove Gorice in Otavijo Brajko iz Izole s humoristom. Igrala bosta izmenično, najbolj vneti plesalci, pa bodo dočakali na plesišču, oziroma na prireditvenem prostoru — nedeljo.

Kako pa bo poskrbljeno za lačne in žejne?

Seveda smo temu vprašanju namenili največjo pozornost. Poleg golaža, ki spada v prehrambeni paket, bo moč po zmernih cenah kupiti še vrsto drugih dobrot, od jedi na žaru, do specialitet novogoriškega »Peciva«. Strokovnjaki Mešne industrije Primorske bodo pray za naš praznik pripravili največjo mortadelo na svetu, tehtala bo 500 kilogramov in jo seveda tudi razrezali. Žejen tu-

di ne bo nihče. Komur ne bo dovolj litra vipavskega rizlinga s posebno spominsko etiketo (ali Fruktalovega soka), ki tudi spada v prehrambeni paket, se bo lahko odžejal s pivom ali drugimi (tudi) brezalkoholnimi pijačami. Za najmlajše bo tudi sladolep, pozno popoldne bo prijala kava itd.

In za konec, kaj svetujete Iskrašem, oziroma vsem tistim, ki se nameravajo udeležiti našega skupnega praznika?

Želja nas prirediteljev je, da bi nas bilo na srečanju čimveč, da bi se imeli res prijetno in da bi s seboj domov ponesli kar najlepše spomine na našo prireditev, na Novogoričane in na mlado mesto. Na te naše želje pa vsekakor vplivajo tudi vaše pravočasne prijave, zato mi dovolite nevsiljen nasvet: prijavite se čimprej, najkasneje pa v naslednjem tednu, do 15. junija. Tako nam boste res omogočili še skrbnejše zadnje priprave. Hvala za upoštevanje te naše želje in dobrodošli ter nasvidenje 29. junija v našem obmejnem mestu v Novi Gorici.

Marko Rakušček

Obvestilo upokojujencem kranjske Iskre

Upokojujenci kranjske Iskre udeležbo na praznovanju dneva Iskre lahko prijavijo v kadrovski službi ERO v Kranju Savska loka 2. (nad restavracijo). Priporočamo prevoz s posebnim vlakom. Paket stane 300. prevoz prav tako 300 dinarjev. Vozni red vlaka za Novo Gorico bomo objavili v prihodnji številki.

DO Avtoelektrika

Obisk čeških sindikalnih delavcev

Pred dnevi se je mudila v novogoriški Iskri Avtoelektriki delegacija čeških sindikalnih delavcev iz železarskega mesta Košice. Obisk je sovpadal v sklop dobrih medsebojnih odnosov, temelječih na skupnih dogovorih o izmenjavi počitniških kapacitet, v zadnjem času pa tudi na komercialnem področju, kjer je že prišlo do sklenitve pogodbe za nakup pločevine v Železarni Košice za potrebe Iskre Avtoelektrike. Češke goste je sprejel tudi predsednik novogoriških sindikatov s sodelavci in jim predstavil gospodarstvo novogoriške občine.

Letno srečanje mladih Široke potrošnje v Kranjski gori

ZSMS naj združuje mlade v skladu z njihovimi interesi

Vprašanje, ki smo mu v zadnjih letih vse pogosteje priča, se v organizaciji ZSMS glasi: kako navdušiti mlade za delo v tej organizaciji? To vprašanje se je nekajkrat pojavilo tudi na srečanju mladih Široke potrošnje v kranjskogorskem hotelu »Erika« 1. in 2. junija. Srečanja so se udeležili delegati osnovnih organizacij ZSMS iz večine temeljnih organizacij Široke potrošnje, namenjeno pa je bilo obravnavanju značilne mladinske problematike, kot tudi seznanitvi mladih s perečimi gospodarskimi problemi svoje delovne organizacije.

V soboto, 1. junija, so mladi povabili medse glavnega direktorja Široke potrošnje Mira Kreka in predsednika koordinacijskega odbora sindikata DO Antona Beravs; mladim sta spregovorila o značilnostih gospodarskega položaja delovne organizacije v današnjem času in se dotaknila problemov, ki jih nakopičeni problemi odpirajo tudi v družbenopolitičnih organizacijah, zlasti v sindikatu. V popoldanski program z delovnim naslovom »Vloga ZSMS v procesu samoupravnega odločanja v temeljnih organizacijah Široke potrošnje«, so mladi vključili izhodišča, ki jih je za razpravo za okroglo mizo pripravila predsednica OO ZSMS spodnjeidrijske TOZD Montaža Nadja Didič, sodelovala pa sta tudi predsednik KOS SOZD Iskra Avguštin Ciuha in sekretar DPO SOZD Iskra Miloš Pavlica. Nedeljski del srečanja je bil namenjen programski konferenci, na kateri so udeleženci srečanja oblikovali predlog programa koordinacijskega sveta ZSMS Široke potrošnje za prihodnje leto; predlog programa bodo obravnavale in s pripombami dopolnile še vse osnovne organizacije ZSMS.

Nespodbudni poslovni rezultati

»Rezultati poslovanja Široke potrošnje v prvih mesecih letošnjega leta niso zadovoljivi, še toliko bolj pa zaskrbljujejo, ker predstavljajo nadaljevanje neugodnih poslovnih gibanj v daljšem časovnem obdobju.« je poudaril glavni direktor Široke potrošnje Miro Krek. »Prvo letošnje trimesečje so z izgubo zaključili v temeljnih organizacijah Elektroakustika Sežana in Antene Vrhnika, seštevke vse realizirane akumulacije pa je manjši od seštevka izgub tako, da je rezultat DO kot celote negativen. Vse kaže, da tudi polletni rezultat ne bo bistveno boljši, čeprav v temeljnih organizacijah poskušajo storiti vse, da se izgube ne bi ponovile. V obeh temeljnih organizacijah, kjer so poslovali z izgubo, sprejemajo predsanacijske programe, vse strokovne službe pa poskušajo z ukrepi kratkoročnega in dolgoročnega značaja zaustaviti neugodna gibanja.

Glede na dosežene poslovne rezultate (omembe vredno akumulacijo so ustvarili le v spodnjeidrijski Montaži) je na dlani nujnost celovitih sanacijskih posegov, med katerimi je na enem izmed prioritarnih mest vprašanje sprememb samoupravne organiziranosti delovne organizacije. Že površna analiza vzrokov za slabo poslovanje kaže, da se nedorečena or-

ganizacijska vprašanja močno zrcalijo v rezultatih neučinkovitega dela (povečratenih) režijskih služb, da z neučinkovito organizacijo delovne organizacije ne deluje tako, kot bi morala po Zakonu o združenem delu, temveč temeljne organizacije delujejo, kot samostojne delovne organizacije. Tako povezanost se je izkazala za neumestno, zato so spremembe nujne. V drugem letošnjem trimesečju se položaj na nekaterih segmentih izboljšuje (zabeležena je strma rast izvoza), vendar je še vedno vprašljiva dohodkovna plat dosežkov in s tem seveda polletni rezultat. Vseeno pa je po nekaterih ocenah še mogoče izboljšati poslovanje, da bi do polletja izgube odpravili.

V zvezi z organiziranostjo delovne organizacije, s projektom, ki ga je na zahtevo Široke potrošnje izdelala mariborska VEKS in podrobno opredeljuje sedanje slabosti in ukrepe, ki bi bili nujni, z reorganizacijo SOZD Iskra in s projektom McKinsey, so imeli mladi vrsto vprašanj. Prisotnost glavnega direktorja so izkoristili tudi za vprašanja o razmerjih med usmeritvami temeljnih, delovne in sestavljene organizacije Iskra in usmeritvami, ki jih pred temeljne organizacije postavljajo ožje družbenopolitične skupnosti in regije. Nemalo plotov, ki jih okrog TOZD postavljajo preozka usmerjenost interesov, izvira tudi iz »križanja« interesov združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti.

Mlade je tudi zanimalo, kako bo Iskra sodelovala pri sanaciji TOZD Elektroakustika, kjer je položaj najtežji. Tam je rešitev neločljivo povezana z investicijo, do sredstev pa zelo težko priti tudi zaradi odklonilnega stališča IFC.

Desetletnica delovne organizacije

»Široka potrošnja v organizacijskem in vseh ostalih pogledih danes, po desetih letih obstoja, ni

Sindikata Široke potrošnje

Časa za ukrepanje je zmanjkuje

Ko so delegati koordinacijskega odbora sindikata Široke potrošnje na nedavni seji (bila je v Škofji Loki v četrtek, 30. maja) obravnavali rezultate gospodarjenja svoje delovne organizacije v prvih treh mesecih letošnjega leta, so si bili enotni v ugotovitvi, da je treba nemudoma ukrepati. Položaj se iz dneva v dan poslabšuje, delovna organizacija kot celota bo verjetno poslovala z izgubo tudi po preteku polletja.

Težavam se je seveda treba postaviti po robu, še zlasti zaradi svarila, ki ga je moč razbrati iz nič dobrega obetajočega trenda poslovanja Široke potrošnje. Kako, so se spraševali člani KOS? Odgovor bodo morale pripraviti strokovne službe na vseh ravneh, sbebovati pa ga bo moral dokument, ki bo opredeljeval dolgoročno vizijo razvoja Široke potrošnje. Skupek sanacijskih ukrepov so družbenopolitične organizacije zahtevale že lani, letos je potreba še jasneje izražena. O smernicah, ki bodo tudi podlaga obravnave na letošnji letni konferenci sindikata Široke potrošnje, bo vsekakor treba še spregovoriti in se, ko bodo oblikovane — zaradi tudi brez zadržkov opredeliti. Glavne težave, ki slabšajo poslo-

bistveno spremenjena. Nova je TOZD v Spodnji Idriji, ta je bila ob združitvi še obrat, priključen je TOZD Raziskovalni institut. Drugih novih povezav v desetih letih nismo uspeli doseči, pač pa so zrasli trdni in domala neprebojni plotovi okrog temeljnih organizacij, ki se danes lahko »postavljajo« z vsemi značilnostmi in službami delovnih. Nekaj vzrokov za tako stanje je prav gotovo tudi v preteklosti, saj je bila Široka potrošnja združena iz nekdanjih samostojnih delovnih organizacij, res pa je tudi, da nismo uspeli uresničiti

vne rezultate temeljnih organizacij Široke potrošnje, ne izvirajo predvsem iz neurejene cenovne politike, neakumulativnih proizvodnih programov, prehudega zaostanka pri investiranju, svoje pa so dodale tudi izredno visoke zapadle inozemske terjatve in v enem primeru (Antene), zasičenost domačega trga. Na videz je presenetljiva trditve, da povzroča pregrevanje cenovna politika v obdobju, ko imajo proizvajalci širokopotrošnih izdelkov na prvi pogled svobodne možnosti za oblikovanje cen svojih proizvodov. Dejansko stanje še zdaleč ni tako preprosto, saj so se finalisti znašli v precepu med nenormalnimi podražitvami surovin in reprodukcijских materialov in (padajočo) kupno močjo jugo-

dogovorov o boljši povezanosti, »je v začetku poudaril predsednik KOS Široke potrošnje Anton Beravs. »Tako se danes niso povezane finančne niti poslovanja, nihče ni bil pripravljen iti v združevanje, za katerega bi bilo treba odstopiti vsaj del pristojnosti, čeprav glede na ZZZ napačno razumljenih. Rezultati poslovanja, ki se slabšajo iz leta v leto pa dokazujejo, da tako delo ne vodi nikamor. Določiti bomo morali jasne razvojne cilje in usmeritve, opredeliti, kam vodi pot sanacije in se potem dogovorov tudi držati, ne pa jih po stari navadi sprejemati s figami pod mizo.«

Kako investirati?

Zanimivo je bilo vprašanje ene izmed udeleženk, ki so jo zanimali kriteriji pri vodenju investicijske politike. Po besedah glavnega direktorja bi se morala investicijska politika od dosedanje prakse razlikovati predvsem po načelu enakomernosti razvoja. Vsekakor drži, da je treba z investicijami spodbujati gospodarsko prodornejše subjekte, res pa je tudi, da investiranje po solidarnostnem načelu razdeljevanja sredstev nikakor ne sme postaviti enega gospodarskega subjekta v podrejen položaj glede na ostale. To seveda

pomeni, da bi bilo treba pri določanju investicijskih prioritet bolj upoštevati rezultate preteklih naložb tudi po načelu vrstnih redov: uspešno zaključena naložba, ki že daje rezultate, mora omogočiti nove tam, kjer so na račun že zaključene prispevali sredstva.

Odstopanje od takih usmeritev pa je v veliki meri vidno tudi v Široki potrošnji, kjer so razlike v, npr., opremljenosti TOZD ogromne, velike so tudi razlike med osebnimi dohodki zaposlenih, sanacijski elaborati za kolektive v težavah pasu največkrat identični investicijskim. Reševanje šele takrat, ko resnično ni drugega izhoda, seveda slabi socialno varnost, povzroča gospodarske, materialne in kadrovske težave.

Kako navdušiti mlade za dejavnost v ZSMS?

Izhodišče razprave za okroglo mizo o vlogi DPO mladih v procesu samoupravljanja odločanja je pripravila na osnovi izkušenj iz dela OO ZSMS spodnjeidrijske Montaže, ki je v tem trenutku glede aktivnosti na vrhu med OO ZSMS v Široki potrošnji — predsednica te OO Nadja Didič.

OO ZSMS v Montaži ima zanimivo notranjo strukturo organiziranosti, ki omogoča racionalno delovanje ob enakopravni prisotnosti in vključenosti vseh mladih iz matične TOZD in treh obratov. Gre za izrazito mlad kolektiv, kjer je povprečna starost zaposlenih komaj 27 let, od skupno 830 zaposlenih pa je kar 400 članov ZSMS. Mladi so organizirani po svojih delovnih skupinah, delegati delovnih skupin in obratov pa tvorijo predsedstvo OO. S programom dela, ki odraža resnično voljo in interese vseh mladih v kolektivu, so si za cilj določili predvsem množičnost, ki jo poskušajo doseči z uveljavljanjem vseh interesov, ki jih izražajo mladi. Tako danes ugotavljajo, da prizadevanja niso zaman, da so mladi povezali svoje vrste in so danes enakopravno vključeni v vse oblike samoupravnega odločanja v TOZD, ZSMS pa je postala tudi organizacija, prek katere posamezni člani in skupine lahko uveljavijo interese, ki bi jih brez OO le stežka. Mladi imajo svoja predstavnikova tudi v delavskem svetu TOZD, dobro sodelujejo s sindikatom in ZK. Glede zunanje povezanosti pa so v Sodnji Idriji mnenja, da bi se morali bolje povezati zlasti v okviru delovne in sestavljene organizacije Iskra, povezanost v občinskem merilu pa ocenjujejo kot dobro. Poleg vseh uspehov, ki jih dosegajo pri svojem delu, tudi v Montaži ugotavljajo, da bi se mladi lahko odločneje angažirali pri izrazito mladinski problematiki, kakršna je, denimo, stanovanjska.

V razpravi so se kresala predvsem mnenja o vlogi in pomenu organiziranosti DO na uspešno delo ZSMS (kolikor lahko »dvoriščna« DO pripomore k uspešnejši ZSMS, kolikor so dislocirane TOZD krivec za pomanjkanje volje mladih do dela v koordinacijskih svetih, oz., skupnih programih). Zanimiva je bila tudi razprava o soodvisnosti uspešnega gospodarjenja in materialnega položaja temeljne organizacije za aktivno delo v OO ZSMS, koder vendarle mora potekati vir aktivnosti, kolikor vplivajo na dejavnost trdne fronte mladih uspešno delujoče, uveljavljanje družbenopolitične organizacije, sindikat, ZK. In slednjic vprašanje, ki muči največ predsednikov osnovnih organizacij — zakaj je mladim iz leta v leto manj do dela v ZSMS, zakaj jih ne pritegne več niti izleti (plačani), niti druge ugodnosti?

Skupni imenovalec odgovorov na vsa vprašanja je bilo pravzaprav lahko najti: poiskati nove metode dela, poskrbeti, da bodo v programu OO ZSMS res vpisani pravi interesi mladih, da bo ZSMS res organizacija, ki jo bodo mladi potrebovali in se v njej interesno povezovali. Volje do birokratskih, forumskih in lažnih tradicionalnih vezi ni več. To dokazujejo tudi težave z novacem pristojevalcev za delo v mladinskih delovnih brigadah, ki jih je v Sloveniji iz leta v leto manj, pa nič manj odstotek aktivnih v osnovnih organizacijah v Široki potrošnji, kjer je od precejšnjega števila mladih le malo tui tistih, ki bi se bili pripravljeno izkazati z delom v ZSMS.

Program: Po potrditev v osnovne organizacije

Na programski konferenci so se udeleženci srečanja ponovno zavzeli za seznam dejavnosti, ki mora biti utemeljen z resničnimi interesi in potrebami kar največjega števila mladih delavcev Široke potrošnje. Dogovorili smo se za osnutek dejavnosti s področja družbenoekonomskih odnosov, mladina mora najti svoje mesto zlasti v samoupravnem odločanju, sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, v predlog programa so vpisali dejavnosti pri izobraževanju in kadrovanju, informiranju (vsaka OO ZSMS bo imela odsej tudi posebne poverjenca za informacije), sportu, kulturi, delovnih akcijah itd. Podrobneje bomo o programu pisali konec meseca, ko naj bi razpravo o tem dokumentu zaključili in osnovnih organizacijah in ga dopolnili s pripombami.

S srečanja poročal
Stane Fleischman

slovanskih kupcev. Z dragimi vgrajenimi materiali pa je seveda težko dosegati dohodek tudi na tujih tržiščih, kjer so možnosti za prodor največkrat v tesni povezavi z nizkimi cenami.

Člani KOS so obravnavali tudi izredno kritične razmere na področju investicijske politike. Široka potrošnja skoraj brez izjeme ne vloga dovolj v razširjeno reprodukcijo, investicijski elaborati v največ primerih ostajajo svežnji papirja brez vrednosti. Tako obnašanje — za katerega je vrsta objektivnih pa najbrž tudi subjektivnih razlogov — se bo kolektivom v tej DO hudo maščevalo, prvi znaki pa se že kažejo. V sežanski Elektroakustiki, npr., izgubljajo naročila zaradi nesposobnosti, da bi ugodili zahtevam naročnikov — njihova oprema je v celoti iztrošena in na njej o kakršnemkoli zviševanju produktivnosti ni moč govoriti. Podobno je z investicijo v TOZD TV na Pržanu, ki nikakor ne doživi odobritve, čeprav se odlaga iz leta v leto. O tem je seveda pomembno, da v tej temeljni organizaciji resnejših naložbenih posegov skorajda ne pomnijo! Iste ugotovitve lahko zapišemo za Tovarno gospodinjskih aparatov v Retečah (kjer pa vladajo razmere posebne vrste, zaradi neuspešnega referenduma o priključitvi k TOZD Elektromotorji v Železnikih) pa tudi za vrhniško TOZD Antene, kjer razen nekaj novih zidov, (ki jih prav zdaj z zamudo gradijo) investicij ni bilo.

Regres

Posebna pozornost sindikata Široke potrošnje je tudi letos veljala izplačevanju sredstev za regresiranje letnega dopusta vsem članom kolektiva te DO. Na četrtkovi seji je bilo ugotovljeno, da so prizadevanja obrodila sadove v vseh temeljnih organizacijah, z izjemo TOZD Elektroakustika Sežana, kjer je vprašanje izplačila zaradi pomanjkanja sredstev še vedno odprto. Stališče koordinacijskega odbora je bilo, da je treba tudi za to TOZD zagotoviti sredstva, vsaj za izplačilo minimalnega zneska. Na kakšen način bo to možno, bodo morale ugotoviti strokovne službe, delo v prostih sobotah, kakor so v Široki potrošnji reševali to vprašanje lani, ne pride v poštev, saj v Elektroakustiki vsi zaposleni že tako in tako opravijo po 30 nadur vsak mesec. Na ta način namreč poskušajo izkoristiti sleherno možnost za izboljšanje poslovnih rezultatov.

Stane Fleischman

Konvertibilni izvoz manjši kot lani

Iskra je v letošnjih prvih štirih mesecih izvozila za 66,7 milijonov dolarjev — na konvertibilno tržišče za 47,7 in na klirinško za 19 milijonov dolarjev.

Letošnji izvozni načrt je Iskra v obdobju januar-april uresničila s 25%, pri čemer je zlasti zaskrbljujoče to, da je bil konvertibilni izvoz v tem obdobju celo manjši, kot v lanskih prvih štirih mesecih in sicer za 6%. Zaostajanje konvertibilnega izvoza gre pripisati predvsem nižjemu izvoznemu načrtu CEO in drugačni dinamiki izvoza tega kolektiva. V Iskri Commerce še nimajo dokončnih podatkov o izvozu v petih mesecih, menijo pa, da ni prišlo do večjih sprememb.

Vzroki za manjši konvertibilni izvoz so znani, izstopa pa predvsem ta, da se naša ponudba že vrsto let ni spremenila, hkrati pa smo tudi cenovno vse manj konkurenčni.

Bolj spodbuden pa je bil v prvih štirih mesecih klirinški izvoz: bil je kar za 134% večji kot v primerjalnem obdobju lani.

Med delovnimi organizacijami je v prvih štirih mesecih najbolj uspešno izvažala Telematika. Skupno je na tuje v tem času prodala za 17,8 milijonov dolarjev, sledi ji Široka potrošnja s 14 milijoni dolarjev, Kibernetika z 8,1, Avtomatika s 5,6 in IEZE s 5,2 milijoni dolarjev. V primerjavi z izvozom v enakem lanskem obdobju so manj izvozili CEO, Zmaj, ISEZ in Kondenzatorji.

Z uvozom v teh štirih mesecih pa je bilo takole. Celotna Iskra je skupno uvozila za dobrih 35 milijonov dolarjev. Največji uvoznik v tem obdobju je bila Telematika z več kot 6 milijoni dolarjev. Razen Telematike in delno IEZE so vse druge delovne organizacije uvozile v tem obdobju približno toliko, kot v primerjalnem obdobju lani.

Lado Drobež

Invest servis — šolski boter

So stvari, ki so na prvi pogled nepomembne, obrobne. Spričo naših prenatrpanih vsakodnevnih zadolžitvev in dela jih odpravimo, če le moremo. Toda to, kar je za nekoga malenkost, je za drugega precej več, morda dokaz dobre volje in celo občutek varnosti. Povezava industrije z osnovno šolo v obliki patronata je tak skromen primer, ki ga šolarji jemljejo skrajno resno in z velikim pričakovanjem, za industrijo pa pomeni to malenkostno obremenitev, toda veliko čast za razvoj naslednjih generacij delavcev, upravljalcev.

Na pobudo SOZD je Invest servis decembra 1983 prevzel patronat nad osnovno šolo Majde Vrhovnikove v ljubljanski Gregorčičevi ulici 6. Namen patronata je zelo human — pomoč naše delovne organizacije v materialni, ali drugi obliki, šola pa naj bi pomagala s svojimi skromnimi zmogljivostmi industriji. Kmalu nato sta šola in naša DO sprejeli samoupravni sporazum, ki je sedaj temelj dela in poteka po vnaprej določenem vsakoletnem programu.

Letošnji program omogoča šoli možnost fotokopiranja na napravah Invest servisa, seveda do določenega obsega, ozvočenje šole, razširitev telefonskih zvez še z enim telefonskim priključkom, za učence višjih razredov prakso pri nas, šola pa se je zavezala sodelovati pri enotedenski akciji vzdrževanja nasadov in čiščenja okolice v Stegnah in tudi pri vseh naših proslavah z nastopi učencev. Program je tako precej širši od lanskega. Lani je Invest servis podaril šoli pred olimpijado barvni televizor, letos pa bodo dobili dva mala televizorja za računalniški tečaj.

Pri lanski akciji je sodelovalo 60 šolarjev, letos pa bo sodelovanje zajelo že 300 šoloobveznih otrok. Seveda bo naša delovna organizacija poskrbela za prevoz vseh 300 šolarjev v Stegne in nazaj, vsi pa bodo dobili tudi malico v obratu družbene prehrane.

Glede prakse se šola in Invest servis dogovorita vsako leto posebej; lani so šolarji pomagali v kuhinji, poštnem oddelku in tiskarni Invest servisa. Kako bo letos, se bodo še dogovorili.

Osnovne šole so pobratene med seboj. Tako je šola Majde Vrhovnikove pobratena z osnovno šolo v Zemunu in makedonskem Gostivaru. To povezovanje traja že 23 let, z vsakoletnim srečanjem pobrateneh šol. Lani je srečanje organizirala Ljubljana, to je šola Majde Vrhovnikove. Sestalo se

je po 20 učencev z vsake šole, poleg predstavnikov vodstev šol, krajevnih skupnosti in občin. Že lani se je udomačila praksa, da so učenci šole Majde Vrhovnikove prevzeli učence iz drugih krajev in jih takoj po prihodu v Ljubljano peljali na svoje domove. Tu so ostali — seveda sporazumno s starši — vse tri do štiri dni bivanja. Osrednji dogodek medsebojnega srečanja je bila proslava s kulturnim programom in simboličnimi obdaritvami. Lani je potekala v Kulturnem domu Ivana Cankarja. Odrasli predstavniki so si ogledali med drugim tudi proizvodnjo Avtomatike v Stegnah. Invest servis je le-tem priredil skupno kosilo v družbeni prehrani CSA.

Letošnje srečanje pobrateneh šol je že bilo maja v makedonskem Gostivaru. Naš patronat je zastopal Boštjan Muraus, vodja kadrovske službe Invest servisa. Pokrovitelj osrednjega srečanja je bila skupščina občine Gostivar in večje delovne organizacije tega kraja, med njimi hidroelektrarna Tito iz

Mavrova. Družabni večer s približno 200 gosti so priredili v planskem hotelu ob Mavrovskem jezeru. Naš prispevek pri medsebojnem obdarovanju je bil telefonski aparat ETA 80. Prisotni so si ogledali tudi hidroelektrarno, nekaj tekstilnih tovarn in klavnico, ki se prav zdaj prebija na zunanja tržišča, z izvozom predvsem ovčjega mesa. Obsežen kulturni program so pripravili učenci osnovne šole v Gostivaru, odrasli pa so si pozneje ogledali številne makedonske kulturne spomenike in manastir Jovan Bigorski, med Mavrovim in Debrom. Zanimivo je bilo, da je osrednja proslava potekala ob upoštevanju vseh manjšin v Makedoniji. Program so povezovali v petih jezikih, mimo makedonščine v srbsščini, albanščini, turščini in tudi slovenščini.

Vsekakor so ta srečanja zelo pomembna za pobratene šole. Pedagogom so v prid pri izmenjavi izkušenj, šolarji spoznajo druge kraje, običaje, jezike, v celoti pa dokazujejo resnično bratstvo in enotnost naših narodov, brez slehernih šovinističnih primesi in na povsem enakopravni podlagi večnacionalne Jugoslavije.

Invest servis sodeluje s šolo Majde Vrhovnikove tudi pri vseh priložnostnih prireditvah, tako pri sprejemu cicibanov v pionirsko organizacijo in spet pionirjev v mladinsko organizacijo v zadnjih razrednih. Za šolo so zelo pomembne tudi strokovne ekskurzije. Lani so si ogledali zloglasno mučilnico v tržaški Rižarni in Doberdob, znamenito bojišče iz prve svetovne vojne.

Povezava med Invest servisom in osnovno šolo Majde Vrhovnikove je torej bogata in se tudi vsako leto širi. Finančni proračun Invest servisa za to dejavnost je skromen, komaj 200 tisoč dinarjev. Lani je bil še manjši, saj je obsegal le prispevek za televizor, za šolarje Majde Vrhovnikove pa je to lenekaj spričo siromaštva prosvetne dejavnosti, ki si ne more kupiti vsega, kar sodi k moderni opremi za vzgojo in izobraževanje.

Šolarji, ki jutraj hite v Gregorčičevo ulico, se ozirajo na stolpnico Iskre in s ponosom ugotavljajo, da so že zdaj povezani z največjo slovensko industrijsko organizacijo — z Iskro.

Marjan Kraj

Predstavnica cicibanov osnovne šole Majde Vrhovnikove predaja predstavniku našega patronata Boštjanu Murausu raport ob sprejemu cicibanov v pionirsko organizacijo.

Hoja v gore je učinkovita telovadba

Piše prof. Drago Ulaga

Hoja je lažja oblika telovadbe, ki pa veliko zaleže, če traja uro, dve, ali pa kar ves dan. V atletiki govorijo o ciklični vadbi, ker se ciklus gibanja nenehno ponavlja. Športni fiziologi govorijo o aerobni vadbi, ker je hoja, če je kolikor toliko živahna, pogojena s poglobljenim dihanjem, z večjo potrebo organizma po kisiku.

Hoja je izdatna dihalna vaja. Nič ni bolj zdravega od hoje po poteh skozi gozd, po prisojnih jasad vse do vrhov in razglednih točk, kjer so zrak čistejši, sončni žarki močnejši in sape bolj osvežujoče.

Splošno znan je nasvet zdravnikov, ki učijo, da bi moral človek prehoditi vsaj pet kilometrov na dan, da bi si ohranil zdravo srce.

Nekateri so se navadili na lažjo obliko hoje, na sprehod. Umaknejo se v naravo, kjer hodijo zaradi aktivnega počitka, pomiritve in premisslavljanja. Med hojo so misli jasnejše.

Hoja pa je lahko tudi sestavni del načrtne športne vadbe. Če se odločimo za kar najbolj hitro hojo, se izpopolnjujemo v hitrosti lokomocije; če pa se odločimo za hojo navkreber, delamo krepilne vaje za mišice nog. Kajpada se krepijo pri

hoji navkreber tudi dihalne mišice, ker je treba močneje širiti prsni koš. Kdor redno hodi v gore, si lahko ohrani prožnost prsnega koša (gibljivost reber) tudi v letih staranja.

O teku na smučeh je znano, da sodi med najbolj vsestranske športne panoge, ker krepi do malega vse mišice in notranje organe. Prednost hoje in teka na smučeh je v tem, da si človek pomaga tudi z rokami, ko se odriva s palicami. Seveda pa ni nobenega razloga za to, da si tudi kot navaden planinec ne bi pomagal s palico, z eno, ali dvema. Tako bi si med hojo krepil tudi mišice rok in ramenskega obroča in bi zares mnogostransko telovadil.

Marsikdaj pomeni hoja tudi preizkušnjo za človekovo vztrajnost in močno voljo. Odločili ste se, da boste šli do cilja, morda kar tisoč, ali več metrov visoko — med tem pa začutite utrujenost in pojavlja se težnja, da bi se oddahnili. Če vztrajate, imate dober občutek, da ste premagali slabost in uspeli. Take zmage so pomembne za dobro počutje in za spoštovanje samega sebe.

Na sliki je skupina planincev Iskre in Brodarskog inštituta na Medvednici (foto: Edo)

Prehodili smo Medvednico

Bratska planinska pot Ljubljana—Zagreb je bila ustanovljena na pobudo meddruštvenega odbora planinskih društev Ljubljana in Planinskega saveza Zagreba. Namen te poti je zblizati ti dve glavni planinski središči in seznaniti obiskovalce z najlepšimi planinskimi področji med obema mestoma. Hkrati je ta pot simbol sodelovanja med slovenskimi in hrvaškimi planinci. V del te poti sodi tudi pogorje Medvednice.

O Medvednici smo vedeli pravzaprav zelo malo, le toliko, da se razprostira severno od Zagreba, da ima njen najvišji vrh Sljeme — 1035

m, kjer stoji televizijski oddajnik. Če pa kdo več ve, ima gotovo strica, ali teto v Zagrebu!

Poslovno sodelovanje med Brodarskim inštitutom iz Zagreba in Iskro je obrodilo tudi na planinskem področju pozitivne rezultate. Povabilo, da nas bodo popeljali po Medvednici, smo takoj sprejeli, saj ni še nihče od nas prehodil te zanimive poti. Vreme ni bilo preveč stabilno, zato nas je bilo komaj dvanajst takih, ki se ne oziramo za oblaki, marveč gledamo tja, kamor seže korak. Ko že omenjam vreme, naj povem, da smo imeli z njim kljub vsem srečo in, da je lahko vsakomur žal, ki je zaradi vremena ostal doma na zapečku.

Medvednice smo se lotili z vzhodne strani. Kot se za Zagreb spodobi, smo se najprej peljali s tramvajem, nato z avtobusom do vasi Čučerje. Prva točka je bila na Lipi, druga pa že na Sljemenu — 1035 m. Hoje je bilo okoli 6 ur. Prespali smo v taborniškem domu, ki je že kar hotel. Naslednji dan, oz. zgodaj zjutraj, smo nadaljevali pot proti Rišnjaku in naprej do Ponikev. Mimogrede povedano, da je na Medvednici več koč, kot jih premore naše Pohorje. V domu na Glavici, ki ga oskrbuje PD Sutjeska iz Zagreba — društvo naših gostiteljev, smo se ustavili za malce dlje. Dom so pred kratkim prenovili. V njem je tudi spominska soba o začetku planinstva na Hrvaškem. To je nekakšen muzej, kjer je z bogatim slikovnim materialom podana vsa zgodovina zagrebških planincev. V neposredni bližini doma na Glavici je tudi spominsko obeležje, kjer je imel leta 1939 svoj poslednji govor Rade Končar 12.000 zagrebškimi delavcem in mladincem.

O pravem času smo prišli v dolino do avtobusa, ko je začelo deževati. Za nami je bila več kot trideset kilometrov dolga pot. Za uspešno vodstvo se moramo zahvaliti tovarišem Branku, Srečku in Milošu iz Brodarskega inštituta iz Zagreba. Pot po Medvednici je bila že tretje srečanje kranjskih Iskrašev in Planincev omenjenega inštituta. Upamo, da ni bilo zadnje, saj načrtujemo že v maju drugi del Kapelske poti v Gorskem Kotarju, kjer bomo spet njihovi gostje.

Izlet na Medvednico je izpolnil vsaj dvojni namen, če ne več.

Edvard Erzetič

Uspeh košarkarjev Iskre Idrija

Iskra v Idriji že dlje podpira vrsto kulturnih skupin in športnih ekip, ki dosegajo vidne uspehe, tako v republiškem, kot v državnem merilu. Omenimo tako ekipo mlajših mladincev kolesarskega društva »Sloga« 1902, ki so bili državni prvaki pa alpiniste, karateiste ter košarkarje, ki predvsem v mlajših selekcijah zadnja leta posegajo po najvišjih naslovih v republiškem merilu.

Tako se na republiškem košarkarskem finalu za kadete, ki je bilo v Idriji, niso izkazali le kot odlični organizatorji, odrezali so se tudi v tekmovalnem delu, saj so osvojili prvo mesto in s tem naslov republiških prvakov. Uspeh je še toliko več vreden, če upoštevamo, da ima košarka v Idriji majhno zaledje. V ekipah Iskre Idrije namreč igrajo predvsem igralci, ki so izšli iz idrijske osnovne šole. Druge ekipe, ki so nastopale tudi na tem turnirju, so namreč selekcije posameznih regij. Pri še uspešnejšem delu jih ovira tudi to, da v kraju ni močnejšega zaledja srednjih šol, zato mladi odhajajo na šolanje drugam, s tem pa pripadnost domačemu klubu pogosto oslabi.

S prvimi uspehi so si mladi košarkarji v Idriji pridobili vrsto navijačev, ki jih bodrijo na vseh tekmah. Ne več pa se samo številno ljubiteljev košarke, temveč se jih tudi vse več ukvarja s tem športom. Tako že na razredni stopnji idrijske osnovne šole deluje košarkarski krožek, ki ga obiskujejo tri skupine najmlajših. Poleg te deluje še sedem selekcij. Ker jim primanj-

kuje terenskega kadra, so se odločili, da ne bodo več gojili ženske košarke.

Doslej so se že izkazali, kot dobri organizatorji pionirskih finalov. Kljub temu so težko pridobili organizacijo kadetskega finala, saj je Idrija precej oddaljena od ostalih centrov. Zato je klub kril stroške prevoza in prenočišča vseh udeležencev finala ter seminarja mladinskih in kadetskih trenerjev, ki je potekal v tem času.

Na sedanji razvojni stopnji je klub dosegel maksimum. Da pa bi dosegli cilj, ki so si ga zastavili — postati eden izmed centrov košarke v Sloveniji — bodo morali klub reorganizirati ter doseči večjo profesionalizacijo. Med prednos-

tnimi nalogami je tudi vključitev mladih iz osnovnih šol Črni vrh ter Spodnja Idrija, vzgoja lastnega strokovnega kadra. Prav tako bodo nadaljevali že utečeno sodelovanje s slovenskimi ekipama Bor iz Trsta in Dom iz Gorice ter s košarkarji iz italijanskega Cervignana in francoskega Aumetza. Vsako poletje pa organizirajo letne priprave v Ankaru.

Za vso to pestro dejavnost klub potrebuje seveda precejšnja finančna sredstva. Nekaj jih dobi z dotacijo ZTKO, del prispeva pokrovitelj — Iskra Idrija, precejšen delež pa si prisluzijo tudi z delom v prostem času v Iskri.

MOJCA ČIBEJ

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

Ing. Marjan Lavrenčič

Bil je naš drugi duhovni oče

Ko končujemo zapiske in spomine o ing. Lavrenčiču, je morda nekaj simbolike v tem, da smo za zadnjega sogovornika in pričevalca o njem izbrali prav Gabrijela Pelikana, zdaj direktorja TOZD ERS — tovarne specialnih električnih rotacijskih strojev v naši novogoriški delovni organizaciji. Kot je znano, je bila prav novogoriška Avtoelektrika ena izmed tistih Iskrinih tovarn, ki jih je pomagal načrtovati in graditi ing. Lavrenčič s posebno ljubeznijo in prizadetostjo in nemalokrat je izjavljal, da bi najrajši svoj zasluženi pokoj preživel prav v Novi Gorici. In še ena nenadejana, a simbolična slučajnost: Avtoelektrika je prav letos ob svoji petindvajsetletnici delovanja, tudi prirediteljica in organizatorica letošnjega dneva borca in dneva Iskre.

Spomin na ing. Lavrenčiča je v Novi Gorici še danes živ in prisoten. O tem nas je najbolje prepričal razgovor z Gabrijelom Pelikanom, ki je prav od začetka proizvodnje v Novi Gorici najtesneje sodeloval z ing.

Notranjost objekta v Šempetru. (Vse, danes že zgodovinske fotografije — Edo Primožič).

Lavrenčičem. Gabrijel Pelikan nas je sprejel v povsem novi, sodobni tovarni specialnih električnih rotacijskih strojev, ki bi je bil pokojni ing. Lavrenčič zagotovo tudi vesel in tako je beseda stekla o njem in na začetke gradnje Iskrine tovarne avtoelektričnih izdelkov v Novi Gorici, pred petindvajsetimi leti.

va največja dediščina, ki nam jo je v Novi Gorici zapustil, seveda pa tudi rezultati, ki so posledica sprejemanja njegovih izročil. Prav tu je opazil, da ga v Novi Gorici nismo samo častili, ampak da smo se takoj tudi razumeli in se imeli radi in verjetno vse to občutil ter bil zato tako zadovoljen.

Rad je živel tu tudi zaradi milega podnebja, rad je hodil na morje, le pot do sem je bila naporna zanj, ker

skušal je s človekom vzpostaviti zvezo, ga spoznati in mu pomagati. Tako moram reči, da je bil ing. Lavrenčič velik strokovnjak in velik humanist, zaveden Slovenec in zaveden Jugoslovčan pa tudi dosleden komunist.

Ni pa bil tiste vrste komunist, ki rad nastopa na govorniških odrih, ampak je bil komunist v svojem človeškem bistvu. Zasluge, ki jih je imel za napredek Iskre so veličanske, a žal ni imel sreče, da bi jih sam tudi doživel.

Vhod v nekdanjo tovarno Avtoobnova, kasnejšo Avtoelektriko v Šempetru pri Novi Gorici.

»Ne samo zame« je začel obujati spomine Gabrijel Pelikan, »temveč tudi za moje sodelavce, Viljema Pahorja, Vinka Zupana, ki sta ing. Lavrenčiča dobro poznala je bil drugi duhovni oče. Dejansko smo se od njega naučili številnih človeških vrlin, veliko strokovnih zadev in gledanja v prihodnost. To smo skušali prenašati tudi na generacije za nami, skratka kot vzornik nam je bil tako v metodah dela in medsebojnih odnosih, kot v resnosti do dela. Zanj je bilo delo sveta stvar, ki se ji človek ni smel nikoli odpovedati. Iz njega izhaja in zanj se mora žrtvovati. To je bila njego-

je imel dežave z dihanjem. Obmorska klima je bila zanj pretežka. Ko je odšel v pokoj, smo mu na dom ponesli vzorce, vse hladno oblikovane releje, križni del sklopke, in jedro, vse to smo mu takrat prinesli domov, vzorec vsakega sestavnega dela — hladno oblikovanega — in tega se je najbolj razveselil. Potem smo se še vsi malo povесelili in se pogovarjali. Prvo, kar je bilo zanj tudi značilno, je bilo, da je upošteval mnenja drugih in se dejansko zanimal tudi za počutje vsakega posameznika tudi v zasebnem življenju, kako se počutijo njegovi družinski člani — skratka,

Z ing. Lavrenčičem sem se spoznal in začel delati z njim leta 1960, ko sem se kot tehnolog iz Nove Gorice zaposlil v Elektromehaniki v Kranju ter delal pri ing. Vršču. V okviru tega oddelka smo pripravili projekte za drugo rekonstrukcijo avtoelektrike in se tako soočali z različnimi tehničnimi, tehnološkimi in organizacijskimi problemi. Zato smo nujno začeli sodelovati pri čisto konkretnih obdelavah, kot so pokrovi, izdelava okrovov in različnih sestavnih delov — zaganjalnikov in dinamov, ki so bili takrat predmet proizvodnega programa avtoelektrike.

Med tem sodelovanjem je bilo najprej opaziti, da je ing. Lavrenčič vsakega, ki je bil razpoložen in voljan delati, takoj sprejel za svojega in nemudoma je vzpostavil tako da ni imel človek nikoli občutka, da stoji pred njim profesor, temveč človek, katerega cilj je bil napredek in izkoriščanje tistega znanja, ki ga ima sleherni izmed nas. Tako je tudi mene sprejel kot enakopravnega sodelavca, skratka kot vsakega, ki je z njim delal. Tako se je začelo najino sodelovanje, ki se je vseskozi nadaljevalo, ker jaz sem takrat prevzel le vodstvo tehnologije in prenosa proizvodnje iz Kranja v Novo Gorico. Operativno delo, po katerem je bilo potrebno po starem programu prenašati tehnologijo in proizvodnjo v Novo Gorico, hkrati pa se tudi pripravljati na nove investicije po drugi rekonstrukciji, to je v zvezi s tistimi programi, ki smo jih izdelali že takoj na začetku, ko sem prišel v Kranj leta 1960. Sodelovala sva tesno vse do takrat, dokler ni odšel v Ljubljano. Ko je ing. Lavrenčič odšel v Ljubljano, pa sta se njegova vloga in možnost, da bi se posvetil novogoriški avtoelektriki, precej zmanjšali.«

Zunanji videz levega in desnega trakta v Šempetru.

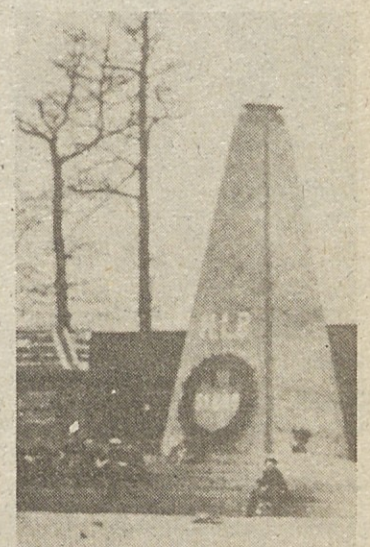
Po 40 letih spet na poteh solza

Nadaljnja pot nas je vodila skozi mestece Eisleben pod obronke Harza, zahodno od mesta Halle. Mestece ima 40.000 prebivalcev in je bogato z bakrovo in srebrovo rudo. Mestece ima bogato zgodovino, saj se je med drugim tukaj rodil 1483 in umrl 1546 Martin Luther, veliki nemški reformator in ustanovitelj protestantizma. Tukaj pa je stal tudi prvi Leninov spomenik, ki je bil prenešen iz ruskega mesta Puškin. To pa sta samo dva utrinka iz 900-letne zgodovine mesteca, obdanega s sadovnjaki in jezercem, kar daje mestu poseben turistični čar ter pristno skriva industrijsko naravnost.

Kaj kmalu se pred nami pokažejo obrisi 900-letnega mesta s 300.000 prebivalci — Halle. Danes je mesto, ki stoji nad reko Saale, železniško križišče ter trgovsko industrijsko središče srednjeveškega področja. V mestu je čudovita katedrala iz 13. stoletja, okrog mesta pa se gnetejo kemične tovarne in rudniki rjavega premoga. Mesto danes postaja vse bolj bivalno naselje, saj se industrija seli v 20 km oddaljeno Lojno, kjer nastaja srce nemške kemične industrije. Skoraj se je začel spuščati že prvi mrak, ko se vozimo skozi Leipzig, mesto ustanovljeno v 12. stoletju, ki je že v srednjem veku imelo trgovski značaj s takratnimi velikimi leipziškimi sejmi. Tukaj so leta 1406 ustanovili kot protiutež praški Husiti svojo univerzo. Leta 1813 je bila pri mestu velika bitka narodov, med Napoleonom, Rusi, Avstrijci, Prusi in Švedsi, ki so tudi zmagali. V

Leipzigu je bil tudi od začetka tega stoletja sedež najvišjega državnega sodišča, ki je 1934. leta vodilo tudi proces proti »požigalcem« Reichstaga mesto, ki leži v pokrajini Elster in Pleisse sredi nižavja ima 600.000 prebivalcev in je še danes središče trgovskih poti združenih na leipziškem sejmu. Je središče nemškega knjigotrštva in krznarstva, z velikimi knjigarnami, založbami, muzeji, gledališči ter številnimi starimi zgradbami... Kaj kmalu pripotujemo v Dresden in noč nas zagrne v spanec hotela Internacional. Jutro, zaspano, s krajšimi plohami nas pospremi na ogled mesta ob Labi, nedaleč od meje s ČSSR, mesta Dresden. Mesto je bilo v aprilu 1945 skoraj do tal porušeno in pod njegovimi ruševinami je ostalo nad 35.000 ljudi. Danes je že obnovljeno in prišlecu zaželi lep sprejem v prijaznih, odprtih ljudeh, ki kaj radi razkažejo, kaj so z lastnimi rokami in znanjem ustvarili, ko so avtentično po zgodovinskih virih obnovili vse zgradbe v mestu (ali jih še obnavljajo), razen cerkve, ki naj ostane živ spomenik, kako se je mesto rušilo in gorelo v dneh 11. — 13. aprila 1945. Mesto danes živi predvsem od industrije: elektro, strojne, optične, kemične, nuklearne (Rossendorf) in ima dosti gledališč, muzejev, zakladnico ter univerze: prometno, umetnostno, medicinsko, pedagoško ter znano staro kulturno središče z znamenitim Zwingerjem, stolnico, kraljevim gradom, dvorno cerkvijo. V mestu ne manjka zelenic, parkov,

vodometov, ki pa v ozadju vedno skrivajo prodajalne, ali spomenike na težke dni zgodovine. Po kosilu nas pot pelje čez mejni prehod Cinovec (802 u/v), ki nas sprejme snežno nevihto, v dolino Teplic. Pokrajina je docela uničena od kislega, dežja, katerega proizvodnja je v nepravem odnosu do narave v številnih tovarnah Teplic. Postanek je veljal še taborišču Litomerice, kjer so se po končani vojni zbirali ubežniki in povratniki iz nemških taborišč za nadaljnjo pot domov (obstajalo je tudi med vojno in veliko grobišče pove, kako kruto je bilo), ter noč nas je zagrnila in potovanje do Prage je minilo ob pripovedovanju spominov preživelih taboriščnikov. Praga, glavno mesto ČSSR, leži na obeh straneh reke Vltave in ima nad milijon prebivalcev. Povezuje jo 11 mostov, z najznamenitejšim iz 14. stoletja — Karlovim mostom, ki ga krasi baročne figure. Nad mestom je grad Hradčani, ki so ga obnovili pod nadzorstvom našega priznanega gradbenika Plečnika ter je danes rezidenca predsednika vlade ČSSR. H gradu sodita še katedrala Sv. Vida in Venčeslavova kapela. Mesto ima veliko kulturnih in zgodovinskih spomenikov, saj je bilo tu že v 10. stoletju sedež škofije in čeških kraljev, preživelo je tudi krvavo obdobje, predvsem v času cesarja Karla IV. Praga je leta 1348 dobila prvo univerzo. Mesto danes slavi tudi po Vaclavskem trgu, kjer se je v letu po pariški pomladi sežgal Jan Palach v protest proti prisotnosti drugih čet v

Pomnik buchenwaldskim žrtvam na zbornem mestu, pred katerim so preživeli prisegli — na proslavi osvoboditve — 12. aprila 1945

njegovi domovini... Ne smemo pa pozabiti na obisk v pivnici pri Kalihu, če hočemo ohraniti spomin na Svejka. Vožnja do Čeških Budjevic je minila, kar prehitro, saj smo že stali na mejnem prehodu Dolnje dvorišče, kjer so nas prijazno in hitro odslovili do osornega pogleda avstrijskega mejnega organa (gotovo zaradi pripetih značk Buchewalda in Dore), nato pa nas je pot vodila mimo kamnoloma smrti Mathausna, ki je zahteval 120.000 žrtev in na zgornjem avstrijskem povsem upravičilo bližnji rojstni kraj tvorca nacizma, nadčloveka Adolfa Hitlerja, po Solnograški do Koroške in mejnega prehoda Ljubelj, kjer so nas mejni organi kulturno, prijazno ter z lepimi željami o srečnem potovanju še naprej povabili v svojo in našo domovino — Titovo, neuvrščeno, miroljubno Jugoslavijo.

Na koncu je prav, da se še enkrat zahvalim v imenu udeležencev organizatorju Republiškem odboru internirancev ZB Slovenije, ZB Kranj ter vsem, ki so pripomogli, da smo obiskali kraje, kjer počivajo ljudje, kjer je tudi naša kri pordečila zemljo Hitlerjevih hord. Ne na koncu pa velja zahvala tudi vsem delovnim organizacijam in društvom, ki so prispevale svoj delež za izvedbo programa pod vodstvom tov. Perneta iz Globtoura in odličnega šoferja Slavnika iz Kopa Silva, ki je vztrajno in zanesljivo vodil svoje vozilo po blizu 3.000 km dolgi poti, poti spominov, strahot, groze in končno miru. Da, miru in svobode, katere nam je zaželel gospod Valter Bartelj, enako pa mi njemu in vsemu svetu.

Skupina bivših jugoslovanskih internirancev in njihovih svojcev ob obzidju spomeniškega prostora, Desno od njih je eden množičnih grobov, kamor so esesovci zagrebli trupla tistih jetnikov, ki jih niso mogli več sežgati

Po skoraj 28. letih dela v Iskri Commerce je minuli teden odšla v pokoj Savka Pečlin. Kot tajnica, blagajničarka in saldokontistka, vse v eni osebi, je začela v predhodniku današnje IC— v Itasu, pa v Iskrinem servisu, PSO in Iskri Commerce. Že kmalu je postala vodja saldakontija kupcev, leta 1970 je prišla v likvidaturo Iskre Commerce, po reorganizaciji pa je leta 1978 prišla v likvidaturo temeljne organizacije Zunanji trg, kjer je »dočkala« pokojnino:

Tole nam je povedala Slavka Pečlin na slovesnosti, ki so ji jo pripravile njene sodelavke: »Z vsemi sodelavci sem se v teh skoraj treh desetletjih izrečno dobro razumela. Obdajala so me res čudovita dekleta. Najprej sem mislila, da slovo ob odhodu ne bo težko, sedaj pa vidim je prav obratno: vzljubila sem službo, ki je postala moj drugi dom. No, se bom že privadila, k temu pa mi bodo dosti pomagali tudi moji štirje vnučki...« (Tekst in foto Lado Drobež)

Upokojila se je naša marljiva sodelavka, Rozi ŠPINDLER, iz TOZD TTS. V Iskro, oz. tedanji Iskrin ZZA je prišla leta 1972, kjer se je zaposlila v oddelku za malosemorsko montažo. »V teh letih so bili marsikdaj težki časi, ko smo pridno delali in dobivali le 80% plače. Zdaj je že bolje. Upam tudi, da je naša TOZD TTS prišla iz najhujšega in, da bodo novi sodelavci za pridno delo imeli zagotovljen tak OD kot ga zaslužijo,« nam je na vprašanje, kako je bilo v teh letih službovanja v Iskri odvrnila naša Rozi in nam glede svojih nadaljnjih načrtov povedala, da ji dela ne bo zmanjkalo. Rada ima ročno delo, ima tudi vrt in svoje vnučke tako, da se v tem trenutku želi predvsem zahvaliti svojim sodelavcem za stalno pristno prijateljstvo in delovno vzdušje v njihovem kolektivu ter jim hkrati želi, da bi v bodoče dosegli čimveč delovnih zmag.

B. Č.

V ponedeljek, 20. maja so se v TOZD Orodja, DO Avtomatika poslovili od dveh sodelavcev — Andreja Artlja in Viljema Ostermana. Čeprav sta prišla v temeljno organizacijo 1968., oz. 1980. leta, sta po skupni delovni dobi že stara Iskraša. Andrej je delal v Iskri nad 28 let, Viljemu pa se je izteklo 20. leto. V temeljni organizaciji sta opravljala pomembne naloge: Artelj je bil delovodja strugarne in koordinatne vrtnice, Osterman pa samostojni projektant—razvijalec orodij. Izkušnje, ki sta si jih pridobila, so bile marsikdaj dragocen napotek mlajšim orodjarjem.

Čeprav se bo z odhodom v pokoj v marsičem spremenil njun vsakdan, bodo delovne navade ostale. Z njimi pa tudi želja sodelavcev, da bi upokojitev kar najbolje izkoristila zase, družino in vse tisto, za kar v letih, ko sta dala Iskri največ osebnih sposobnosti, volje in zagnanosti, ni bilo nikoli dovolj časa. (foto: Š. D.)

ISKRA — BATERIJE ZMAJ
Industrija baterij in svetilk
Ljubljana, Stegne 23

Na podlagi 22. člena ZDR in skladno z določbami statuta in pravilnika o delovnih razmerjih TOZD Baterije, Ljubljana, delavski svet TOZD Baterije Ljubljana razpisuje dela, oz. naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodja sektorja delovnih sredstev in vzdrževanja

Kandidati morajo poleg splošnih zakonskih pogojev in pogojev iz Druženega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visoko, ali višjo izobrazbo tehniške, ali organizacijske smeri,
- da ima najmanj 4 leta delovnih izkušenj v stroki.
- da ima izkazane sposobnosti vodenja in organiziranja, presojanja informacij, teamskega dela in, da je kreativen.

Kandidat bo izbran za mandatno dobo 4 let.
Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 15 dni po objavi razpisa na naslov: ISKRA — BATERIJE ZMAJ, Ljubljana, Stegne 23, s pripisom: »za razpisno komisijo«.
Kandidati bodo o odločitvi delavskega sveta obveščeni v 60 dneh po poteku razpisnega roka.

Komisija za delovna razmerja objavlja proste naloge v **Delovni skupnosti skupnih služb**

1. konstruktor II

Pogoj: VI. stopnja strokovne izobrazbe strojne smeri, 3 leta delovnih izkušenj na področju konstruiranja orodij, ali V. stopnja strokovne izobrazbe strojne smeri in 3 leta delovnih izkušenj, z možnostjo (dokazovanja) ugotavljanja delovne zmožnosti. Poskusno delo traja 50 delovnih dni.

TOZD Baterije Ljubljana

1. tehnologa v sektorju delovnih sredstev in vzdrževanja

Pogoj: V. stopnja strokovne izobrazbe, 3 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo 50 delovnih dni.

2. energetika

Pogoj: VI. stopnja strokovne izobrazbe — elektroenergetik in 2 leti delovnih izkušenj, ali V. stopnja strokovne izobrazbe in 3 leta delovnih izkušenj, z možnostjo ugotavljanja delovne zmožnosti. Poskusno delo traja 60 delovnih dni.

3. vodja skladiščnega oddelka

Pogoj: V. stopnja strokovne izobrazbe strojne, ali ekonomske smeri in 2 leti delovnih izkušenj na področju skladiščnega poslovanja, ali IV. stopnja strokovne izobrazbe, z možnostjo ugotavljanja delovne zmožnosti. Poskusno delo 60 delovnih dni.

4. rezkalec

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe — rezkalec in 4 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo 40 delovnih dni.

5. strojevodja — za strojno vzdrževalna dela v proizvodnji

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe — strojni ključavničar in 4 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo 50 delovnih dni.

TOZD Specialne baterije Šentvid pri Stični

1. vodja sektorja operativne tehnične kontrole

Pogoj: VI. stopnja strokovne izobrazbe tehnične smeri, zaželena kemijska usmeritev in 3 leta delovnih izkušenj v stroki, ali V. stopnja strokovne izobrazbe, z možnostjo ugotavljanja delovne zmožnosti. Poskusno delo 60 delovnih dni.

2. transportni delavec

Pogoj: I. stopnja strokovne izobrazbe — osnovna šola in 1 leto delovnih izkušenj. Poskusno delo 40 delovnih dni.

Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas.
Organizacija ima urejeno družbeno prehrano in prevoz na delo. Interesenti naj pošljejo pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev na gornji naslov v 8 dneh od dneva objave. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem roku za zbiranje prijav.

ISKRA TOZD ELEKTROAKUSTIKA SEŽANA, PARTIZANSKA 82
Delavski svet razpisuje področje dela

vodja kadrovske splošnega sektorja z naslednjimi nalogami:

- organizacija in usklajevanje delovnega procesa temeljne organizacije
- strokovno svetovanje na ravni temeljne organizacije
- oblikovanje in dopolnjevanje dela na področju splošnih zadev
- organizacija in usklajevanje dela splošne operative
- organiziranje dela na področju kadrovanja
- oblikovanje modela pristopa k razreševanju kadrovske problematike TOZD.

Pogoji:

Visoka (VII. stopnja), ali višja (VI. stopnja) izobrazba organizacije dela kadrovske smeri, pravna, ali upravna usmeritev, ali šola za socialne delavce in 4 leta delovnih izkušenj.

Kandidat bo izbran za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o šolski izobrazbi in opisom dosedanega dela v zaprti ovojnici na naslov: ISKRA TOZD Elektroakustika Sežana, Partizanska c. 82, Sežana v 8 dneh od dneva objave v Primorskih novicah.

Vse prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili najpozneje v 30 dneh po končanem razpisu.

SOZD ISKRA
Komisija za nagrajevanje
uspešnih diplomskih in magistrskih nalog

v skladu s Pravilnikom o nagradah in priznanjih ISKRE objavlja razpis

Nagrad za uspešne diplomske in magistrske naloge

Namen nagrajevanja je spodbujanje povezovanja študentov z organizacijami združenega dela in seznanjanje z njihovim bodočim delom, študentom omogočiti stik z raziskovalnim delom in konkretnimi nalogami pod strokovnim vodstvom profesorja-mentorja na šoli in strokovnjaka mentorja v organizaciji združenega dela ter vzpodbujati zanimanje za reševanje problemov, ki se pojavijo pri delu in poslovanju v organizacijah združenega dela Iskre.

Pogoji: V poštev pridejo diplomske in magistrske naloge, ki so bile opravljene v letu 1984 in niso kandidirale v lanskem letu in naloge, opravljene v letu 85 do zaključka razpisa. Za nagrado lahko kandidirajo samo naloge, ocenjene z oceno prav dobro in odlično.

Naloge se ocenjujejo z vidika:

- izvirnost in praktična uporabnost
- koristnost naloge za Iskro

— zamenjava tujih materialov in opreme z domačimi
Skupaj s prijavnico, ki jo dobijo kandidati v vseh kadrovskih službah Iskre, dostavijo kandidati izvod naloge najkasneje do 30. avgusta 1985 na naslov: Skupne službe SOZD Iskra, Trg revolucije 3, Ljubljana (nagrade za uspešne diplomske naloge).

Nagrade: Podelili bomo do 10 denarnih nagrad v višini po 30.000 din. Podelitev nagrad do decembra 1985.

RAZPIS

Srednja šola tehniških strok Franca Leskoška-Luke, Ljubljana, Djakovičeva 53 bo v šolskem letu 1985/86 vpisovala odrasle v:

1. Skrajšani program obdelava kovin in upravljanje strojev, smer obdelovalec kovin

To je program, po katerem se izobražujejo udeleženci za raznovrstna dela v kovinarski industriji, ki so značilna za poklice II zahtevnostne stopnje: ročna obdelava kovin, manj zahtevna in serijska obdelava kovin na strožnicah, frezalnih, pehalnih, vrtnih, brusilnih strojih, na stiskalnicah in drugih obdelovalnih strojih, priprava materiala, lansiranje polizdelkov, ali izdelkov, manj zahtevna montaža kovinskih elementov, montaža inštalacij, strežba polavtomatskih in avtomatskih strojev. Izobraževanje obsega predvsem teoretični del v dveh semestrih, to je eno šolsko leto. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko za toliko podaljša čas izobraževanja. Zaključnega izpita ni. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, matematiko, naravoslovje, družboslovje, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehniško risanje s strojnimi elementi in strojeslovjem, organizacijo in ekonomiko dela in tehnologijo.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki imajo najmanj 6 razredov osnovne šole.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom »obdelovalec kovin«. Udeležencu je omogočena poznejša vključitev v zahtevnejši program srednjega izobraževanja.

2. Srednji program kovinarstvo in strojništvo, smer: oblikovalec kovin

To je program, po katerem se izobražujejo udeleženci za doslej značilne poklične strugar, rezkalec, brusilec, vrtalec, strojni mehanik pa tudi za tehniškega strojnega risarja, orodjarja.

Izobraževanje obsega predvsem teoretični pouk v štirih semestrih, to je dve šolski leti in na koncu ni zaključnega izpita. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko seveda za toliko podaljša čas izobraževanja. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, tuj jezik, matematiko, fiziko, biologijo, kemijo samoupravljanje s temelji marksizma, zgodovino, geografijo, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehniško risanje s strojnimi elementi, energetiko z energetskimi napravami, mehaniko, gradiva, organizacija in ekonomika dela, tehnologija.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom »oblikovalec kovin«. Udeležencu je omogočena kasnejša vključitev v nadaljnje izobraževanje.

Splošna pojasnila:

Oba programa veljata enako za mladino in odrasle, vendar se izvajata za odrasle prilagojeno njihovim izkušnjam. Udeleženec se bo učil tisti tuj jezik, ki se ga je učil že v osnovni šoli (po programu pa je namenjen tujemu jeziku le en semester).

Pouk bo potekal v popoldanskem času v izobraževalnem centru, delno pa bodo uvedene seminarske oblike dela in samoizobraževanje. Zato tudi ne bodo v šoli na urniku prav vsi predmeti v enaki teži, temveč najbolj poudarjamo predvsem tiste, ki največ zahtevajo razlage in delo v šoli in pri katerih to zahteva slabše predznanje udeležencev.

Prijave sprejema tajništvo šole do 5. septembra 1985.

ISKRA COMMERCE LJUBLJANA

objavlja prosta dela in vabi k sodelovanju za nedoločen čas

NABAVNEGA REFERENTA

Pogoji:

- končana ekonomska srednja šola ali srednja šola tehnične smeri
- 1 leto delovnih izkušenj
- 2 mesečno poskusno delo.

Kandidati naj vloge z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljejo v roku 8 dni po objavi na naslov: ISKRA COMMERCE LJUBLJANA KADROVSKI SEKTOR, Topniška 58.

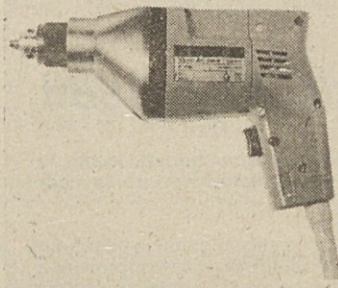
UGODEN NAKUP

Če ste nameravali kupiti električni vrtnik, krožno žago, ali kombi garnituro pa tega doslej še niste storili, potem vas bo naša ponudba prav gotovo razveselila. Za 20% ceneje in na pet obrokov lahko kupite naslednje naše stroje:

Vrtnik VS 401 A se odlikuje po izredno majhni masi, zato zelo ustreza za najrazličnejša montažna dela

20.211,50 din

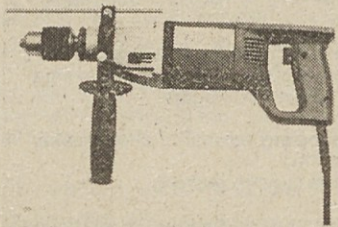
VS 401 A
380 W, 1600 vrtljajev/min,
Ø8 mm za jeklo, Ø15 mm za les,
1,35 kg

Vibracijska vrtnika VV 602 D (zaprt ročaj) in VV 602 E (pištolni ročaj) sta profesionalna vrtnika za zahtevnejša dela. Učinkovit vibrirni mehanizem in ergonomska oblika zagotavljata tudi lahko in učinkovito vrtnje betona, opeke in drugih materialov. Z dodatnim adapterjem se na stroj lahko vpenjo tudi priključki klip klap.

40.423,00 din

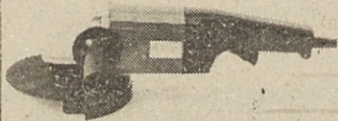
VV 602 D in VV 602 E
650 W, 2000 vrtljajev/min
13.600 in 40.000 vibracij/min
Ø13 mm za jeklo, Ø16 mm za beton
3,3 kg

Kotni brusilnik KB-128 C odlikuje razmeroma močan motor in majhna masa, kar je posebno primerljivo za delo v težjih razmerah. Posebno varnostno stikalo onemogoča slučajno vključitev stroja.

KB-128 C
1200 W, 8300 vrtljajev/min.,
Ø brusne plošče 178 mm,
masa 3,9 kg

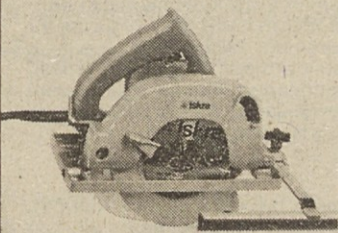
46.198,00 din

Krožna žaga KZ 55 D je majhna, priročna ter ima močan motor. Žaga je opremljena z listom z vidia zobci za žaganje trših materialov.

31.977,50 din

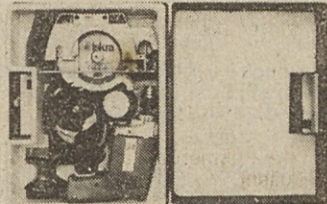
KZ 55 D
830 W, 4500 vrtljajev/min
rez do 55 mm, 4,5 kg

Kombi garnituro BC 018 A vsebuje vibracijski vrtnik, klip klap krožno žago ter pribor za vrtnje, brušenje in čiščenje rje.

23.647,50 din

V ceni je že vračunan prometni davek kot je to zakonsko določeno. Pologa za kredit ni, letna obrestna mera na glavnico pa je 28%.

Informacije in pogodbe dobite v Kranju pri Beti Bolka (22 221, int.: 28 — 51) in v Ljubljani pri Veri Dolinšek (213 — 213, int.: 15 — 95).

PRAVO ORODJE ZA VELIKE IN MALE MOJSTRE!

SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana

razpisuje posebno obliko pospešenega izobraževanja za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe po programu:

7. zunanjetrgovinska šola v Iskri v času od 4. 2. do 26. 4. 1986

Pospešeno strokovno izpopolnjevanje je namenjeno delavcem, ki jih Iskra usmerja na odgovornejša dela in naloge na področju mednarodnega poslovanja Iskre.

VSEBINA: Program je sestavljen iz izbranih splošnih in posebnih tem, ki celovito pokrivajo področje mednarodnega ekonomskega poslovanja organizacije združenega dela. Nova specifična in interdisciplinarna znanja, ki jih terja zunanjetrgovinsko poslovanje Iskre in mednarodno okolje izhajajo iz teoretičnih osnov in so močno naravnana na aktualna vprašanja in družbeno ekonomske in poslovne prakse s končnim poudarkom na Iskrini problematiki mednarodnega poslovanja.

POGOJI ZA VPIS: za vpis v program strokovnega izpolnjevanja se lahko prijavi vsak, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je zaposlen v Iskri vsaj 2 leti
- ima dokončano višjo, ali visoko šolo tehnične, ekonomske, pravne, ali izjemno tudi druge smeri
- obvlada aktivno enega izmed svetovnih jezikov
- je star (praviloma) do 35 let

Kandidati, ki niso oproščeni opravljanja posebnega strokovnega izpita za delo pri zunanjetrgovinskih poslih, morajo izpit, ki je eden izmed pogojev za ZT registracijo, opraviti do pričetka 7. zunanjetrgovinske šole v Iskri.

Temeljni seminar za zunanjetrgovinsko poslovanje, oz. za pravo kandidatov za opravljanje posebnega strokovnega izpita bo od 30. 9. — 12. 10. 1985 v Portorožu.

Izpitni roki v letu 1985 bodo v spomladanskem roku od 3. — 15. junija 1985, v jesenskem roku pa v oktobru in decembru 1985.

ORGANIZACIJA: Skupne oblike andragoškega dela bodo organizirane celodnevno 6 dni v tednu. Kandidate opozarjamo, da si prilagodijo obveznosti v zasebnem življenju na nadpovprečno obremenitev v času šolanja. Obiskovanje šole bo redna delovna obveznost.

V okviru priprav na šolanje bomo organizirali tudi temeljna predavanja o izbranih ekonomskih temah v obliki uvajalnega seminarja, ki bo potekal ob petkih in sobotah izven delovnega časa v mesecih september, oktober in november 1985.

Udeleženci, ki bodo vse obveznosti iz programa uspešno opravili, bodo prejeli spričevalo o uspešno končanem šolanju in bodo imeli prednost pri razporejanju na zahtevnejša in odgovornejša dela in naloge v zunanjetrgovinski dejavnosti Iskre.

NOSILCI PROGRAMA: Ekonomska fakulteta »Borisa Kidriča«, Ljubljana, SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana.

VODJA PROGRAMA: mag. Mitja Tavčar, dipl. ing.

STROKOVNI KOORDINATOR PROGRAMA: dr. Vekoslav Potočnik

ČAS IN KRAJ: s programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli v torek, 4. 2. 1986 ob 8. v hotelu Transturist, Škofja Loka. Zaključek programa šolanja predvidevamo 26. 4. 1986 ob 14.

PRIJAVE: Izpolnjene prijavnice z dokazili o izobrazbi in opisom dosedanjih delovnih izkušenj na TOZD, oz. DSSS pošljejo najkasneje do 22. 6. 1985 na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3/XI.

Posebej prosimo, da upoštevate razpisni rok, ker bomo pričeli s pripravami kandidatov za šolanje že v septembru 1985 (ZT registracija, dopolnilni tečaj tujih jezikov, uvajalni seminar).

Podrobnejše informacije o vpisnih pogojih, organizaciji, izvedbi in vsebini programa lahko dobite na tel. št.: 061/222-212.

Programski svet 3
Profesionalizacija elektronskih in elektromehanskih elementov
Ljubljana, Stegne 17

Vabilo

Vabimo vas na tradicionalno posvetovanje o elektronskih in elektromehanskih elementih, ki bo 13. 6. 85 ob 9. v mali sejni dvorani SOZD Iskra, Ljubljana, Trg revolucije 3, z naslednjim dnevni redom:

1. otvoritev posvetovanja
2. senzorji, elektronski elementi in podsklopi
3. novosti pri razvoju in proizvodnji elektronskih in elektromehanskih elementov v letu 1985 in do leta 1990
4. razprava.

V preddverju male sejne dvorane bo pripravljena tudi razstava senzorjev in novih elektronskih in elektromehanskih elementov.

Mali oglasi

Kasetar glasbenega stolpa Technics M-215x prodam. Cena 35.000 din. Telefon: 267-536.

Še enkrat o športnih igrah

V prejšnji številki smo že poročali o letošnjih, že četrth letnih športnih igrah DO Avtomatika, ki so bile 18. in 19. maja v Novem Vinodolskem. Zaradi neugodnih vremenskih razmer, oz. neustreznega strelišča, so bila tekmovanja v badmintonu in streljanju opravljena naknadno.

Prvouvrščeni so prejeli pokale in medalje v petek, 24. t.m. na manjši slavnosti v menzi Centra sistemov za avtomatizacijo v Stegnah. Rezultati so bili naslednji:

Streljanje

ženske ekipno: 1. TOZD TENEL, 2. TOZD AVN, 3. TOZD RI
moški ekipno: 1. TOZD AVN, 2. TOZD Orodja, 3. TOZD TENEL, 4. TOZD RI 5. TOZD TELA

ženske posamezno: 1. Olga Galle TOZD RI 1. Saržinski TOZD Sistemi Sarajevo, 2. Nina Radiković TOZD AVN, 3. Antonija Novak TOZD TENEL, 4. Alenka Bajt TOZD AVN, 5. Dušica Kušar TOZD RI 6. Marjeta Kumelj TOZD TENEL, 7. Zdenka Vipavec TOZD TENEL, 8. Diana Magister TOZD AVN, 9. Mojca Komerički DSSZ, 10. Doris Janković TOZD RI.

moški posamezno: 1. Mihael Škerjanec TOZD AVN 2. Janez Praprotnik TOZD Orodja, 3. Srečo Krizmanič TOZD RI, 4. Miha Škerjanc TOZD AVN, 5. Janez Radman TOZD Orodja, 6. Milan Kecman TOZD AVN, 7. Vinko Snoj TOZD Orodja, 8. Peter Grenc TOZD Orodja, 9. Igor Šušteršič TOZD AVN, 10. Podgoršek TOZD TELA,

Badminton

ženske posamezno: 1. Olga Galle TOZD RI, 2. Šarlota Munda TOZD RI, 3. Bernarda Avsec TOZD Sistemi, 4. Duša Kušar TOZD RI, 5. Marinka Žibert TOZD TENEL.

moški posamezno: 1. Mirko Wudler TOZD RI, 2. Jože Vreže TOZD RI, 3. Danijel Alič DSSZ, 4. Franci Zupan TOZD Sistemi, 5. Miroslav Miljan TOZD TENEL.

Že na podelitvi pokalov in priznanj najbolje uvrščenim v Novem Vinodolskem, je bila dana pobuda, da bi v bodoče morali podeliti tudi posebna priznanja najuspešnejšemu športniku, oz. športnici. Tokrat samo v informacijo, da je bil najuspešnejši športnik letošnjih iger Danijel Alič iz delovne skupnosti, ki je prekolesaril pot iz Ljubljane v Novi Vinodolski in nazaj ter prejel medalji za uvrstitev v badmintonu in tenisu.

Š. D.

Ptički so peli, ne pojejo več

Tako poje narodna pesem. Kdor je kdaj v naravi doživel prebujajoče se pomladansko jutro, tega nikoli ne bo zlepa pozabil. Mlado sonce, ki s svojimi žarki zlati travnik, polje in gozd. Nad spokojno naravo pa se razlega ubrano ptičje petje. En sam mogočen koncert čez vso našo zemljo... Tako je bilo še do nedavna. Danes, žal, marsikje že tudi pri nas narava ne poje več. Najrazličnejša gnojila, škodljiva škropila, kemične odplake ter premajhna skrb za čisto in zdravo okolje povzročajo odmiranje, tako na suhem kot v vodi. S konzervnimi škatlami, staniolom, papirjem, lepenko, steklenicami in polivinilom onesnažena dežela. Iz najlepše dežele — podobne raja — je zapisal Prešeren, smo napravili smetišče. Vse preveč poginulih rib v vodah, mrtvih ptičev po sadovnjakih siromaši lepoto naše domovine. Če se bo to nadaljevalo, bo rod, ki bo prišel za nami, prikrajšan za prenekatero lepoto in veselje. Če ne bomo ogroženim pticam spet vrnili njihovega zdravega okolja, bodo naši zanamci poslušali njihovo petje in občudovali njihovo lepoto le še po rezervatih in živalskih vrtovih.

Pred dobrimi sto leti je indijanski poglavar Seattle povedal v govoru, v katerem se je uprl ameriški vladi, da bi se polastila indijanske zemlje, predsedniku Franklinu med drugim tudi tole: »Kaj je človek brez živali? Če jih ne bi bilo, bi moral umreti zaradi velike osamelosti duha. Kakorkoli se zgodi živalim, se zgodi kmalu tudi ljudem. Vse stvari so povezane med seboj... Kaj naj bi bilo lepega v življenju, če ni slišati ne ptičjega petja, ne žabjega kvakanja ponoči ob ribniku... Beli človek ravna s svojim bratom nebom, s svojo materjo zemljo, kot z rečmi, ki se dajo kupiti, prodajati, ropati... Njegova pohlepnost bo požrla zemljo in zapustila golo puščavo... V mestih belcev ni tišine. Trušč žali naša ušesa... Ni

kraja, kjer bi bilo spomladi čuti rast listov, ali čuti brenčanje žuželk. Zrak je dragocen za rdečega moža, kajti vsi si ga delimo: žival, drevo in človek. Beli človek pa, kot da ne opazi zraka, ki ga vdihuje... Kot nekdo, ki že mnogo dni umira in je otopel za smrad... samo nadaljujte z okuženjem vaše postelje, neke noči se boste zadušili v lastnem blatu.«

Besede velikega rdečega poglavarja veljajo tudi danes. Njegov govor je tethen, poln resnic, ki so večne in na katere preradi pozabljamo.

Draga Darinka

Globoko nas je pretresla vest, da si nas v svojem 22. letu življenja zapustila za vedno. Iskrena žalost je v vseh naših srcih, praznino, ki je ostala za teboj bo zapolnil spomin nate, na tvoj glas, ki je veselo odgovarjal na naše želje in klice. Nekdo je dejal: Če bi bil nesmrten, bi si izmislił smrt, samo zato, da bi se veselil življenja!

Veselila si se življenja, z vedrimi očmi si zrla v prihodnost, v kateri si pričakovala vse najboljše.

Prišla si med nas 12. februarja leta 1982, kot telefonistka. Svoje delo si opravljala vestno in marljivo, z vso odgovornostjo navkljub svoji bolezni. Imeli smo te resnično radi pa čeprav si od nas slišala marsikatero grenko besedo. Oprostite nam, če smo bili kdaj zlobni in nestrpni, ko smo vrteli telefon. Omahnila si sredi svojega dela in ustvarjanja, omahnila v svoji mladosti, ki pa ni bila lahka. Smrt ti je preprečila uresničitev tvojih želja.

Veš, ona ne pozna ne žalosti ob izgubi bližnjega, ne čustev, ne solza. To poznajo tvoji najbližji, tvoji prijatelji in vsi tisti, ki so te poznali. Ohranili te bomo v lepem spominu.

V imenu vseh sodelavcev TOZD Tovarne orodij in TOZD AVN izrekamo tvojim najbližjim globoko sožalje. Darinka, hvala ti! Počivaj v miru!

Zahvale

Ob izgubi mojega očeta

Jožeta Oblaka

se zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam v Tovarni števec — na petostne tuljave za darovani venec in izrečena sožalja žalujoča hčerka Marija Roblek.

Ob tragični in nenadomestljivi izgubi mojega dragega sina

Dalibora Dimiča

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem iz Tovarne sestavnih delov — termoplasti za izrečeno sožalje in pomoč ter spremstvo na njegovi zadnji poti

žalujoča mamica Dragica Dimič.

Ob nenadni smrti moža in očeta

Slavka Červa

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem TOZD TSD — termoplasti, stroji, tiskanje, raziglanje, kontrola, pomožna orodjarna, v Iskri Kibernetiki, za izraze sožalja in denarno pomoč. Hvala tudi sindikatu žalujoča žena Marija Červ z otroci.

Ob mnogo prezgodnji izgubi mojega zlatega atija

Aloja Bernika

se zahvaljujem sodelavcem Iskre Široke potrošnje — DSSS, za izrečeno sožalje in darovano cvetje. Posebna zahvala velja sodelavki Majdi Rant Andreja Bernik.

Ob nenadni izgubi dragega očeta

Ferdinanda Smogavca

se iskreno zahvaljujem sodelavcem številčnika in ležajev v Tovarni števec za izrečeno sožalje, spremstvo na njegovi zadnji poti in denarno pomoč. Vsem še enkrat iskrena hvala.

žalujoča hčerka Anka Hribernik z družino.

Ob boleči izgubi dragega očeta

Jožeta Kožuha

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem Iskre DO Kibernetike, DO ERO — produkcija, sodelavcem Telematike, TOZD — MKD — produkcija in sodelavcem Iskre Avtomatika, TOZD — AVN za izraženo sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti

sin: Marjan Kožuh,
hčerki: Angelca Dolinar
Fani Zorman.

Ob boleči izgubi mojih dragih staršev

Mance in Antona Florjančiča

se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam v TOZD Števeci — obdelovalnica, posebno pa še iz vrtalnice, za izraz sožalja, podarjeno cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njuni zadnji poti

žalujoča hčerka Tončka Jagodic z družino.

Ob boleči izgubi naše drage mame

Helene Knific

se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam iz DO ERO in DO Kibernetika — TOZD Števeci in TOZD Stikala za izrečeno sožalje, venec, denarno pomoč ter spremstvo na njeni zadnji poti

sin Miha Knific in hčerki Majda Bohinec,
in Danica Vajda z družinami

Ob boleči izgubi dragega moža

Aloja Jelarja

se iskreno zahvaljujem vsem njegovim sodelavcem iz DO Kibernetika (Elektro delavnice — Vzdrževanje) in DO Telematika za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in številno spremstvo na njegovi zadnji poti

žalujoča žena Vera.

Ob boleči izgubi mojega dragega očeta

Martina Erjavca

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam v TOZD Števeci — trak E7 za izrečeno sožalje in denarno pomoč

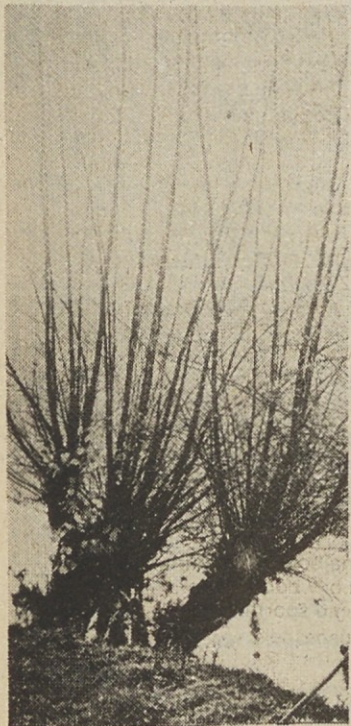
hčerka Angelca Žagar.

Ob tragični izgubi mojega sina

Dalibora Dimiča

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem v Iskri DO Kibernetika, TOZD TSD, v oddelku termoplasti — stroji, tiskanje, raziglanje, kontroli, pomožni orodjarni, vódstvu, oddelku livarna in obratni pisarni — za izraze sožalja, spremstvo na njegovi zadnji poti, podarjeno cvetje in denarno pomoč

neutoložljivi vsi Dimičevi.

Obmejno sodelovanje

Sindikata Iskre — Avtoelektrike Nova Gorica izredno dobro sodeluje z drugimi sindikalnimi organizacijami, ne le na Goriškem in v Sloveniji ter Jugoslaviji, pač pa sega to sodelovanje tu di izven naših meja. Tako ima že dolgoletne stike z naprednimi italijanskimi sindikati z Goriške pokrajine in tako je prišlo pred dnevi spet do srečanja s sindikalisti iz tovarne AN-SALDO iz Tržiča (Monfalcone). Po razgovorih, ki so potekali v nadvseprijateljskem vzdušju, so se pomerili tudi v balinanju, naš posnetek pa prikazuje predajo pokala predstavniku Avtoelektrike. Podelitev spremlja (v sredini) predsednik sindikata Avtoelektrike Miloš Vodopivec.

Iskra Križanka Iskra Iskra Iskra Iskra

						ISKRA	NORICA	NAPAČNA BARVA PRI KARTANJU	GLEDA LIŠKO PRIZORISČE	DEL PARNEGA STROJA	SEDEŽ EKONOMA	NIKOLA TESLA	POTOPITEV LADJE S PROVOĐ. IZSTRELKOM	ŠIPTAR	
						TROBILO									
						UREDNIK									
						NAJVIŠJI VRH PIRENEJEV							RUOLF NUREJEV ANTON KOLAR		
POVRT. NINA								OVCJE USNJE GLAV. M. BOLIVJE							
LADO TROHA															
ISKRA	BESEDNA VRSTA ADVERB	GOSPODARSKA PROPAGANDA	ZVEZDA V SKORPIJONU	PETER OVSEC	NACRT ZNAK V ZODIAKU			LUZA PREBIVALKA EVROP. DRŽAVE							
GOZDNA RASTLINA							TAJSKA PAPIGA SPERNATO COPKO			DRAGO TRSAR GLAV. M. ESTONSKO					
FRANC. SLIKAR IMPRESIONIST							EVROP. GOROVJE BARVA OBRAZA			SUITA RIMSKEGA KORSKOVA					
POUDAREK NAGLAS				GR. CRKA LUKA V JUŽNI ITALIJI			DEPRESIJA V LIBIJ. PUŠČAVI EGIPT.								
SIBEK OTROK							ANDERS ZORN STEBLO TRTE		INDUSTR. RASTLINA BARVA KARTE						
OSEBA IZ »DR. ŽVAGA«					SKANDIJ	KING COLE ENAKA SAMOGL.		ALES KUNAVER	STARA VOTLA MERA VOJAŠKI ODSEK						
SLOV. SLIKAR KRAJINAR (NIKOLAJ)						DESNI PRITOK DRAVE V SLOV.									
MAJHNA VAS						HIV. SRB. BEGUNEK PRED TURKI				ERBIJ					

Monte Zermula — pot prijateljstva

PD Iskra bo organiziralo v soboto, 15. junija enodnevni izlet na Monte Zermulo v Italiji, 2145 metrov visoki vrh na poti prijateljstva.

Dobili se bomo ob 6. zjutraj pred halo Tivoli in se s posebnim avtobusom odpeljali prek mejnega prehoda Rateče in Trbiža v Pontebio. Hoje bo približno 4 ure.

Izlet bo vodila Breda Jančar in pri njej se lahko tudi prijavite po telefonu 572-331/614. Cena izleta je 1.380 dinarjev.

Šale

Kako razločujete dvojčka, ko pa sta čisto enaka?

Zelo enostavno! Eden je Janez, drugi pa Jaka.

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenzov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23/4, telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.